Poštnina plačana v gotovini

ILUSTRIRANI LIST ZA MESTO IN DEŽELO

Cena 1 lira

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XIV. V Ljubljani, 8. januarja 1942-XX. Štev. 2. (638.)

Ljudski glas, božji glas.

Slovenski rek

»DRUŽINSKI TEDNIK« izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva 14/III. Poštni predal št. 345. Telefon št. 33 32. — Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.395. — Rokopisov ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti 2 liri v znamkah.

NAROČNINA

1/4 leta 10 lir, 1/2 leta 20 lir, vse leto 40 lir. V tujini 64 lir na leto. — Naročnino je treba plačati vnaprej.

CENE OGLASOV

V tekstnem delu: enostolpčna petitna vrsta ali njen prostor (višina 8 mm in širina 55 mm) 7 lir; v oglasnem delu 4.50 lire. V dvobarvnem tisku cene po dogovoru. — Notice: vrstica 7 lir. Mali oglasi: beseda 0.50 lire. Oglasni davek posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

Danes:

Italijanščina za Slovence

(Gl. str. 9.)

DUCEJEVA NAVODILA STRANKI

Poročilo tajnika Stranke na sestanku nacionalnega direktorija

Rim, 4. jan. V Beneški palači se je včeraj dopoldne ob 11. sestal pod vodstvom Duceja nacionalni direktorij fašistične stranke.

Ob pričetku seje je tajnik Stranke Aldo Vidussoni podal Duceju naslednje poročilo:

Nacionalni direktorij se je zbral okrog vas na zgodovinski dan, ko se Črne srajce spominjajo velike zmage vaše revolucije. Sovražnik, ki ste ga Vi tedaj pregnali, se je zatekel iz Italije pod zaščito framasonstva, židovstva in boljševizma. Dolga leta je gojil svoje zlo sovraštva in čakal na dan, da bi se maščeval. Sedaj se je spričo svojih neviteških zvez postavil z orožjem proti nam. V Rusiji, Cirenaiki, na kopnem, na morju in v zraku se naše slavne sile trdo in neprestano bore, doma pa narod, ki se zaveda borbe za svoje življenje in za svojo bodočnost, odločno vztraja in trdno veruje v Vas in zmago. V tem prepričanju in v tej veri Stranka pospešuje svoje delo, pomnožuje svoje napore in si predvsem prizadeva, da bi bila v žrtvovanju svojih članov, v neumornem delu svojih prvakov, v krvnih žrtvah svojih voditeljev narodu za vzgled. 1014 fašističnih prvakov je padlo. 1414 je bilo ranjenih: med njimi je 8680 prostovoljcev, 960 je bilo odlikovanih za vojaške zasluge.

Duce! Potrjujem Vam, da sem nastopil svojo novo službo, kakor ste želeli. Tovarištvo v organizaciji Stranke se ni nič ustavilo. Vse se razvija in se bo razvijalo dalje po Vaših ukazih. Naš delovni program pa je ta: izpolniti Vaš ukaz, služiti z vsemi našimi silami in če bo treba, z našo krvjo stvari fašistične revolucije ter končnemu namenu, zmagi. Duce, dajte nam ukaz!

Duce je nato podal navodila za delo, ki ga bo moral opraviti nacionalni direktorij Stranke. Stranka bo še bolj pospešila svoje delo na vseh področjih in bo storila vse, da se italijanski narod še bolj strne v blok enotne volje in sile, tako da bo sposoben prestati sleherno preizkušnjo in da bo z neomajno voljo ter v neločljivi zvezi s tovariši osi in trojnega pakta stremel po skupnem smotru, po zmagi v borbi, ki je sedaj svet že ločila v dva tabora in v kateri bosta odločeni življenje in usoda italijanskega naroda. Duce je obljubil, da bo še skrbneje sledil razvoju Stranke in je napovedal, da se bodo 10. januarja zbrali na sestanek pokrajinski tajniki iz Palerma, Adrigenta, Caltanissete, Catanije, Enne, Messine, Raguse, Siracuse, Trapanija, Cegliaria, Sassaria, Nuora, Catanzara, Cosenze, Reggia Calabrie, Potenze in Matere.

Govor zunanjega ministra grofa Ciana

Ob obletnici velikih fašistovskih reform

Bologna, 4. jan. Zgodovinski datum 8. januarja, ko je Duce s svojim znamenitim govorom proti Aventinu objavil fašistične zakone, ki so bili početek velikih političnih, socialnih, gospodarskih in idealnih reakcij fašizma, se je obnovil danes Črnim srajcam in mladini GILLa 10. legije s strani zunanjega ministra Gallazza Ciana, ki je prispel v Bologno ob 14.20 in so ga sprejele na železniški postaji vse oblasti ter mestne hierarhije kakor tudi zaupnik nacionalnega socializma v Bologni dr. Lessing. Minister je po pozdravu oblasti izvršil pregled oddelka GILLa in oboroženih sil, ki so mu izkazali počast. Nato je grof Ciano odšel v gledališče Medica, kjer se je ob navzočnosti vseh glavnih oblasti in hierarhij predstavništev Stranke in množice fašistov ter članov GILLa vršila ceremonija v spomin zgodovinskega dogodka. Prihod ministra, ki so ga spremljali veleposlanik Alfieri in glavne mestne oblasti, na oder, v katerega ozadju je stalo Ducejevo poprsje z oznakami strankinih organizacij, je bil sprejet z navdušenimi aklamacijami Duceju.

Po pozdravu Duceju je grof Ciano prevzel besedo, spominjajoč se zgodovinskega govora ki ga je Duce izrekel 3. januarja III leta pred zbornico in ki je prevrnil vse fašizmu sovražne politične ostanke. Grof Ciano je imel svoj govor v ozračju vnete pozornosti in pritrjevanja s strani starega in mladega bolonskega fašizma. Grof Ciano je pričel ta govor s silnimi besedami, ki so šle zvestim 10. legije v srce, v junaškem ozračju bolonskega skvadrizma, ki je bil vedno sprednja straža vsake odločilne akcije, in to od prvih bitk revolucije, kakor tudi v mračni aventinski dobi, ko se je združba liberalizma, socializma, demokracije in boljševizma za trenutek utvarjala, da bo mogla fašizmu dati milostni udarec.

3. januarja 1925 je silni Ducejev govor, ki je v trenutku očistil ozračje in prinesel v korumpirana središča politične intrige neodoljiv dih revolucionarne resnice, pomenil datum smrti demo-liberalnega režima. Ta dan se je rodila fašistična država. Započelo se je tedaj ustvarjanje novega nacionalnega reda, v katerega je fašistična revolucija prinesla istotoliko miselne izvirnosti, kolikor velikodušnosti v dejanju. Tisti, je dejal grof Ciano, ki so leta in leta v tujini brizgali svoj nepotrebni strup proti fašistični revoluciji, se niso zavedali niti najmanj, kaj je bilo naše delo, in bi bili storili bolje zlasti pa za same sebe, če bi se potrudili, da bi nas bolje spoznali in razumeli. Na račun tega nerazumevanja gre vsaj večji del dogodkov, ki so se zgodili potem v mednarodnem življenju; tej trajni duševni lenobi mož in ljudstev, ki so bila zapria v okorele formule, se moramo zahvaliti za novo in strašno razdelitev človeštva. Grof Ciano se je spominjal neprestanih naporov, ki jih je delala Italija navzlic temu slepemu nerazumevanju, da bi rešila ogroženo evropsko solidarnost. Duce je bil, ki je v davnih časih kot prvi opozoril na nevarnost. Duce je bil, ki je koncipiral velikodušni predlog pakta štirih velesil, toda vsi naši poskusi, da bi ustvarili temelje resničnega mednarodnega sodelovanja, so bili sistematično zavrnjeni, kakor so nam zanikovali našo pravico do bodočnosti, ko je Italija stopila na plan, da si na afriških tleh osvoji tisto mesto, ki ga ji je zanikavala lakomnost njenih starih zaveznikov.

In ko smo po čudoviti zmagi italijanskega ljudstva poskušali še enkrat, da postavimo na temelj sporazuma življenjski ter neodložljivi problem naše varnosti v Sredozemlju in naših komunikacij z oceani, so nam naši nasprotniki še enkrat postregli z nevero in nesramnostjo. Imamo dokaze, je izjavil kategorično grof Ciano, neovrgljive dokaze, ki se bodo ob svojem času točno objavili, da je Anglija, medtem ko se je pogajala z nami in predlagala razne gentlemen-agremane, ustvarjala zarote s svojimi slugami v Atenah in Beogradu ter pripravljala v temi zaroto, ki naj bi zvezala fašistično Italijo v njenem lastnem rimskem morju. Zahvaliti se moramo hladni in viharni odločnosti Duceja, če so se balkanska bodala zlomila, preden bi nam mogla zadati sunek v naš hrbet.

Po Italiji je prišla na vrsto Španija, kjer je Italija še enkrat, ne da bi hlepela po dobičku in osvojitvah pritekla velikodušno na pomoč, da bi rešila evropsko civilizacijo, ki jo je ogražal boljševizem. Na krvavih bojnih poljih Španije se je brez vsakega mrzlega diplomatskega dokumenta ustvarila moralna in tovariška sloga med Italijo in narodno-socialistično Nemčijo, ki je istotako pritekla v boj proti boljševiški nesramnosti. Mussolini je bil tedaj že večkrat izgovoril z glasom razuma, da ni mogoče za trajno pritiskati nemško ljudstvo, ki je pod vodstvom svojega velikega vodje našlo pot do narodne obnove.

Zaman je, pravi grof Ciano, če se raziskovalci arhivov vprašujejo, dali je odgovornost za vojno v tem ali onem dogodku, ali če skušajo dokazati, da je bil mir kompromitiran, navzlic vsem bolj ali manj bolnim naporom, ki so jih v zadnji uri napravili njihovi srednjevrstni politični možje. Vojna ni bila nikoli posledica poedine epizode, temveč je posledje celega sistema. Krivci so že jasno določeni v mišljenju mož in ljudstev dobre volje. Ko bo prišlo do zgodovinskega procesa zavoljo odgovornosti, Italija ne bo sedela na klopi obtožencev, marveč bo nastopila kot tožitelj.

Grof Ciano je zaključil svoj govor z učinkovitim prikazom borbe, ki jo vodijo danes Italija, Nemčija in zavezniški narodi proti starim sovražnikom, med katerimi je na prvem mestu tisti boljševizem, ki je njegova dokončna izločitev temeljni pogoj, če hočemo ohraniti našo tradicionalno last, naše hiše, naše družine, naše cerkve. Tisti, ki bodo uničili Kremelj, bodo rešili svetovno civilizacijo. V tem pogledu ni mogoča nobena iluzija, niti ne za Angleže in Američane, kajti če bi moral boljševizem zmagati, bi jih same hitro prevrnil.

Z zvenečim glasom, iz katerega je prešel drhtljaj ganjenosti v vse navzoče, je grof Ciano naslovil pozdrav nemškim tovarišem, ki vodijo borbo s toliko hladnim in odličnim pogumom, dalje finskim, madžarskim, romunskim, slovaškim, hrvatskim tovarišem in prostovoljcem španske modre legije. Poseben pozdrav je naslovil na novega slavnega bojnega tovariša Japonsko, ki združuje s popolno materialno pripravo silo svojega tradicionalnega požrtvovalnega duha. Naposled se je spominjal s posebno ganjenostjo junaških bojevnikov, ki z brezmejno udanostjo pišejo vsak dan strani nadčloveške hrabrosti pod vodstvom Duceja in v imenu Kralja-Vojaka, ki ga je 42 let vladanja spremenilo v simbol vsake civilne in vojaške čednosti rodu. Italijansko ljudstvo, je zaključil grof Ciano, gleda z vedrim očesom v bodočnost. Vemo, da bo boj, ki nas čaka, še dolg in trd, vemo, da je sovražnik močan in odločen. Odgovarjamo samo, da bomo mi še močnejši in še odločnejši od njega. A v tem zgodovinskem datumu imamo v srcu gotovost, da bo zmaga ovenčala z lovorom svete znake fašistične revolucije v večnem Rimu.

Besede grofa Ciana je poslušala ogromna množica v gledališču in preko zvočnikov na trgih z največjo pozornostjo, ter so jih na najbolj važnih mestih podčrtavale navdušene aklamacije Duceju, aklamacije, ki so se podaljšale ob koncu govora.

Nato se je grof Ciano podal v palačo D'Accursio, kjer je v posvetovalnici ob navzočnosti vdove počastil spomin Giulia Giordania in položil šopek cvetlic na kraj, ki je gledal mučeniškovo žrtev. Medtem se je na trgu spodaj zbrala velikanska množica Črnih srajc, ki so priredile vneto manifestacijo najneposrednejšemu sodelavcu Duceja. Aklamacije so postale še bolj viharne, ko se je grof Ciano prikazal na balkonu, odgovoril nanje in zapovedal pozdrav Duceju. Iz palače D'Accursio se je minister potem podal v vladno palačo, kjer se je pomudil v razgovoru z načelnikom province. Po tem obisku je odšel grof Ciano v sedež federacije fašijev, kjer so bili zbrani vsi vodje in federalni direktorji fašija, zaupnice ženskih fašijev in zaupniki okrajnih skupin, ki so mu izrazili toplo počast in ki jim je minister naslovil vzpodbudne besede za njihovo nadaljnje delo.

Sentinella italiana su un ponte nei pressi di un villaggio del Bacino del Donez, occupato dalle truppe del Corpo di Spedizione Italiano in Russia. — Italijanski vojak straži most v bližini neke vasi v Doneški kotlini, ki so jo zasedli oddelki italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji.

Dopolnilna določila

k kr. ukazu o prepovedi odsvojitve in izvoza platine, zlata, srebra, biserov in dragih kamnov

VIKTOR EMANUEL III.,

po milosti božji in narodni volji
Kralj Italije in Albanije,

Cesar Abesinije.

Na podstavi kr. ukaza z dne 3. septembra 1941-XIX, št. 882 o prepovedi odsvojitve in izvoza platine, zlata, srebra, biserov in dragih kamnov,

na podstavi člena 5. navedenega kr. ukaza, s katerim je bila kr. vlada pooblaščena, da predpiše dopolnilna določila in določi izjeme od prepovedi iz člena 1. kr. ukaza,

na podstavi člena 3., št. 1, zakona z dne 31. januarja 1926-IV, št. 100,

po zaslišanju ministrskega sveta,

na predlog ministra za korporacije, sporazumno z ministri za zunanje posle, za notranje posle, za Italijansko Afriko, za pravosodje, za finance in za izmenjavo in valute.

Smo sklenili in odločamo:

Člen 1. Kljub prepovedi iz člena 1. kr. ukaza z dne 3. septembra 1941-XIX, št. 882, so dovoljene kupoprodaje in vsi odsvojilni posli vobče:

a) glede kemičnih proizvodov, izdelanih s platino, zlatom ali srebrom in glede za njih izdelavo potrebnih kovin

b) glede platine, zlata in srebra za zobarsko in kirurško rabo in glede pripadajočih del;

c) glede platine, zlata in srebra za tehnično ali industrijsko ali laboratorijsko rabo in glede pripadajočih del;

č) glede dragih kamnov za znanstvene, precizijske, obrtne instrumente, za ure in za industrijsko proizvodnjo v vojne namene;

d) glede srebrnih ali pozlačenih predmetov, določenih neposredno za bogoslužje in glede srebrnih ali pozlačenih predmetov verskega značaja; glede slednjih le, če nimajo v sebi več ko 1,200 kg čistega srebra;

e) glede zlatega in srebrnega denarja in svetinj zgodovinske ali arheološke vrednosti, če so kovani pred letom 1850;

f) glede srebrnih ur;

g) glede nitk vlaknatih snovi ali navadnih kovin, združenih s pozlačenimi ali posrebrenimi nitkami in tkanin, trakov, čipk, tula, pozamenterije in drugih izdelkov tekstilne industrije, obsegajočih pozlačene ali posrebrene nitke;

h) glede predmetov, ki niso obseženi v prednjih točkah, a so celoma ali deloma iz srebra, pri katerih izdelavi se ne porabi več ko 1,200 kg čiste kovine;

i) glede prstanov iz enojnega obroča, celoma ali deloma iz zlata, ki pa nimajo več ko 5 gramov čiste kovine, če se izkaže kupec s potrdilom opravljenih poročnih oklicev;

j) glede naslednjih proizvodov, če so bili že izdelani, ko je stopil v veljavo kr. ukaz z dne 3. septembra 1941-XIX, št. 882: nalivna peresa in držala za črtnike, kjer je platina ali zlato zgolj navaden okrasek ali pridatek, peresa za nalivne peresnike in okviri za naočnike iz drage kovine, svetinje, odličja in doslužni križci za vojake, iz pozlačenega srebra, stekleni, kristalni, keramični, galanterijski predmeti in vobče predmeti, izdelani poglavitno iz drugih nego dragih kovin in z dragimi kamni, pri čemer je zlato uporabljeno samo kot okrasek.

Člen 2. Platino, srebro, drage kamne in industrijske diamante, potrebne za izdelovanje proizvodov ali za rabo iz točk a), b), c) in č) prednjega člena nakazuje državno podtajništvo za vojno proizvodnjo; zlato pa ministrstvo za korporacije ali u[illegible]ove, ki jih to ministrstvo določi [illegible] namen in ki poslujejo pod njegov[illegible] [illegible]dzorstvom.

V Libiji ima to nakazovanje na skrbi tamkajšnja vlada pod nadzorstvom ministrstva za Italijansko Afriko.

Člen 3. V postavki platine so v smislu kr. ukaza z dne 3. septembra 1941-XIX, št. 882 in te uredbe obseženi ozmij, rodij, rutenij, paladij in iridij.

Člen 4. V poimenovanju »dragi kamni« niso obseženi »trdi kamni«.

Člen 5. Dovoljena je obdelava platine, zlata, srebra, biserov in dragih kamnov kakor tudi obdelava ali predelava predmetov, če imajo v sebi tudi le deloma take tvarine, ako se tako delo opravlja na račun naročnika, ki je lastnik teh tvarin in teh predmetov.

Prav tako je dovoljen po določilih, ki se izdajo v smislu kr. ukaza z dne 18. decembra 1913., št. 1453, začasni uvoz dragih kovin, biserov in dragih kamnov za dela iz prednjega odstavka.

Člen 6. Dovoljena sta obdelava srebrovitega in zlato-srebrovitega blata, dobljenega pri obdelavi domačih rudnin in pridobivanje srebra iz ostankov pri proizvodnji kemične in fotokemične industrije, kakor tudi iz smeti, prahu, pepela iz laboratorijev in metalurgičnih industrij. Tako dobljeno srebro se mora nakazovati po določilih iz člena 2. te uredbe.

Člen 7. »Banca d'Italia« se pooblašča nakupovati zlato kakor tudi dovoljevati proti zastavi tvrdkam, ki izdelujejo in trgujejo z dragotinami, vnaprejšnje dobave zlata in predmetov, ki tudi le deloma vsebujejo to kovino, upoštevajoč pri tem ne samo količino čiste kovine, marveč pri izdelanih predmetih tudi vrednost izdelave, in dovoljuje za te predmete odstotni povišek v mejah, ki jih določi guverner zavoda »Banca d'Italia« sporazumno z ministrom za finance po zaslišanju ministrov za korporacije in za izmenjavo in valute.

Člen 8. Določbe člena 3. kr. ukaza z dne 3. septembra 1941-XIX, št. 882,

Nadaljevanje na 2. strani

o inventuri se ne uporabljajo na podjetja, ki se bavijo z dajanjem kredita na zastavo po zakonu z dne 10. maja 1938-XVI, št. 754, in kr. uredbi z dne 25. maja 1939-XVII, št. 1279.

Člen 9. Prepoved izvoza platine, zlata, srebra, biserov in dragih kamnov in izdelanih predmetov, ki imajo tudi le deloma take tvarine v sebi, določena v členu 1. kr. ukaza z dne 3. septembra 1941-XIX, št. 882, se razširja tudi na izvoz teh stvari v Italijansko Afriko in Italijanska posestva, ne uporablja se pa na izvoz iz Italijanske Afrike v Kraljevino.

Člen 10. Morebitna izvozna dovolila izjemno od prepovedi iz člena 1. kr. ukaza z dne 3. septembra 1941-XIX, št. 82 izdaja minister za finance sporazumno z ministrom za izmenjavo in valute.

Morebitna izvozna dovolila v Italijansko Afriko izjemno od prepovedi iz prednjega člena izdaja minister za finance sporazumno z ministroma za Italijansko Afriko in za izmenjavo in valute.

Glede izvoza iz Libije (vštevši ozemlje Libijske Sahare) in z Italijanskih otokov v Egejskem morju v inozemstvo sta pristojna minister za Italijansko Afriko oziroma minister za zunanje posle sporazumno z ministrom za izmenjavo in valute.

Člen 11. Ta uredba stopi v veljavo na dan po njeni objavi v uradnem listu »Gazzetta Ufficiale del Regno«.

Uredba se uporablja tudi:

a) na ozemlja, pripojena Kraljevini na podstavi kr. ukazov z dne 3. maja 1941-XIX, št. 291 in z dne 18. maja 1941-XIX, št. 452, in stopi za Ljubljansko pokrajino v veljavo na dan objave v »Službenem listu« za to pokrajino, za pokrajine Zadar, Split in Kotor na dan objave v službenem listu dalmatinske vlade, za ozemlja, priključena v Kvarnerski pokrajini pa na dan, ki se določi v odredbi, izdani po reškem prefektu glede objave te uredbe;

b) na Italijanske otoke v Egejskem morju in stopi v veljavo na dan objave v Uradnem listu za te otoke;

c) na Libijo, vštevši ozemlje Libijske Sahare in stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu libijske vlade.

Odrejamo, da se ta uredba, opremljena z drž. pečatom, uvrsti v Uradno zbirko zakonov in uredb kraljevine Italije in ukazujemo vsakomur, da se po njej ravna in skrbi za njeno izvrševanje.

Dano v San Rossore, 17. oktobra 1941-XIX.

VIKTOR EMANUEL

MUSSOLINI, RICI, CIANO, TERUZZI, GRANDI, DI REVEL, RICCARDI.

Druga skupina javnih del v Ljubljanski pokrajini

Nova javna dela bodo stala 12,710.000 lir

Prva skupina javnih del je obsegala dela, ki so veljala skupaj 81,433.000 lir. V preteklih mesecih je pa Visoki Komisariat odredil drugo skupino del v znesku 12,710.000 lir. Ker je bil znesek prvih javnih del zvišan, presega vsota za vsa javna dela v Ljubljanski pokrajini v devetih mesecih od njene ustanovitve 100 milijonov lir.

Pregled javnih del druge skupine

Gradbena dela na stavbah: ureditev in obnovitev državnih hiš in palač L 895.750; ureditev in obnovitev sodnih zgradb, ki spadajo pod upravo sodišč, L 157.200; šolskih poslopij L 150.700; glavne pošte v Ljubljani L 95.000; poslopij finančne uprave v Ljubljani L 37.000; Narodnega muzeja v Ljubljani L 37.700; bakteriološkega instituta v Ljubljani L 50.500; bakteriološkega zavoda v Ljubljani L 20.000; preureditev in prezidava v Dramskem in Opernem gledališču in pripadajočih zgradbah v Ljubljani L 211.700; ureditev velesejmskih paviljonov L 300.000; ureditev pokrajinske blagajne za uradništvo v Ljubljani L 41.500; pokrajinskega doma za otroke v Ljubljani L 19.600; zgradba carinarnice na meji v Št. Vidu L 600.000; zgradba carinarnice na meji v Dravljah L 55.400; ureditev pokrajinske drevesnice v Metliki L 17.400 in pokrajinske drevesnice v Kostanjevici L 19.250.

Vsa ta gradbena dela znašajo 2 milijona 167.700 lir.

Vodne zgradbe: vzdrževanje nasipov Save pri Jaršah in Šmartnu v občini Ježica L 57.000; vzdrževanje nasipov ob reki Mirni L 103.000; ureditev Višnjice, drugo gradbeno obdobje L 80.000.

Vodne zgradbe skupaj 240.000 lir.

Melioracije: čiščenje in ureditev poziralnikov na Cerkniškem jezeru in na Planinskem polju, drugo gradbeno obdobje L 600.000; ureditev vodnih tokov v občini Grosuplje L 57.000; v občini Dobrepolje L 95.000; melioracije doline Robarke v občini Velike Lašče L 30.400; ureditev vodnih tokov na travnikih okrog Št. Jerneja L 159.000; melioracije Rakitniškega okoliša Lir 67.000; melioracija v dolini Logaščice pri Martinhribu L 20.000; melioracije v okolišu Loža L 38.000; v okolišu Blok L 32.500, v okolišu Luč L 34 200, na Dednem polju L 38.000, v Dobrniču L 38.000; melioracija doline reke Temenice pri Ponikvah L 38.000, doline Vejerščice pri Mirni L 72.400, doline Bistrice pri Sodražici L 76.000; v Malem Mraševu pri Kostanjevici L 57.000, v Velikem Mraševu pri Kostanjevici L 38.000; melioracija v dolini Dobličanke pri Črnomlju L 50.000, v dolini Pijavnika v občini Škocijan L 40.000, v dolini potoka Klanfarja pri Črmošnjicah L 38.000.

Vse te melioracije znašajo L 590.000.

Ureditev hudournikov Bistrice pri Podklancu v občini Sodražica, Sušice v občini Sv. Križ pri Kostanjevici, Kobiljeka v občini Št. Jernej, Iške v občinah Ig in Tomišelj, Gradaščice v občini Polhov Gradec in Bistrice pri Št. Rupertu pa je proračunana na skupni znesek 590.900 lir.

Avtonomno cestno podjetje: graditev mostu čez Cerknico pri Cerknici na cesti Planina—Stari trg—Mrzla vodica L 330.000; most čez potok Obrh na isti cesti L 386.000; modernizacija cestnih odsekov na odsekih Kalce—Gruden in Kalce—Hotedršica L 4,500.000.

Vsa ta cestna dela znašajo 5,216.000 lir.

Državne in pokrajinske ceste: a) Dela na državnih cestah, ki jih še ni prevzela A. A. S. S., vzdrževalna dela in nabava gramoza L 1,515.000; b) dela na pokrajinskih cestah: varianta pokrajinske ceste pri Črnomlju L 322.200; varianta pokrajinske ceste na Dobravi, Šujici in Hudopotniku v ljubljanskem okraju L 138.200; varianta pokrajinske ceste na Brezju in Ježi pri Horjulu v ljubljanskem okraju L 34.200; ublažitev ovinkov za pokrajinski cesti Dolenja vas—Kočevska Reka v kočevskem okraju L 95.360; varianta pokrajinske ceste v Gorenji vasi L 160.000; nadaljevanje pokrajinske ceste čez Črnečo vas L 300.000.

Vsa ta cestna dela obsegajo 2 milijona 576.460 lir.

Vodna oskrba: vodovod v Orehovcu, drugo gradbeno obdobje, L 34 000; vodovod v Tržišču, drugo gradbeno obdobje, L 30.000; naprave za čiščenje vode v Kočevju, Novem mestu, Logatcu, Vrhniki in Št. Vidu L 228.000.

Vodovodna dela skupaj 292.000 lir.

Vsa javna dela skupaj 12,710.560 lir.

*

Vsa našteta javna dela so že izvršena ali so pa še v delu, po navodilih Eksc. Vis. Komisarja. Že po svojem značaju dokazujejo, da so namenjena izboljšanju zemlje v naši pokrajini, kar je potrebno tembolj, ker je treba pospeševati čim večje pridelovanje na lastnih tleh za lastno prehrano. Zato so melioracije in regulacije rek in potokov po deželi važnega pomena.

Nič manj važna pa niso ta javna dela v pogledu zaposlitve nezaposlenega delavstva, saj so po večini zemeljska dela in jih torej delavci lahko opravljajo tudi pozimi in zgodaj spomladi. V tem pogledu so posebno v korist delovnemu ljudstvu.

Za vsa ta javna dela, ki služijo napredku naše pokrajine, se bo ljudstvo gotovo izkazalo hvaležno s svojo lojalnostjo.

Naredbe Visokega Komisarja

Nadomestitev nadzornika za društvo Rdeči križ

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svojo odločbo z dne 17. oktobra 1941-XIX št. 47, upoštevajoč, da je treba fašista Ludovika Maffeia, ki mu je bila poverjena druga naloga, nadomestiti v njegovi funkciji pri Rdečem križu v Ljubljani, na podstavi kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, odloča:

Majorju komisarju **De Nakic nobile di Osliak cav. Antonu** se poverjajo funkcije nadzornika pri Rdečem križu v Ljubljani

Njegova naloga je tudi izvesti preureditev Rdečega križa po zahtevah novega položaja, nastalega z ustanovitvijo Ljubljanske pokrajine.

Ljubljana, 23. decembra 1941-XX.

Visoki komisar
EMILIO GRAZIOLI

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu

veljavne od ponedeljka 5. t. m. zjutraj od objave novega cenika

Po dogovoru z zastopnicami in zastopniki konsumentov, pridelovalcev in prodajalcev je mestni tržni urad spet predložil Visokemu Komisariatu najvišje cene za tržno blago v Ljubljani te njih je ta odobril.

Z odlokom VIII/2, št. 21/1, Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino veljajo za Ljubljano določene najvišje cene od ponedeljka 5. januarja zjutraj dalje, dokler ne izide nov cenik.

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati, so naslednje:

Domači krompir na drobno 1.30 L, zelnate glave na drobno (izpod 10 kg) 1 L, zelnate glave na debelo 0.80 L, kislo zelje zeljarjev z obrtnim listom na drobno 2.50 L, kmečko zelje na drobno 2 L, repa na drobno (izpod 10 kg) 0.75 L, repa na debelo 0.60 L, kisla repa 2 L, rdeče zelje 1.50 L, ohrovt 1.50 L, cvetača 3.20 L, brstni ohrovt 5 L, kolerabice 3 L, rumena koleraba 0.70 L, rdeča pesa 2 L, rdeči korenček brez zelenja 2.50, rumeno korenje na drobno 0.80 L, črna redkev 1.20 L, osnaženi hren 3, šopek zelenjave za juho s korenčkom 0.30 L, peteršilj 3 L, por 3 L, zelena 2.40 L, domača čebula 2 L, šalota 2 L, česen (25 glavic na kg) 4 L, otrebljena endivija 3.80 L, otrebljeni veliki motovilec 8 L, otrebljeni mali motovilec 12 L, domači njivski radič otrebljeni (cikorija) 4 L, suhi, v škafih in gredah siljeni radič 10, mehka špinača 4.40 L, liter suhih bezgovih jagod 6 L, kilogram suhega šipka 8 L, kg suhega lipovega cvetja 20 L. Domača jabolka: I. vrste: kanadke, dolenjske voščenke, renetke (harbertovska, šampanjska, landsberška, kaselska in Baumannova) 5 L, II. vrste: kosmači, zelenci, tafelčki, rožmarinčki, carjevič 4 L, III. vrste: vsa zdrava drobna jabolka 3 L. Domači orehi na drobno 11 L, orehova jedrca, prvovrstna 38 L, orehova jedrca II. vrste 35 L. Kunci 10 L kg žive teže; jajca po 1.75 L.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za blago, uvoženo iz drugih pokrajin v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 6 na rumenem papirju.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene pri vsem v ceniku navedenem blagu, ne samo na živilskih trgih na Vodnikovem in Pogačarjevem trgu ter v Mostah, temveč sploh pri vseh prodajalkah in prodajalcih v vsej mestni občini ljubljanski.

Gospodinje in kupovalke naj same pomagajo pri nadziranju najvišjih cen ter podpirajo uradne organe pri preganjanju verižništva in izkoriščanja prebivalstva. Spet pa opominjamo gospodinje, naj blaga nikakor ne plačujejo nad najvišjimi dopustnimi cenami, ker se bodo morale naposled gotovo tudi same prepričati, da je nadzorstvo vsak dan strožje in preplačevanje prepovedano z vso strogostjo.

Vpis zakladnih bonov in zavarovalstvo

Glavno ravnateljstvo državnega zavarovalnega zavoda (Istituto nazionale delle Assicurazioni) je sklenilo razširiti tudi na Ljubljansko pokrajino ugodnosti, ki so priznane devetletnim 5%nim zakladnim bonom (ki so bili izdani 15. septembra letos), ki so bili podpisani v posebni obliki, in sicer takole: dovoljeno je plačilo osmih anuitet tega vrednostnega papirja v mesečnih obrokih. Obenem pa je priznana velika prednost v tem, da se podpisnik lahko takoj udeležuje žrebanja polletnih velikih premij.

To je izredno važna ugodnost, ki daje možnost pristopa vseh k tej važni finančni operaciji. Zato so tudi oblastva podprla to akcijo in so priporočila to akcijo vsem podjetnikom in onim, ki imajo možnost vpisa. Posebni odposlanci zavoda bodo začeli pobirati podpise na tak način nakupa zakladnih bonov, ti podpisi pa bodo seveda popolnoma prostovoljni.

Poleg tega je bila te dni objavljena še važna novost, da je državni zavarovalni zavod združil navedene zakladne bone s posebno ljudsko zavarovalno polico za življenje, katere imenska vrednost je 2000 lir na osebo in je obenem omogočil, da se lahko boni plačujejo v mesečnih obrokih po 5.40 lire za vsak bon imenske vrednosti 500 lir, poleg tega pa se podpisniki lahko takoj udeleže polletnih žrebanj.

S tem nadaljuje veliki državni zavod, ki se nam je pokazal že na ljubljanskem velesejmu, s svojo akcijo in hoče prodreti med ljudstvo, v korist ljudstva. Končno nam je še omenili, da je ta veliki državni zavod v vseh središčih pokrajin Italije osnoval svoja zdravstvena središča, ki dajejo zavarovancem zavoda brezplačno zdravniške nasvete, nadalje jih pregledujejo n. pr. na rentgenu, pregledujejo tudi krvi itd. Pričakovati je, da bodo v kratkem ugodnosti tega zavoda, ki je ena največjih zavarovalnih ustanov v Evropi, razširjene tudi na Ljubljano, tako da bodo tudi zavarovanci na področju Ljubljanske pokrajine imeli priložnost izkoristiti zavodove zdravstvene naprave in olajšave, ki so med drugim tuda v dodeljevanju sanatorijskega in kopališkega zdravljenja.

Protiboljševiški lepaki

Te dni so se po ljubljanskih izložbah pojavili veliki in dekorativni lepaki v rdečem in črnem tisku s karikaturo Stalina, ki v Arhangelsku pričakuje pomoči Angležev in Američanov, naposled pa dočaka samo peščico brodolomcev.

Lepak, ki je natisnjen najprej v italijanskem, nato v slovenskem jeziku, ima naslov: »Lubiana antibolscevica — Ljubljana protiboljševiška«. V prepričevalnem poglavju »Boljševizem na delu« beremo, da so komunisti zakrivili gorje, ki ga prinaša današnja vojna, prav tako so pa njihovi agentje povzročili tudi polom Jugoslavije.

Agentje anglosaksonske in boljševiške politike se košatijo pod krinko nacionalizma in nimajo nobenega interesa, da bi ohranili slovensko kulturo, ustanove in gospodarstvo. Oni hočejo samo propad vsakega reda, vsake tradicije, vsakega običaja. Pognali so nas v vojno, ki ni bila potrebna, in znižali vrednost naše lastnine, oropali nas s trudom pridobljenega bogastva.

Pred lepaki, ki zbujajo splošno pozornost, se zbirajo Ljubljančani v gručah in jih z zanimanjem komentirajo.

Obletnico Ducejevega zgodovinskega govora 3. januarja leta 1925., ki pomeni prevrat v zgodovini Italije, so proslavili tudi ljubljanski fašisti. V vladni palači so se zbrale Črne srajce, zvezni podtajnik Gatti je pa v navdušenem govoru orisal pomen in dogodke tega dne, ki je postal odločilen za bodočnost Italije. Med navdušenimi ovacijami vseh navzočnih je izrazil neomajno vero v končno zmago. Slavnost se je začela in zaključila s pozdravom Duceju.

Italijanski minister za narodno vzgojo je zaradi varčevanja s kurjavo odredil, da se pouk po vseh šolah v vsej kraljevini namesto 9. januarja začne šele 19. januarja.

Novi italijanski kmetijski minister je postal nac. svetnik Pareschi, dosedanji predsednik Fašistične konfederacije kmetovalcev, namesto dosedanjega kmetijskega ministra Tessinarija, ki je prosil za razrešitev.

Rimski službeni list objavlja uredbo, po kateri se bo zvišal odstotek provizije vsem maloprodajalcem tobaka v Italiji, dokler traja vojna. Zdaj se bo zvišala provizija od 5,6% na 6%, provizija na sol se je pa zvišala od 6 na 8%.

Listek „Družinskega tednika"

BOLEZNI NAŠE CIVILIZACIJE

Napisal D. C. P. Donnison

Vpliv civilizacije na različne bolezni je bil že od nekdaj eden izmed najzanimivejših snovi razmišljanja. Zdravnik, ki se zatopi v proučevanje kakšne posebne bolezni, si z njo pojasni ta ali oni pojav, ki si ga sicer ne zna razlagati. Sociologi vidijo v civilizaciji vzrok našega telesnega propadanja. Filozofi nam svetujejo, naj živimo bolj naravno, primitivneje. Drugi vidijo vzrok skoraj vseh bolezni v nezadostni ali nepravilni prehrani, spet zaradi civilizacije. Po mnenju vegetariancev, pristašev presne hrane in mnogih drugih reformatorjev diete, je civilizacija podlaga vsega zla, in vsak novi postopek konserviranja, razdelitve in spravljanja hrane postane predmet njihovih napadov.

Prevladuje skratka splošno mnenje, da je civilizacija neki degenerativni proces, ki se je lotil današnjega rodu. Doslej je pa malokdo upošteval eno stran tega problema, to je natančno preiskovanje dejanskih vplivov civilizacije.

Pogosto slišimo trditve, da so primitivni domačini popolnoma zdravi. To je pa gola izmišljotina ali pa mišljenje površnega opazovalca. Primitivni domačini pogosto podležejo boleznim, ki so iz civiliziranih držav že davno izginile. Če bi natanko primerjali zdravstveno stanje primitivnega in civiliziranega človeka, sem prepričan, da bo ta primera izpadla v prid civiliziranemu človeku.

Civilizacijo spremljajo redno štiri bolezni, kot karakteristična posledica spremenjenih življenjskih pogojev. To so: visoki krvni pritisk, sladkorna bolezen, egzoftalmična golša in čiri na želodcu. Te bolezni se javljajo v vseh civiliziranih državah. Skoro povsod se pa tudi čedalje bolj širijo. Predvsem se pa lotevajo intelektualcev. Pogosto omenjajo tudi dednost kot važnega činitelja, a zdi se, da je njen vpliv vendar precej omejen. Drugi simptomatični pojav teh bolezni je ta, da se hkrati javljajo pri enem in istem pacientu.

Izmeril sem krvni pritisk pri tisoč afriških domačinih. To so bili na pogled zdravi ljudje, stari od 15 do 80 let.

Do štiridesetega leta starosti imajo približno isti krvni pritisk kakor belci. V tropskih krajih je Evropejec nagnjen k visokemu krvnemu pritisku, prav tako, kakor v zmernem podnebju.

Zdi se torej, da je krvni pritisk redkost pri primitivnih rodovih, da se pojavlja vštric z razvojem mest in kulture in da je splošni pojav tudi pri ameriških črncih.

Visoki krvni pritisk je bolezen, ki nastopa v drugi polovici človeškega življenja. Do tridesetega leta se javlja v izjemnih primerih, proti štiridesetemu letu se pa pogosteje pojavlja. Na podlagi študija rodbinskih kronik mnogi opazovalci navajajo dednost kot važen činitelj pri tej bolezni. V nekaterih rodbinah so namreč ugotovili v vseh generacijah do 60 % hipertonije.

Zdi se, da obstaja posebna zveza med čezmerno telesno težo in povečanim krvnim pritiskom. Zatorej ima prehrana velik vpliv na krvni pritisk. Ta bolezen se silno pogosto loti ljudi, ki mnogo sede, bistrih delavcev in agilnih podjetnikov. Pri ljudeh, ki fizično delajo, se relativno redko javlja. Tudi gospodinje pogosto trpe za to boleznijo.

Neposredna vzroka povečanega krvnega pritiska sta tale dva činitelja: toksini v krvi, ki delujejo kot dražilno sredstvo, in čustveni činitelji, ki povzročajo občutljivost vazomotornih živcev.

Krvni pritisk se javlja kot reakcija na čustvene impulze. Ta pojav pogosto imenujemo Kanonovo varovalno reakcijo. Pri njej se javlja povečanje izločanja adrenalina. Zato nastopi zoženje žil, povečanje krvnega pritiska in količine sladkorja v krvi, povečani volumen krvnih telesc in ustavitev gibanja in izločevanja v prebavnem traktu. Čustveni impuls mora biti na primer strah, a namen te reakcije je, da pripravi človeka do intenzivnejšega telesnega dela.

Na klinikah pogosto trdijo, da imajo pacienti z visokim krvnim pritiskom posebne sposobnosti. Običajno so pretirano občutljivi, razdražljivi in impulzivni. Sleherna malenkost jih razdraži, hitro zarde in so običajno nenavadno strahopetni. Življenje tudi v najmanjših podrobnostih jemljejo izredno resno in pogosto se mučijo zaradi nepomembnih stvari. Svoje delo, pa naj bo doma ali v pisarni, opravijo dosti hitreje in natančneje kakor povprečni ljudje. Pogosto so nagnjeni k temu, da hitro jedo ali hitro govore. Odlikujejo se po nenavadni delavnosti, kakor doma, tako tudi v svojem poklicu in v družbi.

Vzporedno s civilizacijo je nastopilo tudi nekaj drugih sprememb v dietalnih navadah. Predvsem je treba omeniti tri kvalitativne spremembe:

1. civiliziran svet razpolaga z večjo izbiro hraniv, zaradi izboljšanja trgovine in prometa, kakor tudi napredka v vrtnarstvu in industriji;

2. shranjevanje hrane je dosti zapletenejše in mnogovrstnejše, kar prav tako vpliva na kakovost hrane;

3. v jedi dajemo vse več barv.

Malo primitivnih narodov ima tako obilno hrano, da bi se mogli stalno prehranjevati, kakor se prehranjuje današnji rod. Če si hoče primitiven domačin priskrbeti hrano, jo mora zaslužiti s fizičnim naporom. V civiliziranem svetu se ljudje ne prehranjujejo samo zato, ker imajo mnogo in različne hrane — vsaj v normalnih prilikah — temveč tudi zato, ker jo uživajo pripravljeno in podano na najprivlačnejši način.

Bolezni, ki je zanje jasno dokazano, da izvirajo od napačne prehrane, niso direktne posledice civilizacije. Dokazana je zveza med prehranjevanjem in sladkorno boleznijo, še posebno pa zveza med prehranjevanjem in visokim krvnim pritiskom.

V tem primeru je zmerna telovadba silno dragoceno zdravilo. A tudi njen učinek je omejen zaradi mnogih vzrokov in od nje ne moremo preveč pričakovati kar se tiče varovanja pred temi bolezními. Vsaka telovadba, ne glede na to, ali jo sami vadimo ali pa tekmujemo, je v zvezi z dosego učinkov. Že ta element je sam po sebi dovolj velika vzpodbuda, da prepreči blagodejen učinek gibanja samega.

Navadna golša je endemična bolezen, ki se loti vseh ljudi, ne glede na raso. Egzoftalmična golša ali Grevesova bolezen ima pa jasne zveze s civilizacijo.

Statistike kažejo, da so kronični čiri v želodcu pri primitivnejših narodih redkejši, pogostejši pa pri narodih, ki so v tesni zvezi s civilizacijo. Pojavljajo se pri ameriških črncih, zelo so razširjeni tudi pri civiliziranih narodih in se celo čedalje bolj širijo. Sodijo, da na primer 10 odstotkov prebivalcev Velike Britanije boluje ali je kdaj bolovalo za čirom na želodcu. Ta bolezen se najpogosteje javlja pri ljudeh na odgovornih mestih, kakor tudi pri ljudeh, ki so preveč zaposleni, bodisi duševno ali telesno.

Pri visokem krvnem pritisku, čirih v želodcu in pri egzoftalmični golši se javlja nekaj skupnih psihogenetičnih činiteljev:

1. Činitelji, ki povzročajo »duševno prenatezanje in šok« igrajo precej važno vlogo, a sami niso zmožni povzročiti bolezensko stanje, če zato ni telesnega nagnjenja.

2. Pod pojmom telesnega nagnjenja razumemo v tem primeru nasledstveno preobčutljivost.

3. Ta preobčutljivost je po večini posledica dednosti.

VSAK TEDEN DRUGA

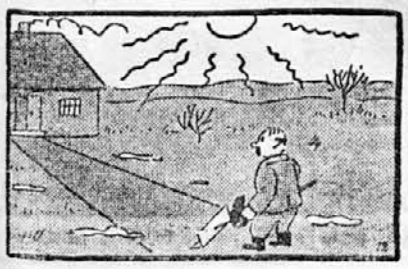

Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata v Ljubljani javlja: Vsem prebivalcem Ljubljane bodo v kratkem organi mestnega prehranjevalnega urada razdelili posebne obrazce: »Prijavo za dodelitev mleka«. Vsi družinski poglavarji in samske osebe, ki imajo lastno gospodinjstvo, morajo te pole izpolniti, vpisati je pa treba tudi vse tiste osebe (posle in druge člane družine), ki zajtrkujejo pri družini. Podnajemnike je treba vpisati le tedaj, če dobivajo pri družini zajtrk, sicer se pa vpišejo v mlekarnah in menzah, kjer zajtrkujejo. Izpolnjene prijave sprejemajo: Urad za razdeljevanje mleka v Majstrovi ulici, v predmestjih vse trošarinske postaje, v mestu samem pa tudi vse prodajalne mleka. Tam lahko dobe tiskovine tudi vsi tisti, ki jih morda ne bodo prejeli na dom. Prijave je treba vrniti do 15. januarja.

Vojaško bolnišnico v Ljubljani je obiskala soproga Eksc. Visokega komisarja ga. Pavla Graziolijeva, v spremstvu pokrajinske zaupnice Ženskega fašija in nekaterih drugih sodelavk tega fašija. V bolnišnici sta jih sprejela direktor-zdravnik polkovnik Longo in poročnik Bettini. Dame so obdarovale okrog 200 ranjencev s pecivom, cigaretami, pisemskim papirjem in denarjem, ki so ga zanje zbrali italijanski in nemški otroci, ki obiskujejo ljubljanske ljudske šole.

Pokrajinsko podporno društvo v Ljubljani je ustanovilo kuhinjo in obednico, v kateri bodo dobivali kosila najbednejši. Veselični prostor na velesejmu so preuredili tako, da so naredili iz njega kuhinjo, čakalnico in jedilnico. Na dan bodo razdelili 500 kosil, in sicer v dveh skupinah po 250 oseb. Prvo kosilo so razdelili ob navzočnosti predstavnikov oblastev na Novega leta dan opoldne.

Živilske nakaznice za mesto Ljubljano so bile do 3. januarja razdeljene. Kdor koli iz kakršnega koli vzroka nakaznic ni dobil, naj to reklamira v dvorani Mestnega doma od 9. do 14. ure. Urad opozarja vse gospodinje, hišne pomočnice in gostinsko osebje, da nima pravice do dodatnih nakaznic in bi bile vse reklamacije brezuspešne.

Te dni je umrl v Ljubljani kanonik Ivan Sušnik, eden najodličnejših predstavnikov naše stare duhovniške generacije. Rodil se je v Škofji Loki leta 1854. Po znanem potresu l. 1895. v Ljubljani so ga izvolili v odbor za obnovitev mesta, prav tako je vsa leta sodeloval v raznih socialnih in gospodarskih organizacijah, zato si je pridobil mnogo zaslug za mesto.

Davčna uprava za mesto v Ljubljani razglaša, da je v roku od 2. do 31. januarja 1942. treba vložiti prijave za odmero pridobnine posebnega davčnega dodatka po čl. 59/II. in davka na samce; prijave splošnega skupnega davka na poslovni promet, luksusnega davka in doklade za Narodni sanitetni fond za davčno leto 1942.; prijave za odmero rentnine za davčno leto 1942. Podrobnejša navodila so razvidna na uradni deski davčne uprave za mesto in Mestnega načelstva v Ljubljani.

Čebelarsko plemenilno postajo so ustanovili na Dolenjskem. Na sestanku na kmetijski šoli na Grmu sta bila tudi kmetijski referent Visokega Komisariata in zastopnik Slovenskega čebelarskega društva. Prostor za postajo bodo izbrali nekje na Gorjancih ali pa nad Semičem. Gojili bodo plemensko vrsto čebel sivk, ki so za naše kraje najprimernejše. Visoki Komisariat je za ustanovitev prispeval 12.000 lir, prav toliko pa tudi čebelarsko društvo.

Za zatemnitev oken itd. kličite telefon 46-90, tapetnik Ivan Habič, Ljubljana, Poljanska 17.

»Privatni telefonski imenik« pripravljajo nekateri naročniki. Ravnateljstvo ljubljanske pošte opozarja, da ni nikogar pooblastilo za izdajo takšnega telefonskega imenika in ga tudi ne bo dopustilo razpečavati, ker bo v kratkem izšel uradni telefonski imenik za leto 1942.

Božičnico je tudi letos priredila uprava ženske bolnišnice v Novem mestu. Ob tej priliki so bile obdarovane prav vse bolnice. Darove za božičnico so poklonile trgovine v mestu, veliko daril je pa dobila uprava tudi od zasebnikov.

70letnico rojstva je v nedeljo praznoval Matija Jama, redni član Akademije znanosti in umetnosti in eden izmed vodilnih slovenskih slikarjev impresionistov. Matija Jama se je izšolal v inozemstvu in dolgo bival v večjih krajih v tujini. Po vojni pa biva stalno v Ljubljani in je že dolgo vrsto let v ospredju slovenskega umetnostnega življenja. Čestitkam k njegovemu visokemu jubileju se pridružujemo tudi mi.

28.254 bolnikov je preteklo leto iskalo pomoči v ljubljanski splošni bolnišnici. Število pocientov je v primeru s prejšnjimi leti znatno padlo.

Prodajo ameriških gramofonskih plošč je prepovedalo italijansko ministrstvo ljudske prosvete. Prepovedane so plošče, na katerih so posnete pesmi ali plesna glasba ameriških avtorjev.

12.892 oseb se je prijavilo za preselitev v Nemčijo iz Ljubljanske pokrajine. Največ optantov je iz Kočevja in kočevske okolice, in sicer 3418, iz Ljubljane se jih je pa prijavilo 1026, vštevši 32 optantov iz vevške občine.

Smrtna nesreča se je pripetila preteklo sredo na kočevski postaji, ko je odhajal vlak kočevskih Nemcev, namenjenih v Nemčijo. Ko je hotel August Verderber, znani gostilničar in voditelj tamošnjih Nemcev, skočiti na vlak, mu je spodrsnilo, da je padel pod kolesa, ki so mu odtrgala obe nogi. Vlak ga je potegnil še nekaj metrov s seboj, da je dobil hude poškodbe, katerim je kmalu podlegel.

V Srbiji so pred nedavnim izdali zakonsko odredbo, ki urejuje razdelitev srbskega ozemlja na 14 upravnih področij. Ta področja so naslednja: banatski, s sedežem v Petrovgradu, beograjski, s sedežem v Beogradu, valjevski v Valjevu, zaječarski v Zaječaru, kragujevački v Kragujevcu, kruševački v Kruševcu, leskovački v Leskovcu, mitroviški v Mitrovici, moravski v Čupriji, niški v Nišu, požarevački v Požarevcu, užički v Užicah, šabački v Šabcu. V vsakem okraju je nameščen okrajni načelnik, ki ima najvišjo politično in upravno oblast in zastopa vlado. V področje okrajnega načelnika spadajo zdaj vsi posli, ki jih je prej vršil ban.

Komisar za cene in delavske mezde v Srbiji je zvišal plače rudarjem in ostalim rudniškim nameščencem. Zdaj se je namreč v posameznih rudnikih delo povečalo, posebno proizvodnja premoga je zelo narasla.

Zaradi pomanjkanja kuriva so tudi prebivalci Pančeva začeli na debelo sekati drevje po ulicah in javnih nasadih. Mestna občina je strogo prepovedala takšno pustošenje. Gostilničarjem, ki bi posekali pred svojimi gostilnami drevje, bo odvzela koncesijo, drugi meščani bodo pa kaznovani z zaporom in denarno globo.

Tudi polhovke bodo zbrali na Spodnjem Štajerskem in jih odposlali vojakom na vzhodno fronto. Tudi še neustrojene zajčje in druge kože bodo prišle prav, če ljudje drugega nimajo. Nemški listi vnovič pozivajo prebivalstvo, naj čimprej odda tudi smuči in smučarske čevlje, ker vojaki na fronti že čakajo nanje.

Direkcija za nadzorstvo bank v Srbiji je te dni odredila maksimalno obrestno mero v bančnem poslovanju. Denarni zavodi smejo plačati za dnevno odpovedljive vloge v tekočem računu od 1. januarja dalje samo 1 odstotek, za vloge v tekočem računu z odpovedjo za pol leta pa 2 odstotka, in pri vlogah v tekočem računu z odpovedjo 1 leta največ 3 odstotke. Pri vlogah na hranilne knjižice, odpovedljive za takoj je dovoljena maksimalna obrestna mera 2 odstotka, za vloge z odpovedljivim rokom pol leta 2.5 odstotka, za vloge z odpovedjo 1 leta pa 3 odstotke. Pri dvigih, ki presegajo 20 tisoč dinarjev, mora vlagatelj dokazati potrebo gotovine.

Tvornico konserv bo zgradila na Hrvatskem tvrdka Bata. Na področju Hrvatske namreč ni doslej še nobene tovarne za konserviranje sadja in sočivja.

Tudi na Goriškem je pritisnil oster mraz, kakršnega v teh krajih ljudje nisо vajeni. Pred dnevi je padel sneg, v Gorici je padla temperatura na devet stopinj pod ničlo, na Sveti gori pa celo na 11 stopinj pod ničlo. V višjih legah, tako na primer na Trnovski planoti, je bilo pa kar 17 stopinj mraza.

Posledice ukinjenja tramvajskega prometa v Beogradu so se pokazale šele zdaj, ko so tramvajski promet spet vzpostavili. Statistika dokazuje, da so se v tem času Beograjčani odvadili voziti s tramvajem. V vozovih namreč ni več takšne gneče, kakor prej. Pred ukinitvijo tramvajskega prometa so vozovi prepeljali okrog 120.000 popotnikov na dan, zdaj se pa vozi

PLAČAJTE NAROČNINO!

samo še okrog 40.000 oseb na dan. Izkupiček se je seveda tudi sorazmerno zmanjšal. Namesto 250.000 dinarjev na dan znaša samo še 120.000 dinarjev na dan.

Primarij dr. Robert Blumauer, šef I. kirurgičnega oddelka v ljubljanski splošni bolnišnici, obhaja te dni dvojni jubilej v svojem poklicu. Dvajset let je, odkar so ga kot mladega sekundarija uvrstili med zdravniški zbor ljubljanske splošne bolnišnice, prav tako je pa poteklo tudi dvajset let, odkar vodi svoj oddelek v bolnišnici. Dr. Blumauer se je rodil v Ljubljani in tu tudi končal osnovno šolo in gimnazijo. Medicino je študiral na graški univerzi, takoj po promociji je pa vstopil kot sekundarij v ljubljansko bolnišnico. Pozneje se je specializiral v kirurgiji še na inozemskih klinikah in vse svoje izkušnje s pridom uporabljal na domačem kirurgičnem oddelku. Od leta 1922. pa do leta 1941. so v Blumauerjev oddelek v ljubljanski bolnišnici sprejeli 138 tisoč 400 bolnikov, od katerih jih je Blumauer sam operiral 9.800, kar ni majhna številka. Kljub ogromnemu delu v bolnišnici je dr. Blumauer še aktivno deloval zunaj bolnišnice kot društveni zdravnik pri raznih organizacijah, zlasti pri samaritanskem oddelku Rdečega križa. Bil je pa tudi skrbni vzgojitelj mladih kirurgov. Dr. Blumauerja odlikuje sposobnost, da zna najti do bolnikov topli prijateljski odnos, zato ga cenijo kot resnično dobrega zdravnika. Kot človeka ga pa cenijo vsi njegovi prijatelji in znanci. Vsi, ki ga poznajo bodisi kot zdravnika bodisi kot prijatelja, mu želе, da bi še dolgo vrsto let s pridom uporabljal svoje znanje in pomagal tistim, ki jih je bolezen priklenila na bolniško posteljo. Tem željam se pridružujemo ob njegovem redkem jubileju tudi mi, z željo, da bi še dolga leta koristil slovenskemu narodu.

ZOBOZDRAVNIK SPECIJALIST
Dr. Stane Vrhovec
ordinira zopet redno
KARLOVŠKA CESTA 20
Tramvajska postaja Tel. 34-24
Röntgen Obsevanja

»Red Poglavnikove zvezde« bodo podeljevali na Hrvatskem častnikom in vojakom hrvatske in ustaške milice, ki so ga ustanovili z zakonskim ukazom. Poseben ukaz pa ustanavlja »red Zvonimirove krone«, odlikovanja za zaslužne državljane.

Hrvatski poslanik dr. Ferdinand Bošnjaković je pretekli teden odpotoval v Helsinki. Ob svojem odhodu je izjavil, da je srečen, ker je prvi hrvatski poslanik pri narodu, ki se tako žilavo bori za svojo svobodo in neodvisnost.

Bolgarski vojni minister general Daskalov je poslal bolgarskim oboroženim silam 31. decembra preteklega leta dnevno povelje, v katerem je poudaril, da je bilo leto 1941. najsrečnejše leto za Bolgarijo, ker je uresničila svoje zedinjenje s podporo držav osi. Hkrati je poudaril, da so bolgarske sile nedotaknjene in da bodo izpolnile svojo nalogo do končne zmage.

Nemška in madžarska narodnostna skupina na Hrvatskem sta izdali proglas, v katerem pozivata vse pripadnike teh narodnostnih skupin, naj se brezpogojno odzovejo vsem vpoklicem hrvatskega domobranstva na orožne vaje.

Hrvatski vojni minister maršal Kvaternik je za novo leto obiskal gojence vojne akademije v Zagrebu in jim v imenu Poglavnika čestital za novo leto. Nato je imel govor, v katerem je omenjal vse važnejše dogodke preteklega leta in poudaril, da je bilo za Hrvate najvažnejše od tistega dne, ko so Hrvatje svojo domovino osvojili z mečem in krvjo. Gojence akademije je naposled opozarjal na različne propagande, ki so sovražne hrvatski državi. Pozval jih je tudi na vestno izpolnjevanje dolžnosti in jim v tem pogledu postavil za zgled Poglavnika samega. Vodij prijateljskih držav Italije in Nemčije se je spomnil z vzkliki »Duce eviva« in »Hitler — Sieg-Heil«.

Kancler Hitler je ob nastopu novega leta 1942. poslal svoji vojski poslanico, v kateri se zahvaljuje vsem nemškim vojakom, posebno pa tistim na vzhodnem bojišču, katerih poveljstvo je prevzel pred nedavnim. V svojem govoru je poudarjal predvsem težave, ki so jih morali prestati v svoji borbi, a so v vseh bojih vztrajali do konca. Na koncu pravi, da bo kri, prelita v tej vojni, zadnja v Evropi za več rodov. Zato naj mu Bog pomaga pri njegovi nalogi v novem letu.

Maršal Göring je poslal za novo leto poslanico nemškemu letalstvu. V njem poveličuje nemške letalske zmage in vzpodbuja svoje tovariše za nadaljnji boj do zmage.

Kmetijska produkcija Švice se je preteklo leto znatno zvišala. Zaradi otežkočenega uvoza žita in zelenjave so ljudje v Švici zadnji dve leti prizadevali, da čim več pridelajo doma. Po podatkih za leto 1941. se je površina, posejana z žitom, povečala za 26%, površina, zasajena s krompirjem za 20%, površina za pridobivanje zelenjave pa za 33%. Pri tem pa niso všteti pridelovalci na vrtovih, katerih število je najbolj naraslo.

Romunski kralj Mihael je izdal za novo leto dnevno povelje svoji vojski, v katerem poudarja, da je izpolnila vse nade, ki jih je narod polagal vanjo. V prepričanju, da bodo kreposti vojakov zagotovile romunski domovini srečno bodočnost, jim je želel srečno novo leto. Poseben proglas romunski vojski je izdal tudi vrhovni poveljnik maršal Antonescu, ki se je vojski zahvalil za disciplino in zvestobo in za izvršitev vseh njegovih povelij. Poudaril je, da je treba nadaljevati vojno do končne zmage.

Podržavili so največje hrvaško gozdno podjetje Gutmann d. d. v Belišču. Podjetje je dobilo ime »Gozdno industrijska d. d. v Belišču« in z delom že nadaljuje.

Smrtno žrtev je zahteval sneg, ki je zapadel v precejšnji meri tudi v Rimu. Električni omnibus je na poledeneli cesti izpodneslo, da je podrl dve ženski. Ena izmed njiju je dobila tako hude poškodbe, da je na prevozu v bolnišnico podlegla.

Okrog 70.000 hrvatskih delavcev je v Nemčiji zaposlenih v raznih tovarnah. V štirih mesecih so poslali v domovino že okrog 113 milijonov kun prihrankov.

Nadzornik vseh hrvatskih vojaških godb je postal kapelnik Lovro Matačić. Dirigent Matačić, bivši ravnatelj beograjske opere, ima kot nadzornik v hrvatski vojski čin podpolkovnika. Skomponiral je že hrvatsko uradno pozdravno koračnico.

Knjige, koledarje in druga darila so poslali Zagrebčani hrvatskim delavcem, zaposlenim v Nemčiji za novo leto, tako da jih bodo vselej spominjale na domovino.

1,400.000 dinarjev so poslali srbski vojni ujetniki iz Nürnberga v Beograd kot svoj prispevek zimski pomoči. Hkrati obveščajo osrednji odbor zimske pomoči, da bodo vsak mesec poslali tako visok znesek.

Odtegljaje za hrvatsko državno obrambo bodo odslej pobirali na Hrvatskem namesto dosedanje narodne obrambe. Ti odtegljaji od plač in vseh ostalih izplačil znašajo do 25 kun 10%, za višje vsote pa postopno več odstotkov, tako da znaša pri zneskih nad 12 milijonov kun že 60%.

Novo slovensko društvo so ustanovili Slovenci v Čačku in njegovi okolici. Za predsednika so izvolili učitelja Draga Čibica. Slovenskih društev je v Srbiji čedalje več.

Srbska vlada je objavila državni proračun za leto 1942., ki je stopil v veljavo z novim letom. Dohodki in izdatki novega proračuna so predvideni na 5 milijard dinarjev. Hkrati z novim proračunom so objavili tudi nov finančni zakon.

Nemško trgovsko šolo v Zagrebu so nedavno odprli v evangelski cerkveni občini.

Novo vrsto šol so v zadnjem času odprli v nekaterih mestih v Srbiji. Takšna šola, imenovana šola dela, se je posebno razvila v Kragujevcu. Vanjo sprejemajo učence višjih razredov, ki imajo svoj konvikt v učiteljišču. Iz učiteljišča vodijo dijake ali na delo ali pa v šolo.

Mladini v Pančevu so prepovedali zahajati v javne lokale. Kaznovan bo tudi vsak gostilničar, ki bi dajal mladini pijače. Prav tako so prepovedali tudi v vseh javnih lokalih kvartanje.

Vojnotehnični zavod v Kragujevcu, kjer je bilo včasih zaposlenih več ko 10.000 delavcev, nadaljuje z delom v zelo zmanjšanem obsegu. Večina prejšnjih delavcev je odšla na svoje domove, nekateri so pa odšli na delo v Nemčijo.

Uradniško menzo v Smederevu so ustanovili državni in banovinski uradniki zaradi težav, ki so nastale glede prehrane. Vsi uradniki, ki imajo do 1800 din mesečne plače, plačajo za kosilo in večerjo 20 din, s plačo od 1800 do 3000 din 26 din, s plačo nad 3000 din pa 30 din.

Poštni promet v Beogradu se je zaradi nastalih razmer precej zmanjšal. Pred vojno so beograjski pismonoše razdelili 17.500 pisem in drugih poštnih pošiljk na dan, zdaj jih pa razdele približno 13.500. Za raznašanje te pošte ima beograjska pošta na razpolago 142 pismonoš.

Telefonski promet med Hrvatsko in Švico skozi Nemčijo je bil 15. decembra otvorjen. Pristojbina za triminutni pogovor velja 6.60 zlatih frankov.

Dve nenavadni oporoki

Veliko pozornost je zbudila leta 1827. oporoka neke Johanne Southcottove. Anglikanski cerkvi je zapustila lepo, zaklenjeno skrinjo. V oporoki je napisala, da vsebuje predmete izredno velike važnosti, in določila, da jo sme jo odpreti šele sto let po njeni smrti. Tako se je tudi zgodilo. Skrinja Johanne Southcottove je postala nekakšna svetinja. Pobožni ljudje so ji pripisovali nadnaravne moči in o njeni vsebini so ugibali vse mogoče. L. 1927. jo je naposled z veliko svečanostjo odprl neki škof: v njej so našli neko staro knjigo, nočno čepico in prastar revolver!

*

Izključno vzgojnega pomena je bila oporoka Andreasa Tökölija. Na smrtni postelji je sklenil, da bo svojega lenega sina vsaj enkrat v življenju nekoliko razgibal. Pogoj dedovanja je bil, da se mora sin udejstvovati v športu, in sicer: teči mora 100 metrov v 13 minutah, v daljavo pa skočiti 6,5 m visoko na mestu.

Osebne vesti

Poročili so se:

V Gorici: G. Silvio Bezzi, vseučiliščni profesor, in gdč. Slavica Vilerjeva.

V Novi vasi pri Mariboru: G. Janez Kovačič, in gdč. Marija Gromova.

Bilo srečno!

Umrli so:

V Ljubljani: Slavko Piskar, stud. teh.; Valentin Peterlin, mizarski mojster; 78letni Jakob Omladič; Terezija Čepinova, uslužbenka drž. železnic; Ivana Sajevičeva; Ivana Troštova; Radko Kern, učenec II. razreda meščanske šole; Lucija Kržetova; Ivan Sušnik, stolni kanonik; Julijana Smoletova, zasebnica; Marija Kosova, Valentin Drašler, zvaničnik državnih železnic; Franc Tomše, policijski nadstražnik v pok.; 85letni Anton Kunstek; Ferdinand Vovko, delovodja mestnega vodovoda.

V Mariboru: 83letna Avgusta Lešnikova; 33letna Jožefa Potočnikova; posestnica; 75letna Katarina Peržonova; 58letni Simon Bednaršek, strojevodja; 75letna Julijana Dačkova.

V Velikih Račni pri Grosupljem: 83letni Jože Zajec, posestnik.

V Studencih pri Mariboru: 61letni Jakob Pogeljšek, zasebnik.

V Tomačevem: Miroslav Medved, posestnik in gostilničar v Dolskem ob Savi.

Pri Sv. Gregorju: Rozalija Krumpestarjeva.

V Ribnici: 55letna Frančiška Joraševa.

V Gorici: 84letni Matej Primožič, sodni svetnik v pok.; 71letni Josip Mozetič, stavbenik in zidar, mojster.

V Šušnju pri Ribnici: 83letni Jakob Ambrožič.

Na Počkavi pri Mariboru: 64letna Elizabeta Lorberjeva, zasebnica.

V Konjicah: 35letni Janez Zupančič, strojevodja.

V Moravčah: 99letni Anton Orehek, bivši klobučar in posestnik.

V Trstu: 57letni Roman Šimanc; 90letna Roza Urbanova.

Naše sožalje!

Prosimo, plačajte naročnino! **Hvala!**

Med sleparji velikega kova

Kako je lepa markiza potegnila naivnega župana

Družabni praznik v gradu Ramillyju. — Markizin ‚tajnik' — tat dragecene ogrlice

Bilo je pred leti na Francoskem, ko še ni bilo vojne. V nekem idiličnem mestecu Provence je župan ravnokar prišel v svojo pisarno, kar je zagledal, kako se je pod njegovimi okni ustavil eleganten štirisedežni avto. Za krmilom je sedela mlada, lepa dama. Prožno je skočila iz avta, za njo pa še elegantno oblečen gospod, in nekaj trenutkov nato potrkala na njegova vrata. Predstavila se je kot markiza de Cavaillacova. Gospod, ki jo je spremljal, je bil njen osebni tajnik.

»Gospod župan,« je pričela lepa tujka, »prinesla sem vam pismo grofa de Ramillyja.«

»Oh, ali grof še ni odpotoval v Ameriko?« se je začudil župan.

»Pač. Včeraj se je odpeljal v Cherbourg, da se bo vkrcal na neki prekooceanski parnik. Ker je dober prijatelj moje družine, sva se v Parizu sestala in preživela nekaj lepih uric. Gospod grof mi je dal svoj grad v najem za tri mesece. Moj tajnik vam bo pokazal njegovo pismo in pogodbo. Grof de Ramilly mi je namreč dejal, naj se obrnem do vas, gospod župan, ker ste hkrati tudi upravitelj njegovega gradu.«

Župan je nekoliko nejeverno pogledal lepo tujko, zakaj grof de Ramilly mu še nikoli ni bil omenil njenega imena. Medtem je pa tajnik že položil na mizo precej velik zavojček; markiza je smehljaje se dejala:

»Gospod grof vam po meni pošilja bole darilce.«

Ko je župan odprl zavojček, je zagledal v njem škatlo najboljših havank, kakršne mu je grof po navadi pošiljal iz Pariza. Njegov dvom se je razpršil. Ko je še prebral grofovo pismo in najemninsko pogodbo — obe listini sta imeli grofov podpis — je vljudno dejal:

»Če vam je prav, markiza de Cavaillacova, vas bom takoj odpeljal v grad.«

Čudna družba

Ker grof še ni bil ničesar sporočil služinčadi, je župan poučil vratarja in druge, kako naj se vedo, toda markiza je za tri mesece odpustila vso služinčad, vendar je dejala, da so samo na dopustu in da bodo vseeno dobivali plačo. Ona bo namreč pripeljala svojo služinčad. Popoldne se je vselila s svojim tajnikom, svojo sobarico in svojim livriranim šoferjem v grad.

Gospod župan se je zibal v sreči. Še nikoli ni bil videl takšne lepotice kakor je bila markiza. Imela je peščeno plave lase in temne oči, lepota, ki jo redkokdaj srečaš. Bila je zelo ljubezniva ženska, posebno sladka pa z njim... Ni čuda, če se je gospod župan po dvajsetih letih zvestobe gospe županji, odločil, da ji bo to pot nezvest — z lepo markizo.

Tretji večer je priredila markiza na gradu velik plesni in družabni večer. Pripeljali so se elegantni gostje z vseh krajev, pa tudi domačini, med njimi župan in županja, so bili povabljeni na ples. Ravno tisti večer je prispela tudi ogromna markizina prtljaga, shranjena v petdesetih kovčegih, ki so jih pripeljali trije tovorni avtomobili, stoječi pred hišo.

Župan je dovolil, da so razsvetlili sobe in razkrili vse umetnine, ki jih je skrival grad grofa Ramillyja. To so bili dragoceni gobelini, starinski kipci in slike neprecenljive vrednosti.

Bilo je vse veselo in razigrano, ko je gospa županja kriknila od strahu. Prav ko je plesala z markizinim tajnikom, je opazila, da ji je z vratu izginila dragocena biserna verižica...

Vse so pregledali in preiskali, toda niso je našli. Markiza se je zelo razburila in je obljubila razočarani županji, da ji bo škodo povrnila, če verižice ne bodo našli. O osebni ali telesni preiskavi gostov ni bilo misliti zakaj su so bili zbrani samo odlični, pošteni ljudje...

Razočarani povabljenci

Nekaj dni nato, prav ko bi se morala markiza vrniti iz Pariza, je župan zaman čakal na svojo lepo ljubico. Namesto nje so pa pričele deževati brzojavke z vseh strani. Iz Genove so sporočili, da so aretirali dva moška, ki sta hotela vkrcati na neko prekooceansko ladjo več dragocenih originalnih slik, ukradenih na gradu grofa de Ramillyja. Voditelj tolpe, znani pariški žepar in slepar, ki ga je policija doslej zaman iskala, je priznal, da so ukradli na gradu še marsikatero dragocenost. Odpeljali so jih s tovornimi avtomobili sredi noči, ko je bila zabava s plesom končana. Lepa markiza ni bila pa nič drugega kakor elegantna tatica v velikih hotelih...

Ko je prišla s svojo sobarico, ki je bila v resnici njena mlajša sestra in s svojim tajnikom, ki je bil njen ljubimec, v zapor, je vse priznala. Pred nekaj meseci se je bila res poročila s starikavim markizom de Cavaillasom, po katerem je dobila svoje doneče ime. Kmalu ga je zapustila in si dobila tovariša svojega kova za ljubimca. Z njim sta sklenila, da si bosta s pomočjo večje sleparije pridobila dovolj denarja, da bosta nekaj let neskrbno živela. V Parizu sta v nekem nočnem lokalu spoznala grofa de Ramillyja. Opila sta ga s šampanjcem; ko je zaspal, sta mu vzela listnico, pregledala zaupna pisma in opazila med njimi tudi naročilo havank za župana. Vedela sta, da potuje grof v Ameriko, da bi prodal polovico svojega velikega premoženja, nakupičenega v gradu... Ponaredila sta njegov podpis, vse drugo nam je pa tako že znano...

Če se vozijo čebele v potniškem vozu

Čebele se ne smejo voziti v potinških oddelkih, ker so nevarne za občinstvo. To je sicer vedel tudi neki madžarski kmet, a je le skušal čebele vtihotapiti v potniškem oddelku s seboj v Budimpešto.

Lastnik jih je zaprl v vrč za mleko in ga postavil pod svojim sedežem na tla. Kar na lepem je pa nekaj čebel prilezlo skozi odprtinico, ki jim jo je naredil, da so dobile zrak, in so se zapletle v njegove hlače. Ker si niso vedele drugače pomagati, so kmeta pošteno pikale v noge. Kmet je na lepem planil pokonci in zbežal.

Ko se je pa tik pred Budimpešto vrnil spet nazaj v kupe, so ga njegovi sopotniki začudeno pričeli gledati, kajti možak se je vrnil samo v srajci in spodnjih hlačah. Hkrati so se ga zbali in so drug za drugim izginili v druge oddelke. Na postaji v Budimpešti so pa kmeta prijeli in ga hoteli odpeljati v umobolnišnico, ker so ga njegovi sopotniki obdolžili, da se mu je omračil um. Toda ubogi kmet se je branil na vse pretege in jim končno povedal, da mu je hlače odnesel veter, ko je pridrvel mimo okna, prav takrat, ko je iz hlač iztepal čebele.

Zakon na poskušnjo

Romunka Esther Kordarjeva je že dalj časa živela s svojim prijateljem Paulom Kutniezem v Parizu. Pred nedavnim so ji pa sporočili, da je njen potni list potekel in mora zapustiti Pariz in se vrniti v domovino.

Ker Esther in njen prijatelj nista hotela iz Pariza, sta se znašla v veliki težavi. Ker sta pa na srečo imela veliko denarja, sta se kmalu znašla. Kutniez se je spomnil, da bi svoji prijateljici lahko našel ženina, pravega Francoza, s katerim bi se samo navidezno poročila in tako lahko ostala v Parizu, ter še dalje živela z njim. Rečeno — storjeno.

Čez nekaj dni je že Kutniez pripeljal v Estherino stanovanje nekega mladega pohajkovača, ki bi se za precejšnjo vsoto denarja poročil z Esther in potem pustil ženo z njenim prijateljem. Drugi dan so že obhajali poroko in Estherin prijatelj je svojemu navideznemu tekmecu za poročno darilo še podaril zlato uro. Ko je mladoporočenec prišel iz cerkve, se je zahvalil za denar in odšel.

Esther in njen prijatelj sta si oddahnila in živela dalje. Toda ne dolgo. Lepega dne je na vrata njunega stanovanja potrkal zakonski mož, prijazno se je nasmehnil in dejal svoji ženi: »Mislim, da se ne spodobi, da bi tvoj zakonski mož stanoval po predmestnih luknjah, če imaš ti najeto razkošno stanovanje v mestu. Odločil sem se zato, da bom odslej stanoval pri tebi.«

To rekši je sedel in uboga Esther in njen prijatelj ga pod nobenim pogojem nista mogla odpraviti.

Po dolgem prerekanju je naposled Estherin prijatelj zahteval zlato uro, ki jo je daroval pohajkovalcu, nazaj in odšel brez besede iz stanovanja.

Tretji akt te komedije se je odigral že na sodniji. Zakonski mož je namreč tožil Estherinega prijatelja zaradi kraje. Tatu so zaprli. Ko je pa presedel svojo kazen, se je vrnil lepega dne k Estheri in zahteval, da se da ločiti od svojega moža. Tedaj se je Petitot, kakor se je pisal Estherin zakonski mož, od srca zasmejal, Esther je pa postala nekoliko rdeča. Paul Kutniez si tega ni napačno razlagal, debelo je pogledal zdaj enega, zdaj drugega in zapustil Estherino stanovanje, to pot za zmerom. Uvidel je namreč, da je Esther postala prava zakonska žena.

Il Parlamento bulgaro ha emanato una legge in base alla quale tutta la gioventù bulgara deve ricevere la sua educazione nell'organizzazione giovanile nazionale che si chiama BRANIK. Tra le principali discipline dell'organizzazione, sono l'educazione fisica e la cultura militare. Ecco un giovine motorista, socio del BRANIK. — Bolgarsko sobranje je izdalo zakon, po katerem se mora vsa bolgarska mladina vzgajati v enotni narodni mladinski organizaciji, ki se imenuje ‚Branik'. Telesne vežbe in vojaška vzgoja sta dve važni disciplini te organizacije. Naša slika nam kaže mladega motorista, člana ‚Branika'.

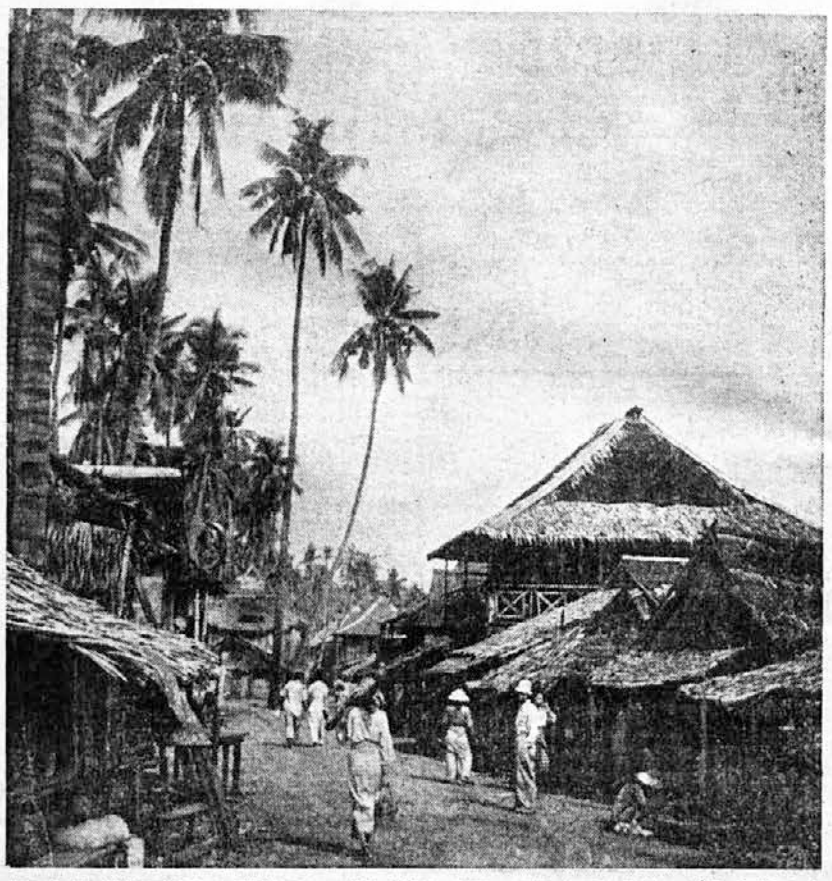

Le isole Filippine, nell'Oceano Pacifico, sono assai popolate. Gli indigeni vivono in case primitive di legno, coperte di paglia. Oltre a Manilla, le città principali sono Cebu, Ormoc, Iloilo e Bay-Bay. — Filipini, otočje v Tihem Oceanu, so zelo gosto naseljeni. Domačini žive v dokaj primitivnih hišah iz lesa, pokritih s slamo. Poleg Manile so glavna mesta Cebu, Ormoc, Iloilo in Bay-Bay.

Motiti se je človeško

Tudi veliki možje so se v svojih nesmrtnih delih večkrat zmotili. Vendar je pa ta pomota tako majhna, da prav nič ne škoduje mojstrovini.

Tako na primer pijejo v Goethejevem »Faustu« študentje v Auerbachovi kleti šampanjec, ne meneč se zato, da so to vrsto vina v Nemčijo prinesli šele leta 1670. V Schillerjevem »Fiesku« pijejo — v letu 1547.! — čokolado, ki so jo pa šele l. 1606. pričeli piti v Italiji. V Scheffelsovem »Eckehardu« igra vlogo tudi božično drevesce, čeprav je bila smrečica l. 1500 prvič znak Novega leta in šele 1737. so jo pričeli krasiti za božično drevesce.

Nastanek bankovcev

Čedalje bolj se uveljavljajo bankovci na denarnem trgu. Toda vsaka stvar ima nekje svoj izvor. Bankovci so izum XV. stoletja, in sicer iz potrebe po nekem praktičnejšem plačilnem sredstvu.

Leta 1484. so zmanjkali grofu Tendiliju, španskemu častniku, žvenketajoči in dragoceni kovanci za izplačilo svojih čet. Dolgo časa je premišljeval kaj naj stori, da bi vojaki dobili svoje plače. Na lepem si je pa izmislil in napisal več listkov, ki jih je potem razdelil med čete. Takšne listke so potem vojaki dobivali redno vsak mesec in ker so tudi trgovci spoznali njihovo praktično stran, so jih kaj kmalu tudi oni sprejeli kot zakonito plačilo za svoje blago. In tako so ustvarili bankovec, ki je še danes v veljavi.

Zato torej plešemo...

V 16. stoletju je bila navada, da sta se plesalca med plesom tesno objela. Ta moda je prišla iz Francije. Tabourot (1549—1598), francoski pisatelj, je takrat o plesu napisal tole:

»Plese so uvedli zato, da lahko ugotovijo, če sta zaljubljenca zdrava in nepohabljena. Na koncu plesa je gospodu dovoljeno damo poljubiti zato, da jo lahko brez žaljenja povoha in ugotovi, če ima neprijeten vonj in če ji iz ust neprijetno ne diši.«

Ali bo leta 6850. ledena doba?

Praški raziskovalec prof. Spitaler je dolga leta raziskoval vpliv sončne svetlobe na zemljo in spreminjanje temperature na njej. Dognal je, da so bile doslej na naši zemlji že štiri ledene dobe. Za vsako periodo posebej je dognal trajanje in ugotovil celo razdobje med eno in drugo ledeno dobo.

Potem je, kar je za nas najvažnejše, pogledal tudi v bodočnost. Računal je in računal in dognal, da se nam zaenkrat še ni treba bati večne zime. Po njegovem mnenju bo namreč naše kraje obiskala nova ledena doba šele leta 6850. Ubogi naši daljnji potomci!

Puščavsko podnebje

Puščavsko podnebje bi bilo kar se bacilov tiče izredno zdravo. Izredno visoka temperatura namreč tudi najtrdnovratnejšim bacilom ne ugaja in ogroža njihov življenjski obstanek. Ker le redko pada dež, so tla in ozračje tako segreti od vročine, da je vsako življenje nemogoče.

Poleti na primer včasih vročina dodeže 50 stopinj v senci. Takrat je pesek tako razgret, da je nemogoče hoditi po njem. Tudi sonce tako pripeka, da more človek zdržati edino v beli obleki.

Mati vasi

Majhna ribiška vas Aguada na Portugalskem šteje vsega skupaj komaj 243 prebivalcev, ki so pa vsi potomci ene same ženske.

Ko je pred nedavnim gospa Gomez Pedrova praznovala svojo stoletnico, ji je prišlo voščit vseh 243 prebivalcev. Starka ima 13 otrok, 79 vnukov in 150 pravnukov. To je tudi rekord zase.

Čudne navade

Rimski cesar Nero je zahteval, da ljudje, ki si ogledujejo njegove igre, v taktu ploskajo, tulijo in celo — brenče.

Najel je kore, ki so brenčali ko čebele, tulili ko volkovi in dobili za svoje ‚delo' lepo nagrado v zlatu.

ŠIROM PO SVETU

Huda zima je zajela tudi Turčijo. V Ankari je padla temperatura na okrog deset stopinj pod ničlo, ob obali Egejskega morja je pa divjal hud snežni vihar in napravil precej škode.

Na zapor od treh do sedmih let so v budimpeštanskem sodišču obsodili sedem komunistov, ki so skušali nahujskati delavstvo nekega industrijskega podjetja, da bi stavkalo.

Do meseca marca tega leta bodo dogradili v Ameriki 50 milj dolgo cesto preko Panamske ožine. Zedinjene države žele to cesto dovršiti zaradi njenega zelo važnega strateškega pomena.

Romunski državni podtajnik general Constantin je objavil, da bodo v prihodnjih dneh tudi v Romuniji uvedli krušne nakaznice.

Val mraza je zajel tudi Španijo. Posebno v Aragoniji je povzročil precej škode. V tej pokrajini je okrog 16 stopinj mraza.

C[illegible] januarja dalje tudi na Švedskem ni mogoče kupiti oblačilnih predmetov brez nakaznice. Trgovine so morale do šestega januarja ustaviti prodajo, potem bodo razdelili med prebivalce nakaznice, ki bodo imele 120 točk in bodo veljale poldrugo leto.

Nelle lontane regioni polari, i soldati tedeschi devono costruirsi dei ricoveri contro la bufera e contro il freddo, simili ai tuguri degli Esquimesi. Gli interni delle capanne vengono allestiti con le comodità, acconsentite dalle condizioni. — Visoko na severu si morajo nemški vojaki proti mrazu in snežnim viharjem graditi snežne koče, podobne eskimskim ‚iglujem'. Notranjščino takšne snežene hiše si skušajo urediti kar najbolj udobno, kolikor je v takšnih razmerah mogoče.

VESELI TEATER

Novoletni program štev. 13

Samo še v soboto ob 18³⁰ in v nedeljo ob 14³⁰, 16³⁰ in 18³⁰.

Gostuje g. Ljubiša Jovanović

Predprodaja vstopnic v soboto od 10—½13 in od 16. dalje, v nedeljo od 10. ure neprekinjeno do večera.

TOBIJEVA RESNIČNA DOGODIVŠČINA

Napisal K. ZUBENS

»No Tobi! In kaj ste storili potem?«

Tobi je pogledal svoje tovariše, potem je pomembno skomizgnil z rameni in pomel svoj dolgi nos.

»Dobro,« je dejal. »Povedal vam bom dalje, vendar me ne smete zmerom prekinjevati.«

»Torej kakor sem že rekel. Kača je lezla naravnost proti meni. Moj revolver ni bil nabit. Vrgel sem ga proč in čakal, da se mi bo kača priplazila k nogam. Zavihal sem rokave in zgrabil kačo...«

Tedaj so se za Tobijem odprla vrata. »Gospod Seins, hvaležen vam bom, če boste prišli k meni takoj, ko boste ugonobili kačo,« je smeje se dejal Tobijev šef.

»Da, gospod šef,« je odgovoril Tobi.

»Dalje vam bom povedal pozneje,« je zaklical Tobi svojim tovarišem in že izginil za vrati.

*

Gospod Tobi, kakor so ga imenovali vsi njegovi tovariši, sicer se je pa pisal Seins, je bil mož tridesetih let in eden najboljših uradnikov velike denarne banke v Parizu. Najznačilnejši na njem je bil njegov dolgi nos, tako rekoč svojevrstni naravni dar, ki ga mati narava ne podari vsakomur. Druga njegova značilnost so bile njegove dogodivščine, ki se pa seveda nikdar niso v resnici zgodile, temveč so se porodile v njegovi glavi. Takšne dogodivščine je iz rokava stresal, kadar se mu je poljubilo, vendar jih nihče ni jemal resno, vsak jih je pa poslušal, ker je spoštoval Tobija kot kolego.

Tobi ni bil poročen, pa tudi nobene prijateljice ni imel. Hudobni jeziki so pripovedovali, da je bil nekoč že zaročen. Takrat mu je baje njegov dolgi nos podrl vse načrte. Zaradi njega ni mogel v usodnem trenutku podariti zaročenki zaročnega poljuba, kar se je njej tako smešno zdelo, da si je izbrala drugega.

Vendar tega nihče ni upal praviti v Tobijevi navzočnosti, vsi so namreč vedeli, da zna biti Tobi včasih tudi izredno grob.

Vendar je tudi v Tobijevem življenju igrala veliko vlogo neka ženska. Žal ta ni v resnici živela, temveč je prav tako kakor njegove dogodivščine živela samo v sanjah in prividih. Včasih je bila zaprta v kakšnem stanovanju, kamor so jo privedli gangstri. Hoteli so jo oropati, toda prav tisti trenutek je stopil v stanovanje Tobi in jo rešil iz krempljev. Nesrečna ženska je bila vselej neskončno lepa. Tobi jo je potem odpeljal s seboj.

Včasi je bila ta ženska njegovih sanj sama vlomilka ali še kaj hujšega. Tedaj je Tobija zvabila v kakšno past in hotela od njega denar. V zadnjem trenutku si je pa premislila in mu v ljubezenskem objemu priznala svoje grehe. Tudi tedaj je Tobi rešil lepotico in jo odpeljal na prava pota.

Konec takšnih zgodbic je bil zmerom isti. Lepotica mu je padla v objem in dejala: »O, Tobi!«

Vendar, kakor rečeno, so bile to samo Tobijeve sanje in nič več.

*

Tisti trenutek je stal Tobi pred svojim šefom.

»Gospod Seins,« je dejal šef, »govoriti moram z vami o zelo važni zadevi. Naša banka je dobila v ponudbo zelo ugoden odkup delnic. Neka francoska zakonska dvojica bi nam prodala svoje delnice, vredne 50.000 frankov, za 30.000 frankov. Zakonca sta pa zelo nezaupljiva, zato prodasta delnice samo za gotovino in še s to mora priti kupec v hotel, kjer stanujeta. Ker jaz danes nimam časa, s kupčijo pa ne smemo čakati, sem hotel prositi vas, da bi opravili to delo. Saj se lahko zanesem?« je dejal in vzpodbujajoče pogledal Tobija.

»Seveda.« je vneto pritrdil Tobi.

»Dobro,« je nadaljeval šef. »Dam vam denar, vi pa takoj odidite na delo.«

*

Prav tedaj je na policiji detektiv poročal komisarju: »Prišli smo na sled mednarodni sleparski tolpi, sestavljeni iz treh moških in ženske. Različnim bankam in tudi privatnikom ponudijo delnice po izredno nizki ceni. Ko pa pride njihova žrtev nič hudega sluteča v njihov hotel z gotovino v žepu, jo kratko in malo oropajo in izginejo. Danes sem prejel sporočilo, da je ta nevarna sleparska tolpa prišla v Pariz.«

»Hvala za poročilo,« je dejal komisar. »Takoj bomo obvestili vse banke in vse hotele.«

*

Pol ure na to se je v dvigalu največjega pariškega hotela peljal velik, suh moški z izredno velikim nosom. Bil je Tobi. V roki je nosil veliko usnjeno torbo in se živčno obračal sem ter tja.

V šestem nadstropju se je dvigalo ustavilo in Tobi je odšel za strežajem, ki je naznanil zakonskemu paru njegov prihod.

Komaj je Tobi stopil v razkošno opremljeno hotelsko sobo, mu je prihitela nasproti elegantno oblečena ženska, ne ženska, temveč vila iz njegovih sanj. Tobiju se je zavrtilo v glavi, zakaj tako lepe si niti v sanjah ni predstavljal. Živčno si je pomel nos in dejal:

»Prišel sem...«

»Vem, gospod,« je smehljaje se dejala mlada ženska. »Prišli ste zaradi delnic. Uboga siromaka, ko morava tako pod ceno prodajati svoje delnice. Toda kaj hočete, živeti človek mora.«

Pogledala je Tobija s pogledom, da se je temu kar srce tajalo.

»Toda kaj vam pripovedujem vse to,« je potem premišljeno dejala. »Trenutek počakajte, takoj bom poklicala svojega moža.«

Nekaj trenutkov na to se je že vrnila s svojim možem, majhnim suhim človekom.

»Zelo sem vesel, da ste prišli,« je prijazno nagovoril Tobija. »Prosim, ali se hočete prepričati, da so delnice res prave?«

Položil je vrednostne papirje predenj in dejal: »Saj ste denar prinesli s seboj, kaj ne?«

»Seveda,« je dejal Tobi in se sklonil nad delnicami. Ko je spet dvignil glavo, je s strahom opazil, da drži njegov sosed v roki majhen revolver. Poleg tega sta nenadno stopila izza vrat še dva moška.

Moški je naperil revolver Tobiju na prsi in dejal: »Gospod, če želite to sobo živi zapustiti, potem položite denar na mizo. Morali vas bodo sicer zvezati, vendar se vam drugega ne bo prav nič zgodilo.«

»Robert,« je dejala vila iz sanj za Tobijevem hrbtom, »streljaj samo, če se bo ta idiot branil. Danes sem namreč precej živčna.«

Tobi je nekaj časa strmel v trojico moških, potem je počasi vzel torbo z denarjem iz naročja in jo podal svojemu nasprotniku. Komaj je pa ta iztegnil roko, ga je s pestjo bliskovito sunil v želodec, da se je zvalil po sobi in ni mislil več na torbo in denar v njej.

Tobi je bliskovito stopil med moška, ki sta skočila proti njemu, in s preračunanim sunkom podrl zdaj enega, potem drugega na tla. Tisti trenutek je lepotica za njegovim hrbtom zavpila: »Streljala bom!«, pobrala je revolver, ki je ležal na tleh, in ustrelila proti Tobiju. Vendar se je ta umaknil in strel je zadel v steno.

Tedaj je Tobi zapazil, da si je Robert, ki ga je sunil v želodec, opomogel in se dviga, istočasno mu je drugi nasprotnik skočil za hrbet in ga zgrabil za vrat. Tobi je izgubil sapo in se vdal v usodo, da je pač vsega konec.

Komaj je pa to priznal, že je spet lahko dihal. Začudeno je čutil, da so nasprotnikovi prsti popustili. Tedaj je pa tudi že vedel, zakaj. Vrata v sobo so se z velikim truščem odprla, na pragu je pa stalo več detektivov, za njimi je pa Tobi opazil debelo glavo svojega šefa.

Detektivi so trem moškim in lepotici pritrdili krasne, svetlikajoče se zapestnice na roko in jih odpeljali s seboj.

Ko so odvlekli mimo njega lepotico, ga je pogledala s smrtnim sovraštvom in siknila: »Idiot!«

»Pa bi vrata bolje zaprli, namesto da ste z revolverjem streljali v steno!« ji je odvrnil Tobi in si zadovoljno pomel od vneme in strahu pordečen nos.

Tedaj je že stopil eden izmed detektivov k njemu in dejal: »Prišli smo ravno v zadnjem trenutku, kaj ne?« Potrepljal je Tobija po rami in ga odpeljal iz sobe.

*

Naslednje jutro je Tobi spet stal pred svojim šefom.

Šef mu je stisnil roko in dejal: »Tobi, rešili ste 30.000 frankov in stavili svoje življenje na kocko. Recite, kaj si želite, vse vam izpolnim.«

»Rad bi potoval,« je zamišljeno dejal Tobi.

»Dobro,« je zadovoljno dejal šef. »Potujte, kolikor dolgo hočete in kamor hočete. Denar vam je na razpolago. Hotel sem vas vprašati, če ste svojim kolegom že povedali včerajšnjo dogodivščino?« je potem vprašal smeje.

»Ne, gospod šef,« je dejal Tobi. »Sploh jim tega ne bom nikdar povedal. Prosil sem tudi policijskega komisarja, da mojega imena ne omeni pri zaslišavanju.«

»Že prav,« je dejal šef. »Pa saj je vendar to vaša resnična dogodivščina!«

»Res je,« je dejal Tobi. »Včeraj sem doživel največjo dogodivščino v svojem življenju. Zato me je pa tudi oropala vseh mojih sanj. Poleg tega to ni ena izmed tistih dogodivščin, ki sem jih prej zmerom pripovedoval. Ta je pač resnična!«

Igra narave

Ali je ista usoda dvojčkov res samo slučajna?

Dvojčki ob istem času umro in vedo za misli drug drugega

Znanost pozna nešteto primerov v katerih je usoda dvojčkov močno povezana druga z drugo. Večkrat se je namreč zgodilo, da sta dvojčka istočasno zbolela za isto boleznijo, se ponesrečila ali celo umrla isti dan. Sploh si je navadno življenjska pot dvojčkov čudovito podobna. Znanstveniki so podrobno raziskovali življenje dvojčkov in dogodke v njem in prišli do zaključka, da ta podobnost ni slučajna, kakor po večini ljudje trde.

Danes vemo, da je pri dvojčkih enakega spola podobnost oziroma enakost življenjskih potekov veliko večja, kakor pri dvojčkih različnega spola. Pri prvih opažamo istočasen nastop prvih znakov staranja in prvih bolezenskih znakov. Zdravniki so opazovali dvojčke istega spola med 55 in 80 letom starosti in ugotovili, da je kljub različnim poklicem, različnim življenjskim okoliščinam in različnemu življenju staranje nastopilo pri obeh skoraj istočasno. Tako je na primer več izmed njih istočasno osivelo, prav tako so se jim tudi istočasno pokazali prvi znaki pleše. Pri drugi dvojici dvojčkov so spet zapazili, da so kljub visoki starosti obdržali močne lase.

Zdravnik dr. Vogt, ki je opazoval staranje 19 različnih dvojčkov, je ugotovil, da so pri njih tudi gube na obrazu enako zarezane. Celo čeljusti in zobje, ki se z leti pri vsakem človeku drugače razvijajo, so pri dvojčkih istega spola, včasih tudi različnega spola, v razvoju enaki. Navadno izpade dvojčkoma isto število zob pa tudi vse druge čeljustne starostne spremembe so bile iste.

Posebno omembe vreden primer sta zdravniški vedi dvojčka Stockeya. Eden izmed obeh dvojčkov, Thomas, se je, ko mu je bilo pet let, igral s svojimi tovariši na travi. Eden izmed njih je s kladivom tolkel po drevesu in pri tem tako nerodno mahal, da je zadel tudi malega Thomasa po obrazu. Dečka je zadel tako nesrečno, da mu je poškodoval levo oko in so ga morali takoj prepeljati na kliniko, kjer so mu zdravniki le z največjim naporom rešili oko.

Nekaj ur nato, je njegov dvojček William, ki ga sploh ni bilo pri igri, temveč je mirno sedel doma pri mami, začutil, da ga levo oko močno skeli. Bolečina je postajala zmerom hujša in naposled postala tako huda, da so mu morali oko obvezati in ga odpeljati v bolnišnico. Tako je dvojček William delil usodo svojega dvojčka Thomasa, čeprav ni dobil nobene dejanske poškodbe. Oče obeh dvojčkov, ki so ga zdravniki povpraševali o življenjskih odnošajih obeh dvojčkov, je povedal, da je pri njiju že večkrat opazil slične pojave. Kadar se je eden izmed dvojčkov poškodoval ali zbolel, se je kmalu bolezen pojavila tudi pri drugem. Ko je prvi ozdravel, je neposredno za njim ozdravel tudi drugi.

Prav tako so zdravniki ugotovili, da sta neka stara dvojčka istočasno umrla. V neki majhni vasi blizu Chaux de Fonds na Francoskem je na sprehodu zadela srčna kap nekega drvarja. Isto uro je umrl za kapjo tudi njegov dvojček, ki je stanoval v nekem drugem kraju.

Italijanski zdravniki so se na primer zelo zanimali za primer trojčkov Bartinijev. Poznali so že različne velike dogodke v njihovem življenju, ki so se zgodili istočasno in se enako iztekli. Največja senzacija teh trojčkov je pa seveda bila njihova smrt. Ko je namreč prvega izmed njih v Rimu po nesreči povozil avto, da je umrl, so izvedeli, da je drugega brata, ki je prav tako živel v Rimu, zadela srčna kap, tretji, ki je pa živel v Milanu, je pa tudi še isti dan umrl za kapjo. Zdravniki so torej ponovno morali potrditi, da to ni slučaj, temveč čudna skrivnostna igra narave, ki ji človek ne ve pomena.

Čeprav bi ta ali oni ne verjel in še trdil, da je to slučaj in prav nič drugega, je vendar res, da je človeku od prvega početka v glavnih obrisih zarisana življenjska pot, njen potek in njen konec. Tisti, ki nam že v tem prvem početku dela družbo in je naš dvojček, trojček ali četvorček, je dobil z nami vred iste naravne pogoje za življenje, in mora torej prav tako, kakor je započel življenje istočasno z našim, tudi istočasno z nami umreti.

Tudi kar se duševnosti posameznih dvojčkov tiče, so zdravniki dognali, da je izredno povezana druga z drugo. Tako so na primer ugotovili posebno pri dvojčkih Ronaldu in Dennisu Boddingtonu, ki sta živela na Angleškem, čudno lastnost čitanja misli drug drugega. Neštetokrat se je namreč že zgodilo, da je eden izmed njiju začel pogovor, ki ga je drugi še imel v mislih. Da sta tako rekoč drug drugemu iz ust jemala besede. Poleg tega sta bila ta dva dvojčka takoj po rojstvu ločena in se deset let nista videla. Tako o kakšni prilagoditvi zaradi skupnega življenja ne more biti govora. Čeprav sta bila vsak drugače vzgojena in sta se razvijala pod drugačnimi okoliščinami, je kljub temu njuna duševnost ostala tesno povezana. Zdaj sta dvojčka stara dva in dvajset let in ju zdravniki stalno opazujejo. Zanimivo je, da sta ta dva dvojčka, tudi če so ju ločili, tako da drug drugega nista videla niti slišala, lahko vodila razgovor med seboj. Z lahkoto sta namreč zmerom uganila misli drugega. Ta primer da pač zdravnikom največ misliti in bodo na njem skušali pridobiti znanosti še mnogo otipljivih dokazov o povezanosti usod pri dvojčkih, trojčkih ali četvorčkih.

Ali imate opičjo brazdo na rokah?

Orangutan, šimpanz in gorila imajo na dlani tac neko posebno vrsto brazde, ki poteka od enega roba dlani do drugega in se nadaljuje še na zgornji strani tace. Če ima to brazdo tudi človek, jo zdravniki imenujejo opičjo brazdo. Doslej so pa ugotovili, da jo ima vsak 100 človek.

Leta 1909. zdravniki še niso vedeli, da bi takšna brazda sploh mogla biti tudi na človeški roki. Prvi jo je odkril neki zdravnik, in sicer na roki nekega mongola, pa še ta je bil slaboumen. Tedaj so zdravniki mislili, da je to pač znak slabše razvite duševnosti. Kmalu so pa dognali, da to ne drži. Našli so jo namreč tudi na rokah drugih mongolov, med njimi nekaterih izredno inteligentnih.

NECCHI
ŠIVALNI STROJI
IGN. VOK
LJUBLJANA TAVČARJEVA 7

S tem vprašanjem se je v Evropi prvi bavil zdravnik dr. Schiller iz Stuttgarta. Pregledal je roke 7500 učencem in učenkam in ugotovil, da ima izmed njih to brazdo 3,2 odstotka. V pomožnih šolah in univerzah je imelo precej več dijakov takšno brazdo, kakor v osnovnih šolah. Dr. Schiller je iskal dalje in dognal, da ima kar 8,5 odstotkov slaboumnih v neki norišnici to brazdo, med tatovi in zločinci jih ima pa 5 odstotkov.

Sicer je pa med zdravimi in inteligentnimi ljudmi ta brazda tudi razširjena. Med zdravniki ima po mnenju dr. Schillerja 2,2 odstotka to brazdo, med pravniki 3,8 odstotkov, med profesorji pa 4,8. Vendar zdravniki do danes kljub vsem mogočim številkam še niso prišli na jasno, zakaj imajo nekateri opičjo brazdo, drugi pa ne.

Obleke iz morskih halug

V pravljicah, ki so nam jih pripovedovale stare tete in mamice, ko smo bili še otroci, smo često slišali o morskih bogovih in vilah, ki odevajo svoje telo z morskimi rastlinami in nosijo v laseh vence iz morske trave. Tedaj pač nismo slutili, da bodo tudi navadni zemljani nekoč nosili obleke iz teh morskih halug in resno ogražali kraljestvo morja.

In vendar se je to zgodilo. Sicer nihče ne nosi obleke, s katere bi še visela trava, vendar pa nosijo obleke, ki so izdelane iz predelanih morskih halug. V resnici je treba morske haluge najprej posušti, potem jih pa s posebnimi kemikalijami omehčati, da niso grobe. Posebni stroji naposled opravijo svoje in ko potem ugledamo izgotovljeno blago, pač ne bi več verjeli, da je še pred kakšnim mesecem krasila morsko dno.

Sicer so pa morske haluge tudi drugače uporabne. Iz njih namreč izdelujejo za kemijo in zdravstvo važen jod. V nekaterih krajih dodajo neke vrste morsko travo celo živini med hrano. V zadnem času so pa haluge na Norveškem začeli uporabljati tudi za izdelavo toaletnega mila.

Moč iglastega drevja

Kmetje dobro vedo, da pozno pozimi ali zgodaj spomladi govedo prav rado jé zelene iglice iglastega drevja. Posebno če dobi živina tedaj bolj malo sena, ima potrebo po njih.

Posebno na Finskem so v velikih hlevih, kjer goje govedo na veliko, zapazili, da v tem času živali žele neke spremembe, ki ji pa doslej niso vedeli vzroka. Šele živinozdravniki so dognali, da tedaj živini manjka vitamina A in prav tega lahko nadomeste z zelenimi iglicami. V dokaz za to so živinozdravniki nekaterim izmed živali vbrizgali vitamin A v telo in opazili, da so bile te živali s samo suho hrano čisto zadovoljne.

Naučil se bo točnosti

Neki Sved bi rad odslužil vojaški rok in se je javil na vojaški pregled. Kljub njegovi dobri volji, so ga pa na vojaškem uradu zavrnili, ker je bil po njihovem mnenju premlad, za nič več ko dve in pol uri. Njegovega dvojčka, so pa sprejeli, star je bil namreč točno toliko, kolikor so zahtevali na uradu.

Cela zadeva je bila takšna: Eden izmed dvojčkov se je rodil 31. decembra 1923, in sicer ravno četrt ure pred polnočjo 31. decembra. Drugi dvojček se je pa rodil ob četrt na tri, na novoletno noč in tako seveda ravno za dve in pol ure prepozno prišel na svet. Morda bo odslej točnejši...

ZRCALO naših dni

Za vsak prispevek v tej rubriki plačamo 8 lir

Ali je to prav?

Vsaka gospodinja ve, da se mleko danes le težko dobi posebno v mlekarni. Nekatere gospodinje so še take srečne, da dobivajo mleko od mlekarice, in sicer skoraj isto količino kakor poprej. S tem pa seveda niso upravičene zahtevati mleko v mlekarnah, kar sem doživela pretekli dan.

V eno izmed mlekarn je prišla znana gospa in zahtevala mleko. Hotela je imeti po vsaki ceni pol litra mleka, čeprav ga vsak dan od svoje mlekarice dobi poldrug liter. Lastnica, ki ni vedela, da dobiva gospa že od mlekarice mleko, ji je na dolgo moledovanje naposled dala zaželeno mleko. Pri tem je pa omenila, da hodijo k njej po mleko tudi takšni, ki ga dobivajo drugod in da ima zaradi tega velike neprijetnosti. In kaj menite, kaj je odgovorila na to gospa:

»Oh, jaz bi pa že ne mogla biti tako nesramna, da bi drugim jemala mleko, če bi ga dobivala od mlekarice.«

Kaj bi vi neki rekli na ta odgovor? Nisem se čudila tej nesramnosti sama jaz, ampak tudi vsi drugi v mlekarni, ko so izvedeli, da prav ta gospa dobiva mleko od svoje mlekarice.

J. M.

Bodimo obzirni!

Že večkrat smo lahko čitali, naj ljudje točno prihajajo na vse prireditve, ki so namenjene širšemu občinstvu. Toda kakor nalašč vsi ti opomini in tudi prošnje nič ne zaležejo.

Preteklo nedeljo sem bila v gledališču. Tudi tokrat sem doživela velik nered in nemir s strani gledalcev, ki so netočno prihajali. Ko se je zatemnilo in so v orkestru zaigrali uverturo, so začeli kakor za stavo v gručah prihajati ljudje, kakor da bi se skušali, kdo bo bolj glasen in kdo bo bolj motil točne gledalce. Še celo prvo dejanje se je ponavljala ista pesem. Ljudje so se jezili, ker jih je zmerom nekdo motil, butali so v temi ob stole, drugi so spet mirili, tako da skratka od prvega dejanja nisem imela prav nič.

Vsi gledalci, ki se držimo točnega reda in tudi točno prihajamo, bi želeli, da se takšni dogodki ne bi več ponavljali. Zato bi bilo najboljše, če bi vsak zamudnik počakal ob vratih konca dejanja in šele v odmoru šel na svoj prostor. Tako bi ne bilo vstajanja, prerivanja in nepotrebnega godrnjanja.

Še najbolje bi bilo, da bi se vsi obiskovalci predstav enkrat za vselej zapomnili, da je točnost ena najlepših čednosti, in bi se po njej tudi ravnali.

I. Š.

Po trudapolnem delu — zabava in razvedrilo v »Družinskem tedniku«!

O raku kože

Napisal dr. J. Ch.

Rakasta obolenja zahtevajo že od leta 1934. med ljubljanskimi domačini letno večje število smrtnih žrtev kakor tuberkuloza (jetika). Najlaže ozdravljiv je rak kože in sluznice, ker se ga najlaže spozna. Vsaka bradavica, vsako tkzv. znamenje, posebno ona črnorjavkaste ali črne barve, se s časom lahko spremeni v rakasto obolenje. Če po dolgem mirovanju začne bradavica bohotati, je to že sumljivo.

Nad vse nevarno je kakšno draženje, kakor pripekanje z razžarjenimi iglami, lapisom itd. Vsak dražljaj take tvorbe lahko postane usoden; tako n. pr. trenje naramnikov, jermena ali steznika. Na obrazu moških je taka bradavica izpostavljena urezninam in ogrebninam pri britju. Pri starih ljudeh včasih vidimo zaroženela in bradavičsata mesta na koži obraza in hrbta roke. Na ta način spremenjeno kožo imenujemo »kmetsko kožo« (Landsmannshaut) ali pri mornarjih »mornarsko kožo« (Seemannshaut). Te spremembe nastopajo vsled dolgotrajnega, prekomernega sončenja. Iz takšnih bradavičastih sprememb kože se pogosto razvija kožni rak. Obstaja tudi prirojena preobčutljivost za sončne in ultravijolične žarke, tako zvana Xeroderma pigmentosum. Vidimo že pri otrocih, največkrat rdečelasih, modrookih s svetlo kožo, rumenkaste, pergamentu podobne kožne spremembe, zato Xeroderma, kar pomeni: suha koža, ki pozneje spreminja barvo, zato: barvasta pigmentosum.

Slične kožne spremembe in rake se vidi po zelo dolgotrajnem obsevanju z rentgen- ali radium-žarki. Razvoj kožnega raka se da proučevati na živalih, ki jih obsevamo z ultravijoličnimi žarki dnevno nekaj ur, približno 28 tednov, ali če jih izpostavimo še dalje časa sončnim žarkom. Pri tem ni potrebno, da pride do opeklin in sončarice. Pri teh poiskusih dobivajo živali kožni rak na ušesih in gobčku, kakor je prvi z mnogoštevilnimi poizkusi pokazal argentinski raziskovalec prof. Roffo.

V kemični industriji, predvsem katranski in parafinski, vidimo tudi dostikrat pri osebah, ki so bile izpostavljene najmanj okrog pet let delovanju takih snovi, najprej ekceme, pozneje bradavice in iz teh nastajajoče rakaste spremembe.

Omenil sem že, da je velika večina kožnih rakov ozdravljiva, ako se ta še ni razsejal na sosedne limfne žleze. Vzporedno z venami potekajo tkzv. limfna pota. Limfa ima nalogo, da v telesu pobere škodljive tvari in klice in jih odlaga v limfnih vozlih, skozi katere teče, ki delujejo kot kakšni filtri. Tako se lahko zgodi, da pri gnojnem vnetju prsta na roki ali nogi prično boleti limfne žleze v pazduhi ali dimljah, postanejo napete, vnete in se celo lahko zagnojijo. Enako se širi rak. Žleze postanejo trde, se povečajo, niso pa pri raku na žalost dolgo časa boleče.

Če bi rak bolel kakor votel (kariozna) zob, tedaj bi lahko še večje število kožnega raka ozdravili, ker bi bolniki iskali pravočasno zdravniške pomoči. Tako pa, ker predolgo ne boli, odlašajo in vsled tega pride do razsejanja po vsem telesu, krvnim ali limfnim potom. Vsak čir na koži, ustnici, sluznici jezika ali ustne votline, ki se kljub primernemu zdravljenju ne zaceli vsaj v treh tednih, postane sumljiv in ga je treba temeljito preiskati.

Zelo žalostno je, da še dandanes pridejo bolniki k zdravniku ali v zavod n. pr. z rakom na sencih v velikosti moške dlani, ali z rakom kože na nosu, ki je prešel v eno zrklo in oko popolnoma uničil. Tudi takšni primeri so še ozdravljivi, če niso prizadete bližnje in daljne limfne žleze.

Zdravljenje raka

Edino pravilno zdravljenje rakastih obolenj je dandanes bodisi z nožem, tudi električnim, bodisi z rentgenskimi žarki ali z radiumom. Za kožni rak in rak vidnih oziroma dostopnih sluznic priporočamo predvsem zdravljenje z žarki. Osemdeset od sto slučajev kožnega raka je na ta način ozdravljivih, ostane samo nežna in lepa brazgotina. Ko obolijo limfne žleze v okolici, pade ozdravljivost že na komaj 30 %.

Ker imamo tudi v Ljubljani vsa sredstva za ugotovitev in zdravljenje teh obolenj in je to zdravljenje vrhu tega še takorekoč neboleče, je prekasno zdravljenje samo znak brezbrižnosti in malomarnosti s strani bolnika samega.

Danes ali pred desetimi leti?

*

Čas z bliskovito naglico hiti in mi nehote z njim, čeprav korak za korakom oklevamo.

Ni še dolgo tega, ko so morale ženske dan za dnem poslušati: »Ženska spada v kuhinjo.« — »Kaj takšnega se ne spodobi za mlado dekle!« — »Te knjige ženska ne sme brati!« — »Za to si prestara!« — »Tja pa vendar ne moreš iti sama!« — Takšna in podobna pravila, ali kakor bi že temu rekli, so morale ženske poslušati od svojih mater, dobrih tet in celo mož — in ni čuda, da so naposled izgubile lastno razsodnost in se predale pretirani vljudnosti.

Nekoč so živele »gardedame«, ki so vodile mlada dekleta na ples in jih po plesu spet pripeljale v varno materino zavetje. To zveni kakor lepa stara pravljica o kraljični in kraljeviču. Zdaj nas je zajel čas in zmerom bolj se mu vdajamo, ko pravljice nimajo več mesta med nami in prav je tako! Takšne stare navade, ki so jim bile naše matere še suženjsko vdane, se zde zdaj ko stara pridiga, ki jo je nekdo imel pred tisoč leti, čeprav je v resnici tega komaj nekaj več ko deset let.

Kot dama pred nekaj deset leti nisi smela v družbi zehati, čeprav ti je bilo še tako dolgčas. Če bi to storila, bi te zapečatili, nikdar več ne bi prišla na površje, kjer so plavale tvoje bolj »vljudne« tovarišice.

Da bi tedaj sama stopila v kavarno, ker si želiš prelistati časopise, bi bilo nekaj nezaslišanega. Natvezli bi ti vse mogoče nagibe, s katerimi si odšla v lokal, kamor so imele dostop samo dame, ki so jih spremljali njihovi možje ali bratje.

In spet nisi smela sama v gledališče, na sprehod, da o športu niti ne govorim. Sama kratko in malo nisi bila zmožna ničesar. Če ni bilo poleg tebe tvoje »gardedame«, ki te je »zastopala«, kakor kakšno visoko osebnost, tvojega moža, ali najmanj zaročenca, ki so ga že vsi poznali, si bila nemogoča in brez pravic.

Teh tisoč let je minulo. Zdaj greš lahko sama v kavarno, gledališče, kino. Sama greš smučat, če si želiš samote v beli naravi. Nihče ti ne bo tega zameril, narobe, našel se bo kmalu kdo, ki te bo občudoval, ker bo moral priznati, da si samostojna in zadostuješ sama sebi. Če bo tudi tvoje vedenje tvoji enakovrednosti primerno, tedaj boš kmalu priljubljena med moškim in ženskim svetom, ne zaradi svoje lepote, denarja ali lepih oblek, temveč zaradi čisto nekaj drugega, nekaj naravnega, ki veje iz tebe in vsakega, ki se ti približa, priklepa nase.

Zato zadihaj dekle, zavedaj se, da si se iznebila težkih okovov ki so te deset in desetletja priklepali k zidu. Zdaj si prosta. Od tebe je odvisno, da to prostost prav izrabiš in z njo koristiš sebi in svojim tovarišicam, ki morda v prevzemu te nove prostosti niso tako trdne. Bodi dama, toda dama, ki je težke neokretne kite in sponke, dolga krila in preozke čevlje zamenjala za kratko ostrižene kodrce, prostorne nizke čevlje in krila, v katerem lahko tudi pospeši korak.

Prišli smo hvala Bogu tako daleč, da je vseeno, ali pride v kavarno dekle ali moški. Oba veže isti takt.

Recimo, da prideta moški in ženska v gostilno na kosilo. Kdo bo izbiral jedi, on ali ona? Vseeno! Najbolje je vsak zase.

Kdo bo prvi pričel jesti? Kdor je bolj lačen, je naravni in prav nič nevljudni odgovor.

Kdo sme piti več, kdo manj? Kdo nataka vino? Kdo naroča pijačo? In kdo naposled plača? Vseeno je. Če plača moški, ker ima več dohodkov, je prav. Če plača ženska za oba, ker je trenutno njen prijatelj v denarni zadregi, je prav.

Resnica je tale: ženska danes ne potrebuje več kavalirjev, temveč tovariše, moški pa ne lutk, temveč naravna, njim enakovredna bitja.

N. K.

Preprosta obleka za hladne dni. Pod jopico nosimo za odtenek temnejšo zimsko jopico z visoko zaprtim ovratnikom, tako da nas v život ne zebe. K njej se zelo poda ohlapen krznen ali volnen plašč.

Naša kuhinja

KAJ BO TA TEDEN NA MIZI?

Četrtek: Cvetačna juha z rižem, kisla repa, krompirjev pire. Zvečer: Koruzni žganci, kava ali mleko.

Petek: Fižolova juha, makaroni, zelnata šolata. Zvečer: Sok.

Sobota: Goveja juha z ribano kašo, mešana prikuha[1], solata. Zvečer: Žolica[2], čaj.

Nedelja: Riževa juha, goveja pečenka v kvaši[3], vodni cmočki, kompot. Zvečer: Sir, čaj, pecivo.

Ponedeljek: Okisani vampi s krompirjem[4], pečena jabolka. Zvečer: Mlečen zdrob.

Torek: Ričet, kislo zelje. Zvečer: Zdrobov praženec[5].

Sreda: Zelnata juha, pražen ohrovt, krompir v kosih. Zvečer: Palačinke.

Pojasnila:

[1] **Mešana prikuha:** Ne preveliko čebulo drobno zrežemo in jo pražimo na poljubni maščobi. Ko je že lepo zarumenela, dodamo zrezanega zelja, ohrovta, rumene kolerabe, korenje in prav drobno sesekljanega zelenega petršilja. Vse skupaj dušimo in ko je že vse mehko, pridenemo še skodelico dušenega, a še nekoliko trdega riža, malo dušenih gob in kuhano cvetačo. Vse to še nekaj časa dušimo, osolimo in opopramo in po malem prilivamo nekoliko juhe ali pa tople vode, da se na dnu ne prime. Tako pripravljena prikuha je zelo dobra kot samostojna jed in pa tudi kot dober dodatek k pečenki.

[2] **Žolica:** Tudi letos bomo pripravile svoji družinici nekoliko žolice. Seveda se bomo morale omejiti na vsa razpoložljiva sredstva. Potrebujemo 2 telečji nogi, 2 svinjska parkeljca, kos glave ali repa. Vse pristavimo v mrzlo vodo in kuhamo približno 3 ure. Ko meso že nekaj časa vre, pridenemo korenjček, kolerabo, zeleno, peteršilj, cel poper, lavorjev list in pustimo še naprej vreti. Ko je meso kuhano, ga oberemo od kosti, zrežemo in ga zložimo v skodelice. Preko mesa polijemo precejeno juho in pustimo, da se shladi. Preden damo žolico na mizo, vsako skodelico okrasimo z limonovimi rezinami in zelenim peteršiljem. Žolica je zelo dobra, če jo serviramo z oljem in kisom. Okus pa zboljšamo, če ji dodamo še nekoliko zrezane čebule.

[3] **Goveja pečenka v kvaši:** Najprej si pripravimo kvašo, v kateri kvasimo govedino 1 do 2 dni. Polovico zrezane čebule, strok česna, koreninico petršilja, list in košček zelenine korenine in korenje pristavimo v mrzlo vodo in kuhamo. Odišavimo jo s celim poprom, klinčki, lavorjevim listom, šetrajem in kisom. Kos govedine dobro zbrišemo, odstranimo vse žilice, jo polijemo z ohlajeno kvašo in jo pustimo v njej. Ko je že dovolj dolgo v kvaši, jo vzamemo ven, nasolimo in denemo na razbeljeno mast z zelenjavo vred. Pečenko pečemo dobre pol ure in jo neprestano oblivamo s kvašo. Nazadnje pretlačimo še zelenjavo, prevremo, in z omako polijemo na rezine zrezano govedino.

[4] **Okisani vampi s krompirjem:** Dobro očiščene vampe do mehkega skuhamo z lavorjevim listom in nekaj zrnc celega popra. Ko jih ohladimo, jih zrežemo prav na tanke rezance. Na masti zarumenimo strok česna in zelenega petršilja, pridenemo vampe, jih malo popražimo in potresemo z moko. Ko moka zarumeni, zalijemo, osolimo in opopramo. Medtem olupimo krompir, ki ga dodamo po okusu, zrežemo na prav majhne kocke in ga pridenemo vampom. Po okusu lahko vampom pridenemo prav malo paradižnikove mezge in kavino žličko zelenjave, pripravljene za zimo. Le ta zelo izboljša okus. Preden damo jed na mizo, jo okisamo.

[5] **Zdrobov praženec:** Na polovici mleka in vode skuhamo četrt kile zdroba. Ko je ohlajen, mu primešamo 1 rumenjak, ščepec soli, ga osladimo in nazadnje mu vmešamo še sneg enega beljaka. Preden denemo praženec peč, na maslu ali masti opražimo dva do tri nastrgana jabolka, ki zelo izboljšajo okus in naredijo praženec vlažen in ne suh. K takemu pražencu ni potreba, da dajemo še kakšen dodatek, na primer marmelado ali kompot. Po vrhu ga pa potresemo s sladkorjem.

Če Vam je težko pri srcu in si želite malo razvedrila, potem sezite

Klobučevinasta čepica s čopkom na sredi, primerna za gledališče ali popoldanske obiske, ker jo lahko obdržite kar na glavi. Zavita je v oblak nežnega tila.

Naš nagradni natečaj

Kotiček za praktične gospodinje

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki plačamo 10 lir

Izdaten krompirjev štrukelj

1 kilo kuhanega in olupljenega krompirja pretlači, dodaj soli, 1 žlico smetane v prahu, 2 noževi konici kakšnega jajčnega nadomestka, če pa imaš, lahko uporabiš 1 jajce, prideni 1 pest nastrganega parmskega sira in toliko moke, da dobiš trdo testo. Testo mora biti tako trdo, kakor ga potrebuješ za cmoke. Med moko pa zmešaj 1 noževo konico jedilne sode. Testo izoblikuj v podolgasto, precej debelo klobaso, zavij v prtič, katerega zmoči v vroči vodi, in kuhaj dobrih 30 minut. Ko je štrukelj kuhan, ga zreži na podolgaste rezine, jih zabeli z maslom ali mastjo in potresi še s parmskim sirom. Če hočeš, lahko porabiš tako pripravljen nezabeljen krompirjev štrukelj kot dober dodatek k mesu ali kakšni omaki.

Gizela Dolenčeva, Ljubljana.

Dober koruzni kruh

V teh časih, ko dobimo več koruzne moke kakor enotne, si pomagam takole:

Skuham koruzni zdrob kakor za polento, le malo bolj mehko in jo pustim shladiti. Ko je polenta še mlačna, pridenem vzhajan kvas in približno toliko enotne moke, kolikor sem skuhala koruznega zdroba, lahko pa tudi manj, in precej trdo zamesim. Vode pa ne dodajam nič več. Ko je testo dobro obdelano in predelano, ga denem v namazano pekačo, ga pustim vzhajati na toplem. Dobro vzhajan kruh denem v pečico in ga pečem približno 1 uro. Kruha ne pustim dvakrat vzhajati, kvasa pa porabim prav toliko kakor za vsak drug kruh.

Ker ostane tako pripravljen kruh zelo dolgo svež in dober, ga vsaki gospodinji toplo priporočam.

M. J., Vrtača.

Dobri sesekljani zrezki

Povedati vam hočem recept za dobre zrezke, ki le malo stanejo in so zelo okusni sami, s solato ali pa kot dober dodatek h kakšni omaki.

¼ kile govedine zmelji na mesorezници, 3 presne in olupljene krompirje pa nastrgajte prav tako kakor hren. Potem popari košček kruha z juho, če pa imaš, lahko tudi z mlekom, dodaj mesu sesekljan zelen peteršiljček, česen, poper, dobro zmešaj in dodaj toliko moke, da boš lahko izoblikovala primerne hlebčke. Če hočeš, da bodo hlebčki okusnejši, lahko dodaš tudi 1 celo jajce. Hlebčke deni peč v pečico in jih nikar ne peci na štedilniku, ker so tako pečeni okusnejši in sočnejši. Peci jih pa približno pol ure.

Naj pa povem še tole. Če berete v receptu, to in to morate peči pol ure ali eno uro, tega ne smete držati dobesedno. Zakaj? Vsi štedilniki ne pečejo enako, eni hitreje, drugi počasneje, zato bo vsaka gospodinja sama najbolj vedela, koliko časa mora kako stvar peči, da bo res pečena. Zato tudi ni prav, ko se nekatere gospodinje pritožujejo, češ da ni točno napisano, koliko časa naj se kakšna stvar peče, saj vsaka sama najbolj pozna svoj štedilnik in kurita tudi dve gospodinji neenako.

Ida Strukljeva, Ljubljana.

•

Za naš novi kotiček dobivamo zmerom več dobrih in preizkušenih receptov. Želeli bi si pa tudi nekaj več dobrih in res preizkušenih praktičnih nasvetov, da bi tudi z njimi lahko pomagali drugim gospodinjam.

Za vsak prispevek, objavljen v naši novi rubriki, plačamo 10 lir. Ta znesek lahko takoj po objavi dvignete v naši upravi. Po pošti pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil.

Vse prispevke naslovite na: Uredništvo **»Družinskega tednika«**, (Kotiček za praktične gospodinje), Ljubljana, Poštni predal 345.

OKVIRJI
za
SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE,
KLEIN
LJUBLJANA, Wolfova 4

Pravi lek na pravem mestu

Za vsako utrujenost svoje zdravilo

*

Če ste utrujeni od športa...

...potem ne pomaga drugo, ko topla kopel, po kateri se vam bodo sprostile mišice. Vendar ne sme biti predolga, ker vas sicer preveč poleni. Dobro se boste počutili tudi, če se iztegnete na trda tla in se kolikor mogoče pretegnete. Sicer pa v tem primeru ne pomaga drugega, ko dosti spanja in potrpljenja.

Če ste preboleli hripo...

...potem ne smete čakati, da se vam bo moč sama od sebe vrnila, ker bi to lahko predolgo trajalo. Najvažnejše je, da spite nekaj večerov zaporedoma po deset ur. Če je dan sončen in ni prehudo mraz, pojdite na sprehod, krepko stopajte in globoko vdihavajte zrak skozi nos. Kisik, ki bo prešel v vašo kri, vas bo osvežil in pomoril preostale klice bolezni, ki so morda še ostale v vaši krvi. Skrbite za prebavo in jejte samo lahke jedi. Krepilna sredstva jemljite samo v najnujnejšem primeru, pa še to pod nadzorstvom zdravnika.

Kadar ste utrujeni od dela...

...tedaj se dobro najejte, umijte in frotirajte, potem pa v posteljo in po možnosti prespite okrog deset ur. To pa velja samo za utrujenost, ki je res prišla samo od dela. Če je pa utrujenost posledica česa drugega in ne dela kakor vi trdite, potem potrebujete drugega zdravila. Najbolje je, če najprej točno ugotovite, kaj je vaši utrujenosti vzrok.

Morda vam manjka svežega zraka in ste zaradi pomanjkanja kisika prehitro utrujeni pri delu. Tedaj morate na sveži zrak. Če ste slabotni in se zato tako hitro utrudite, potem se okrepite s tečno hrano in kakšnim okrepčilom, ki vam ga je predpisal zdravnik. Če so pa utrujenosti krivi živci, potem vam manjka razvedrila, ki si ga pa morate sami izbrati in vam ne vem svetovati. Pri utrujenosti morate pač zmerom zdraviti s čisto nasprotnim od tistega, od česar ste se utrudili.

Če ne morete spati...

...potem najprej ugotovite, zakaj ne morete spati. Ali je vzrok tej težki bolezni srce ali telo. Če je srce, potem vam ni zdravila, če je pa telo, se bo dalo pomagati. Najbolj priporočljive so mlačne kopeli tik pred spanjem. Po takšni kopeli je človek prijetno pomirjen in si zmerom želi postelje. Sicer so pa navadno vsi ljudje sami krivi, če ne morejo spati. V postelji začno premišljevati to in ono, prerešetajo vse dnevne dogodke in tako naprezajo možgane, da so zmerom bolj budni. Naj tudi za vas velja pravilo: pustite vse skrbi in dogodke dneva takrat, ko ste v postelji, v miru. Zavedajte se, da ne pomaga prav nič, če še tako premišljujete. Bolje je, da se dobro naspite in drugo jutro spočiti premislite, kakor da se premetavate po postelji in z utrujenimi možgani iščete izhoda, ki ga tedaj ne boste našli.

Dobra prijateljica spanja je tudi knjiga. Če se drugače ne morete otresti misli, potem berite. Prav takrat, ko bi radi ostali budni, vam bodo gotovo oči prej ali slej odpovedale pokorščino, zaprli boste knjigo in zaspali.

Utrujenost vseh mogočih vrst

Morda ste utrujeni od prevnetega besedičenja vaše sosede, ki se je nikakor niste mogli znebiti. Tedaj molčite in ne odprite ust, dokler ni to nujno potrebno. Tako se vam bo glava najhitreje ohladila.

Če ste utrujeni in vas glava boli zaradi kakšnega vznemirljivega dogodka, ki ste ga morali doživeti proti lastni krivdi, si pomirite najprej živce. Pripravite si mlačno kopel, natrite se s kolonsko vodo in se sveže preoblecite. Počutile se boste osvežene in zdelo se vam bo, ko da je tisti zoprni dogodek preživel nekdo drug, ki ste ga pustili v kopeli.

Huda utrujenost se vas lahko polasti tudi po vročem prepiru ali jezi. Vendar ta vrsta utrujenosti navadno tudi takoj mine, ko se vam ohladi jeza in pozabite na prepir. Zato ne mislite na besede, s katerimi so vas razžalili in dopovejte si, da jeza škoduje vaši lepoti, drugega pa od nje nimate nič.

Izredno posrečeno zamišljena obleka za drsanje ali zimske izlete. Izdelana je iz toplega volnenega blaga, njena posebnost so pa rokavice, ki so podaljšek rokavov in torej zelo tople.

Model 1942

Tudi dežnik je lahko eleganten

Kakor v dobi naših babic

*

Kraljica moda je zapovedala: letošnje leto bodo dežniki spadali k ženskim pritiklinam, k njenemu okrasju, k piki na i. Celo prosluli izrek: »Prijatelji so kakor dežniki: nikoli jih ni pri roki, kadar jih potrebuješ,« so modni ustvarjalci postavili na laž z novim modelom dežnika 1942. Zakaj moderna dama ima odslej svoj dežnik zmerom pri roki, ker velja za »chic«, če ti z roke vnemarno visi dežnik.

Kratki dežniki so popolnoma izginili in elegantni dežnik, model 1942, je dolg, tako dolg, da se v primeru potrebe lahko opreš obenj. Kljuka dovoljuje, da dežnik obesiš na roko, če si preveč obložena.

In kar je glavno: toki za dežnike, ki so bili dolga leta zanemarjeni, so prišli na dan v vseh mogočih in nemogočih oblikah. V Parizu imajo toke iz nizkega krzna, iz usnja ali iz svetlega blaga, obrobljenega s krznom, celo iz baršuna z naborki kakor v dobi naših babic.

In ali veš, da zahteva dežnik tudi primerno nego, če ga hočeš videti zmerom v dobrem razpoloženju, v pripravljenosti? Če ga dež hudo zmoči, ga moraš — preden prideš domov — večkrat močno odpreti in zapreti, da odteče voda s povoščenega platna. Nato dežnik n a s p o l odpri in ga z držajem navzdol posuši. Ko je suh, paličice z gumijastim obročkom spni. Dežnik sam skrbno zavij, nato pa prevleci s tokom in zveži. Kdaj pa kdaj preišči palico in narahlo naoli pri »korenu«, da ne zarjavi.

Če je tvoj sedanji dežnik staromoden in kratek, mu lahko z majhnimi stroški nadomestiš držaj in konico in dežnik bo kakor model 1942!

Boj zimi!

Kako se iznebiš neprijetnih posledic mraza

Predvsem: proč s svilenimi nogavičkami!

*

Zima prinaša vse mogoče majhne in velike neprijetnosti, in sicer še če si toplo oblečen, kje šele, če nosiš pajčolanaste nogavičke, kakor jih še zdaj vidiš na sinjkastordečih nožicah naših dam. Dame se očitno še zdaj niso spametovale in vendar smo jim zatrjevali, da bodo letos moderne volnene nogavice. Nekatere, vsaj tiste, ki jih mraz očitno še nikoli ni pošteno potipal, pa nas niso ubogale. In vendar smo toliko dobrohotni, da jim dajemo nekaj nasvetov, če jih mraz le potipa in bodo dobile na primer — ozebline.

Še narodni pregovor pravi, da so za vse bolezni zdravila, zakaj bi jih za ozebline vseh vrst ne bilo? In še za druge neprijetne posledice starke zime.

Ozebline (a ne odprte) čez noč zavijte v list zeljnate glave. Na rokah se ovijte s povojem, na nogah pa z belo nogavico. To kuro ponavljajte, dokler ozebline ne izginejo. Priporočljivo je tudi natiranje s kafrnim alkoholom. Vsekako pa ne nosite volnenil reči tako, da bi se dotikale gole kože.

Hrapave, razpokane roke: Večkrat na dan jih namažite s čebulnim sokom ali odrgnite z limonovimi lupinami.

Razpokane ustnice: Namažite jih z medom ali pa natrite s kakršno koli maščobo: presnim maslom, oljem ali čim podobnim, preden greste na mrzel zrak. Predvsem pa ne ližite ustnic!

Mrzle noge: V nogavice si natresite nekaj ščepcev gorčične moke. Ne nosite pretesnih čevljev!

Od mraza izsušena polt: Vzemi tretjino limonovega soka, tretjino pomarančnega soka in tretjino kumaričnega soka (jeseni smo vam svetovali, da ga shranite v zapečatenih steklenicah; zdaj vam bo prav prišel!) S to mešanico se natrite po obrazu in masirajte. Hranite jo lahko tri mesece, ne da bi se pokvarila.

Hripavost: Pest mandljev skuhajte v skodelici mleka in tik preden ležete, zelo vroče izpijte. To sredstvo je učinkovito proti »sveži« hripavosti. Proti zastareli hripavosti pa poskusite tole: kuhinjsko sol v ponvi močno segrejte, denite v staro čisto nogavico in si jo položite na vrat. To je trik vseh pevcev in pevk.

Solzeče se oči: Če je le mogoče, nosite temne naočnike in oči trikrat na dan izpirajte s tole tekočino: v vodi skuhaj aloine liste, jedilno žlico kopričevega čaja in jedilno žlico lipovega čaja.

Tako malo je potrebno...

Tako malo je potrebno, da osrečiš človeka! Samo beseda, izgovorjena v pravem trenutku: samo spreten poseg v nežen dušni ustroj...

Nobene sposobnosti si ne želim tako kakor: nesrečne duše spet znati osrečiti. Majhna kapljica olja spravi v tek še tako škripajoče tečaje...

Mi vsi imamo po večini dobre namene. Težava je v naši nezmožnosti. Nerodni smo. Šušmarji smo. Večini težav in prepirov v življenju se lahko izognemo z malce pameti. A tako neznansko neizkušeni smo v ljubezni. Kakšna radost bi bila, biti umetnik, virtuoz človeškega srca!

Študirali ga bomo in se vadili, dokler ne bomo poznali najbolj daljekosežne poteze ljubezni. Saj je tako malo potrebno, da osrečiš žensko srce...!

F. C.

Izredno ljubek in mladosten klobuček iz temnega baršuna, priporočljiv posebno plavolaskam. Ker je velik in pokrije ves zadnji del glave, bo pozimi izredno dobro došel.

Kaj je prijatelj?

Kaj je prijatelj?

Povedal ti bom: to je človek, v čigar navzočnosti si upaš biti ti sam. Človek, ki te tako rekoč vzpodbuja, da odvržeš krinko in se pokažeš takšnega, kakršen si. Ne mara te boljšega ali slabšega. Če si z njim, se počutiš kakor ujetnik, ki so ga proglasili za nedolžnega.

Ni ti treba biti na preži. Lahko izgovoriš svoje misli, izražaš svoja čustva. Dokler se kažeš pred njim odkritega, ni nad nobeno rečjo presenečen, užaljen. Razume vsa nasprotja tvoje narave zaradi katerih te drugi napačno presojajo. Pri njem lahko svobodno zadihaš. V njegovi navzočnosti lahko slečeš suknjič in snameš ovratnik.

Lahko mu priznaš svoje majhne ničemurnosti, zavisti, celo sovraštva in napake, svojo malenkost in svoje muhe, in medtem ko si mu jih priznal, so že izginile, kakor v širnem morju njegove lojalnosti.

Vse razume. Ni ti treba biti previden. Lahko se z njim spreš, ga zanemariš, z njim se boš zmerom najbolje razumel. Vse nič ne de. Rad te ima. Prijatelj je kakor ogenj, ki vsa tvoja dejanja očisti. Prijatelj je kakor voda, ki vse tvoje besede umije. Prijatelj je kakor vino, ki te ogreje do mozga. Vse razume, razume, in spet razume.

Z njim lahko jočeš in se smeješ, kolneš in moliš. V vsem tem, pod vsem tem vidi, pozna in ljubi samo tebe — samo tebe. Še enkrat naj povem: prijatelj je tisti, v čigar navzočnosti se upaš biti ti sam!

F. C.

Porabni nasveti

Če vam hoče ogenj ugasniti, vrzite nanj pest soli in ogenj bo spet vzplamtel.

V juho, ki jo hočemo ohraniti nekaj dni svežo, med kuhanjem vrzimo koščok oglja. Tako preprečimo, da juha ne postane kisla. Oglje seveda zavijemo v platneno krpico.

Pri pranju starih čipk moramo biti še posebno pazljivi. Čipke navijemo na steklenico, pokrijemo s tenko tkanino in jih prevežemo z bombažasto nitko. Vse skupaj pomočimo v mlačno milnico, malo pomešamo in splaknemo. Če so čipke umazane, še enkrat ponovimo. Takšnih čipk ne likamo, ampak jih položimo na flanelo in jih tako pustimo posušiti.

Od nošenja krznenega ovratnika in volnenega šala pozimi koža na vratu postane kaj rada uvela in rumenkasta. Zato si jo vsak drug dan zdrgnite z limonovim sokom, potem jo pa dobro namažite s kremo.

Madež od olja v svileni obleki ni nič kaj lepega. Najhitreje ga odstranimo, če ga zdrgnemo s platneno krpico, ki jo namočimo v mešanico iz enakega dela terpentina in enega dela limoninega izvlečka.

Čebulo in česen nekateri ljudje zelo radi jedo, toda zmerom se boje neprijetnega vonja iz ust. Tudi zato poznamo zdravilo! Poskusite enkrat po jedi počasi izpiti kozarec mrzlega mleka in videli boste, da ste pregnali neprijeten vonj.

Če vaših svilenih nogavic preveč ne namažete, boste pri pranju lahko prihranili precej mila. Mlačni pralni vodi pridenite pest otrobov!

Tudi za majhne bolničke morate poskrbeti, da se nekoliko razvedrijo. Zato obesite nad posteljo, na vrata in na prazne stene razne pisane slike, ki bodo bolnička zanimale in mu pomagale preganjati dolgčas.

Če delate iz vloženih jajc sneg, kanite, preden pričnete stepati beljak, nekaj kapljic limoninega soka.

Lepi slonokoščeni roči na podedovanih babičinih nožih so postali rumeni. Očistite jih s flanelasto krpo prepojeno z vinskim cvetom.

Baršunasta obleka od lanskega leta je na pogled kaj žalostna. Osvežili jo boste, če položite na narobno lice, krpo namočeno v alkoholu, blago v zraku dobro napnete in preko krpe likate. Toda tega nikar ne delajte sami, zato naj vam kdo pomaga, da ne boste dobili grdih lis.

ŠAH

Urejuje A. Preinfalk

Problem št. 157.

Sestavil B. Sommer

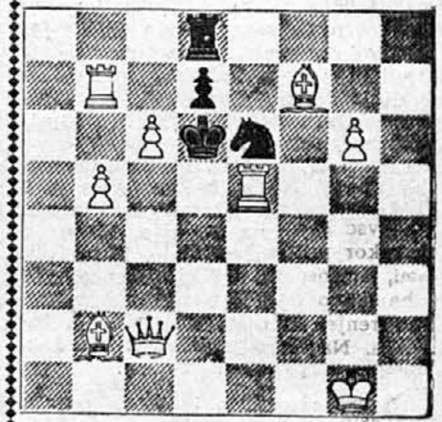

Mat v dveh potezah.

Beli kljub svoji premoči ne navali na nasprotnika, marveč ga lepo s kolom počaka.

Problem št. 158.

Sestavil E. Ghirardini

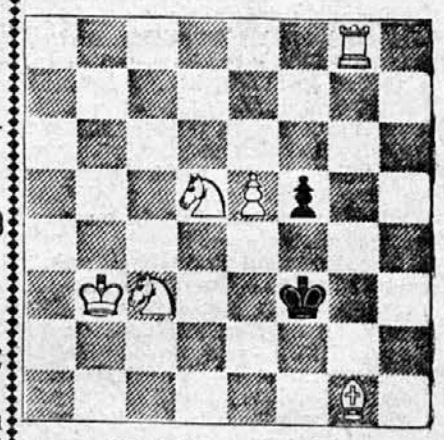

Mat v štirih potezah.

Naj vas število štiri ne prestraši! Često so taki mnogopotezni problemi lažji od tropoteznih, ker so navadno manj razčlenjeni in ideja prihaja bolj do izraza, zamisel je bolj otipljiva. Da malo pomagamo: S prikritjem delovanja neke figure se odpre črnemu kralju pot, da prideta potem figuri do tem večjega udara.

Damski gambit

Besch — dr. Astaloš
Prvenstvo Zagreba, X. 1941.

1. d4, d5. 2. c4, e6. 3. Sc3, Sf6. 4. Lg5, Le7. 5. Sf3, 0—0. 6. e3, Se4 (Laskerjev razbremenilni sistem z dobro igro za obe strani).

7. L×e7, D× e7. 8. cd5 (izvrstno je tudi 8. Dc2, slabše pa 8. S×e4) **S×c3. 9. bc3, ed5** (črni lovec spet svobodno zadiha, s čimer je rešen glavni problem ortodoksnega damskega gambita; beli lahko še naprej pritiska na damsko krilo, dočim črni nadzira središče in grozi ob priliki z rohadnim napadom).

10. Db3, Td8. 11. c4, dc4 (prej so igrali takoj Sc6 in črni je lahko upal samo na remis). **12. L×c4, Sc6. 13. Tc1?** (beli mora na vsak način obdržati lovca, zato navadno igrajo Dc3) **Sa5. 14. Dc3, S×c4. 15. D×c4, c6. 16. 0—0, Le6. 17. Dc2, Ld5** (črni je že neprijeten in beli se mora braniti).

18. Sd2, Td6. 19. e4 (lovec mora res proč, toda zdaj sredšče obvisi in nakoplje novih skrbi) **Le6. 20. Sf3, Tad8. 21. Da4?** (bela dama prepusti kralja svoji usodi in lakomno udari na sovražno pehoto; nujno je bilo treba še nadalje krotiti sovražnega lovca s 21. h3, pa naj je to še tako sumljiva poteza; črni bi se moral še precej potruditi; primeren načrt bi bil po f6 vreči damo preko f7 na kraljevo krilo in nato napredovati z f5).

21. ... Lg4. 22. D×a7 (beli je dosleden in raje zapravi kralja kakor kmeta, v svesti si neogibnega poraza; črni se posluži naglega sodišča) **L × f3. 23. gf3, Dg5+. 24. Kh1, Df4.** Beli je obupal, kako naj pač brani mat v nekaj potezah. Slaba obramba.

Rešitev problema št. 154.

1. Dc3 (nujnica)

Rešitev problema št. 155

1. Dg3!! fg3. 2. Lb2
L×g7. 2. Lb2

Rešitev študije št. 156

1. Dh7+, Kg4 (Kg5? 2. Ld8+ in Dh4+). 2. Dg6+, Kf3! (Kh3 mat v 3 pot., Kh4 v dveh) 3. Dg2+, Ke3 (Kf4, L×d6+). 4. D×f2, Ke4. 5. De2+, Kd4. 6. Lb6+! Kc3. 7. La5! To je smola! Ko je kralj že upal, da bo našel pri ženi zavetje, pa ti jo vrag vzame.

Pota mladosti

LJUBEZENSKI ROMAN IZ DANAŠNJIH DNI

23. nadaljevanje

Alenka ga je strmo pogledala. Sicer bi na takšne pripombe molčala, toda ta mladi Zagrebčan bi utegnil morda celo misliti, da se strinja z njegovim govoričenjem. Zato je, kolikor je znala, zviška odgovorila:

»Zame ugodna možitev še ne pomeni izpolnitev vseh življenjskih ciljev, gospod Lozić, morda je pri vas to drugače.«

Pogledal jo je začudeno, ne da bi znal kaj odgovoriti. Tisti večer ni več prišel ponjo, toda videla je, kako jo skorajda začudeno opazuje, kakor bitje, kakršnega še ni bil videl. Bila je zadovoljna, ko je Skalar tik pred polnočjo vstal in dejal, da je čas za posteljo.

Šele, ko je legla in utrnila luč, se je oddahnila, kakor da se je z večerno obleko otresla tudi vsega tistega čudnega vzdušja, ki jo je vznemirjalo in odbijalo. Skozi odprta vrata je vel hladilen gorski zrak. V pelsmu je slišala rahel šum valov, ki so udarjali ob breg, takoj nato se je pogreznila v trden, krepilen spanec brez sanj.

Drugo popoldne je imela prosto do pol petih, zakaj Skalar je bil nekoliko utrujen in je legel spat. Dobre volje je Alenka stekla v svojo sobo, zavila kopalno obleko v krisačo in se napotila v kopališče.

Bilo je skoraj prazno, le nekaj prav vztrajnih kopalcev se je peklo na vročem popoldanskem soncu. Tudi nekaj takšnih je bilo vmes, kakor ona sama, ki ne utegnejo ob drugačni uri na kopališče. Bili so še prav tako beli kakor ona sama.

Brž se je slekla, komaj čakajoč, da bo v vodi. Plavanje v presenetljivo mlačni vodi ji je godilo, da je čofotala kakor razposajen otrok. Namerila se je proti lesenemu splavu, ki se je zibal v globoki vodi. Na njem se je sončil en sam, samcat človek.

Šele, ko se mu je približala nekaj metrov, ga je spoznala po rožnati, svetlikajoči se pleši. Bil ni nihče drugi, kakor ‚Tonka'. Tudi on jo je opazil in ji — za svoj flegmatični temperament — dokaj živahno pomahal, vabeč jo, naj se mu pridruži. Čeprav bi se najrajši obrnila in odplavala nazaj k bregu, ni hotela biti nevljudna in nekaj sekund nato je že sedela na splavu, ožemajoč si kodre, ki si jih je bila zmočila kljub gumijasti kopalni čepici.

»Kako vendar, da se tukaj srečava?« jo je vprašal Tonka, »dosedaj vas še nikoli nisem videl na kopališču?«

»Te dni sem delala vse popoldne,« je odkrito dejala.

»Da, slišal sem, da ste neprecenljiva moč.«

Alenka je bila že tako sita prazrnih poklonov, da je hotela obrniti pogovor v drugo smer.

»Ali nameravate dolgo ostati tukaj?« je nič hudega ne sluteč vprašala. Zadel jo je pogled izza redkih vejic in imela je nepriljeten občutek kakor da se zrenice teh oči izredno hitro ožajo in širijo, kakor zrenice mačke.

»Prav isto me zanima za vas,« se je spretno izognil odgovoru.

»Ostala bom, dokler bo ostal moj šef.«

»Mislil sem si. Ali bo to dolgo?«

»Ne vem.«

Nekaj časa sta molčala. Alenka se je že pripravljala, da se bo spustila v vodo, toda Tonka jo je prijel za roko, kakor da bi jo hotel zadržati. Njegova roka je bila hladna in vlažna ‚kakor mokro milo' je s studom pomislila.

»Ostanite vendar še nekaj minut,« ji je sladko dejal in se nasmejal, kažoč od cigaret rumene, redke zobe.

Proti svoji volji je ostala, ne vedoč, kaj naj bi še govorila z njim. Njemu je bila pa družba očitno po godu in tudi razgovor je kaj spretno obračal.

»Ali ste že dolgo v svoji službi?«

»Komaj pol leta.«

»Čudim se, da letos ni tukaj Milovanovića, veleindustrijca iz Novega Sada. Gotovo vam je to ime poznano?«

»Da. Spomnim se, da sem pisala na ta naslov nekaj pisem.« je nebrižno odgovorila. Niso je zanimali ljudje, ki jih ni drugače poznala, kakor iz trgovske korespondence.

»Oh,« je vzkliknil živahno in skorajda triumfalno, da ga je začudeno pogledala. »Kolikor vem, je imel z vašim šefom letos nekaj večjih kupčij, ali ne?« Izraz njegovega zdolgočasenega obraza je bil zdaj tako živahen in napet, da jo je presenetil. In prav ta pokrešni, strupenoradovedni izraz jo je posvaril, da ni takoj odgovorila. Zdelo se ji je, kakor da za tem vprašanjem tiči več, kakor samo gola radovednost.

»Ne spominjam se,« je dejala, čofotajoč z nogami po vodi. »Sicer pa, ali ni to dolgočasen razgovor za tako lep dan?«

Tonka je bil razočaran, toda popustiti ni hotel. »Vidite, gospodična, mi trgovci imamo čut, ki ostane buden tudi tedaj, ko bi moral že davno spati. Takole na primer zdaj. Kdo drugi bi občudoval lepoto pokrajine in, nikar ne zardevaje, vas, jaz pa še zdaj računam in seštevam.«

»To je zelo žalostno,« je dejala nekoliko zbadljivo, »torej nimate drugega užitka kakor kupičiti denar.«

»Nikakor, motite se. Če bi ne imel denarja, tudi ne bi mogel sedeti na tem splavu, niti živeti v tako lepem letovišču, kakor je Bled. Vidite, začetek in konec vsega je na koncu koncev le denar.«

Alenka se je nasmehnila. Kaj naj bi odgovorila takšnemu človeku. Spet si je natikala čepico, toda Tonka je hlastno dejal:

»Če bi imeli količkaj trgovskega duha, bi lahko tudi vi zaslužili lepo vsotico. Tako mimogrede, ne da bi kdo slutil.«

»Ne razumem vas,« je začudeno dejala.

»Poslušajte. Dobro vem, da je Skalar prav vam narekoval pisma za Milanovića. Samo nekaj me zanima. Kolikšna je bila cena, ki jo je stavil Milanović v svojih ponudbah za nafto?«

Alenkini možgani so delovali vročično in precizno. Vprašanje je bilo stavljeno odkrito; na dlani je bilo, da je nepošteno. Zakaj Tonka ne vpraša kar Skalarja. In podkupnina, ki jo je obetal? Čutila je, kako ji kri sili v glavo. Da, nekoč je bila slišala govoriti o trgovski molčečnosti, toda nikoli si ni tega pojma praktično predstavljala. Tako torej se kupuje molčečnost! Samo sekundo je trajalo to premišljevanje, toda dovolj, da je Tonka opazil njeno oklevanje. Tolmačil si ga je kot ugodno znamenje.

Primaknil se je bliže k njej; še preden je mogla odgovoriti, je nadaljeval:

»Gre za nepomembno malenkost, ki ima pa zame visoko vrednost. Samo zame, veste! Ne mudi se mi! Lahko mi odgovorite zvečer, ali jutri! Rad bi vam bil hvaležen, gospodična...«

Alenka je stresla z glavo, kakor da bi hotela odgnati zle misli. »Obžalujem, gospod Tonka, toda ne razumem vas.«

Pogledala ga je naravnost v oči, strogo in zaničevalno. Nekaj časa je bil kos njenemu pogledu, nato je pa pobesil oči in ustnice mu je skrivil zaničljiv, skoraj trpek smeh.

»Razumem,« je dejal in nekaj kakor občudovanje je zavelo iz njegovega glasu. »Vidim, da ste res neprecenljivi.«

Alenka je olajšana zagledala druge kopalce, ki so plavali k splavu. Preden sta mogla še kaj govoriti, so se že kobacali na desko in jo prevrnili, tako da sta oba, hočeš nočeš, morala v vodo. Tonki zdaj očitno ni bilo več do njene družbe, zakaj ko je videl, da plava k bregu, se je obrnil in zlezel nazaj na desko. Alenka je nemirna, toda zadovoljna sama s seboj odšla na drugi konec kopališča, samo da se ji ne bi več približal.

Zleknila se je na sonce in zaprla oči. Šele zdaj je lahko natanko premislila, kaj je bil hotel od nje Tonka. Povedala naj bi mu dragocene podatke, da bi se lahko ravnal po njih. Da, saj je Skalar omenil, da pričakuje ponudbe za nakup prav od njega. Hotel bi torej izvedeti ceno, da ne bi sam stavil niže...

Ali naj vse pove Skalarju, ali naj rajši molči? To vprašanje se je porodilo takoj, ko si je opomogla od prvega ogorčenja. Ne bi hotela Skalarja razburjati, toda neki instinkt ji je dejal, da mu to mora povedati. Ta Tonka je prav nevaren človek. Takšen način trgovanja vendar ni dovoljen, čeprav je v navadi. Da, Skalar je trgovec drugačnega kova! Opozoriti ga mora, in sicer še danes.

Ko se je vrnila domov, jo je čakalo na mizi ekspresno pismo. Takoj je spoznala Markovo pisavo. Srce ji je utripalo, ko ga je odpirala. Bilo je precej kratko, to jo je razočaralo, še preden ga je prebrala:

»Ljuba Alenka!

Gotovo te bo moje pismo presenetilo, toda moram ti sporočiti, da me v soboto ne bo, da me torej ne boš čakala. Prišlo je nenadno nekaj vmes. Jurij bo moral v bolnišnico na operacijo kile. To bolezen si je nakopal prav po nepotrebnem. Zalili smo njegovo diplomo s poštenim krokom. Ko smo bili ponoči vsi židane volje, smo se poskušali, kdo je najmočnejši. In tako je Jurij treščil v Ljubljanico veliko okrasno kamnito kroglo — vandali, ali ne? — pri tem se je pa prehladil, tako da je prinesel drugi dan k meni ‚trebuh v rokah'.

Zdravnik mu je svetoval takojšnjo operacijo. Jurij sicer pravi, naj se ne dam motiti in da se bo gotovo vse izteklo kar najlepše, toda ostal bom vsekakor čez nedeljo v Ljubljani.

Gospodična Martina zdaj ne ve, ali naj bi se veselila diplome ali jezila zaradi te nerodne zadeve. Mislim pa, da se bo vse dobro končalo, kar ti bom lahko menda že osebno povedal.

Dobil sem tvoje ljubo pismo in veseli me, da ti je lepo. Opazuj svet okrog sebe, da mi boš lahko kaj novega povedala. Pri delu se ni treba pretegniti! Že zelo si želim, da bi bil spet s teboj, Alenka! Pridem, kakor hitro bom mogel. Ali se tudi ti vselej najinega svidenja tako veseliš kakor jaz? Poljublja te

tvoj

Marko.«

Nekoliko razočarana, hkrati pa vznemirjena zaradi novic, je odložila pismo. Z grenkobo je pomislila, da ne bo nič iz načrtov, ki jih je že na tihem za nedeljo kovala. Toda prav je, da se Marko tako potegne za svojega prijatelja.

Pogledala je na uro. Bilo je pet minut čez poli petih, torej jo Skalar gotovo že pričakuje. Vzela je stenogramski blok, oblekla delovno haljo in odšla v njegovo sobo. Našla ga je sklonjenega nad pisalno mizo. Ko je vstopila, je dvignil glavo in jo raztreseno pogledal. Zdel se ji je nekam utrujen.

»Nekaj vam bi rada povedala,« je pričela. Čutila je, da je najbolje, če mu takoj pove, kaj je bila pravkar doživela.

»No?« je vprašal Skalar in njegove oči je napolnil tisti izraz zanimanja, ki se mu je tako podal.

Na kratko mu je povedala svoj razgovor s Tonko. Skalar je bil zdaj čisto prerojen. Vsa utrujenost je izginila z njegovega obraza, mlahave mišice na licih so se napele, zdaj je bil spet mož, ki je znal ukazovati in zapovedovati. Poslušal jo je, ne da bi jo prekinil. Ko je končala, je še zmerom molčal. Že se je bala, da je kljub vsemu nehote zagrešila kakšno napako, toda tedaj je vstal in stopil k njej:

»Gospodična Alenka, ravnali ste pravilno. Zelo sem zadovoljen, zakaj vaša molčečnost je bila to pot dragocenejša od še tako dobro opravljenega dela. Dovolite mi, da vam to povrnem.«

»Hvala, toda to je bila moja dolžnost,« je kratko odgovorila.

»Dolžnost, ki zahteva oddolžitev,« je smeje se dejal, jemaje iz listnice tisočake. Ko jih je bilo pet, jih je položil v moder ovoj, ležeč na mizi.

»Upam, da niste užaljeni, toda človek brez fantazije sem,« je dejal in ji ponudil denar. »Sami boste vedeli s tem več ukreniti, kakor bi znal jaz.«

Zardela je od veselja in zadrege. Pet tisoč dinarjev! V trenutku ji je preblisnilo možgane sto možnosti, kako jih bi uporabila. Eno je bilo gotovo: primaknili so ji za lep čas bliže dan, ko bo lahko postala Markova žena.

Skalar ji ni dovolil, da bi se zahvaljila. Takoj nato ji je s hladnim in dobro znanim glasom dejal, da jo je bil popreje čakal že pet minut in da je v tem času naredil osnutek pisma, ki naj ga sama izdela in stipka. Še preden se je dobro zavedela, je bila spet sredi vsakdanjega delavnika...

Za izvolitev ‚kraljice Bleda' je vladalo že nekaj dni živahno zanimanje. Volitev so oznanjevali pisani lepaki, nalepljeni v kopališču, na vratih hotelov in v vseh izložbah. Ta prireditev je bila po navadi tako imenovani ‚višek sezone', od katerega so si obetali hotelirji reklame, letoviščarji pa dosti zabave.

Med ‚zlato mladino' so pridno ugibali, kdo bi se lahko potegoval za ta naslov. Kajpak so prišle v poštev samo mlade, lepe in na koncu koncev tudi bogate gospodične. Posebno dosti glasov je imela neka mlada, izredno lepa in ponosna Osječanka. Bila je izvrstna športnica in je plavala in skakala tako popolno, da je zbujala na kopališču prav tolikšno pozornost, kakor zvečer v plesnih dvoranah, ko je prihajala zmerom preprosto, toda učinkovito oblečena, kosajoč se samo s svojo lepoto in svojim okusom z razkošnostjo in bogatijo drugih deklet.

Njena najnevarnejša tekmica je bila mlada Ljubljančanka, hči znanega bančnega ravnatelja, čisto drugačen tip, toda nič manj lepa; tisti, ki so jo dobro poznali, so zatrjevali, da je celo lepša od Osječanke, ker je nežnejša in mlajša.

Še nekaj drugih zvezdic je svetilo, toda o njih je šel glas, da se bodo mogle potegovati samo za drugo ali tretje mesto. Posamezni krožki so si izbrali med svojo družbo tisto, ki bi prišla v poštev pri tej družabni tekmi. V enem izmed takšnih družb je bila, čeprav nehote, Alenka.

Mladi Lozić še zmerom ni mogel spoznati, zakaj se tudi Alenka ne bi potegovala za ta naslov. V tem ni videl nič nenavadnega in neprijetnega. Ko je Tonka, ki je še prav tako zahajal v to družbo in bil z Alenko skoraj bolj neprisiljen kakor poprej, izvedel za ‚Kokovo' idejo, jo je kajpak podprl, že zato, ker je spoznal, da Skalarju ni prijetna. Lozićevi dekleti sta se navidez navdušili za bratovo zamisel, čeprav sta bili na tihem ljubosumni na Alenko. Kakor vse ženske, bi pa storili vse mogoče, samo da bi zakrili to čustvo in zato sta krepko vlekli z družbo, trdeč, da ima Alenka, in samo Alenka vse pravice, da postane kraljica Bleda.

Še preden se je Alenka zavedala, je bila sredi priprav, ugibanj in šepetanja. Česa bolj neprijetnega si ni mogla predstavljati, toda njenih ugovorov nihče ni poslušal. Zavračali so jih kot nepotrebne in nesodobne. Edino Skalar je bil istega mnenja kakor ona, toda čutil je, da bi se nekako osmešil, če bi nasprotoval mnenju vse družbe, zato je molčal. Po njegovem obrazu, ki se je zmračil, kakor hitro je nanesel pogovor v to smer, je pa spoznala, da mu je vse to šarjenje prav tako zoprno kakor njej sami.

Alenka je čutila, da bi zabredla lahko mimogrede v življenje, ki je njej tuje in neprijetno. Ljudje, ki so se zdaj sukali okrog nje, trdeč, da vedo več od nje, so bili skoraj vsi bogati, brez dela, brezbrižni in površni. Ona sama je bila drugačen, resen, deloven človek. Razen tega je slutila, da jo vlečejo v tok, iz katerega bi se bilo težko rešiti. Plavati bi morala z njim proti svoji volji...

Nikoli še ni doživela podobnega večera, zato si ni znala prav predstavljati, kako se bo volitev odigrala. Zanimalo jo je, kakor vse novo, toda hkrati je čutila odpor, da bi bila sama med glavnimi igralci. V njeni naravi je bilo, da je ostajala v ozadju, opazujoč druge, kritično in nekoliko ironično. Zdaj bi morala pa sama stopiti v jarko luč javnosti, ki bi jo morda zaslepila.

Zato je dejala Loziću, da se nikakor ne namerava udeležiti tekme in ga prosila, naj opusti svojo ‚propagando'. ‚Koko' se je samo zvito smejal, odgovoril pa ni nič. Alenka je spoznala, da si bogati ljudje ne dado vzeti veselja, ki so si ga bili vtepli v glavo. To jo je žalilo, hkrati pa podkrepilo njeno trdno voljo, da se bo odtegnila kolikor bo mogoče.

V plesni dvorani enega največjih blejskih hotelov je tisti večer vrvelo kakor v panju. Če si nisi že poprej rezerviral mize, si jo le težko dobil, tako polno je bilo. Sredi, prav pod velikim lestencem, je bil okrogel prazen prostor, otoček, kjer naj bi se lepotice kazale radovednemu občinstvu.

Ženske so prihajale posebno skrbno in razkošno oblečene, zdaj pa zdaj se je v jarki luči zasvetil ogromen dragulj, da ti je jemalo vid, razkošna krznena ogrinjala so odevala bela, obla ramena, pričeske so bile umetelne in popolne, kakor bi jih pravkar končala strokovnjaška roka frizerja.

Godba je pritajeno igrala, njeni zvoki so se skorajda izgubljali v mrmranju občinstva. Okrog pol devetih je bilo, ko je prišla v dvorano tudi Alenka. Nalašč si ni posebno prizadevala za pričesko, vendar so se zdeli njeni temni, naravni kodri zapeljivejši od trdih, skorajda okornih frizerskih pričesk drugih žensk. Bila je v svoji edini večerni obleki, brez kakršnega koli okrasa, samo s kremasto vrtnico v temnih laseh in ob pasu.

Dalje prihodnjič.

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. Pere, suši, monga in lika domače perilo. Parno čisti posteljno perje in pub

tovarna JOS. REICH LJUBLJANA

anekdote

Kraljeva smola

Francoski kralj Franc I. (1494—1547) se je na plesu zaljubil v neko lepo poročeno ženo. Oboževanka kralju ni bila nenaklonjena. Nekoč, ko je vedela, da bo njen mož odšel z doma, ga je povabila k sebi in kralj se je povabilu odzval.

Žal je pa nekdo to skrito namero sporočil prizadetemu možu. Ta je navidezno odšel z doma, v resnici se je pa skril v eni izmed sob in čakal kraljevega prihoda. Komaj je kralj vstopil, seveda preoblečen, je skočil prebrisani mož iz sobe, odprl okno in začel vpiti na vse grlo: »Kralj me je obiskal! Naj živi kralj!«

Kralju Francu seveda ni kazalo drugega, ko pokazati se pri oknu, ker se je na ulici nabralo že veliko ljudi.

Pameten nasvet

Francoski pesnik Teofile Gautier (1811.—1872.) je bil neki bogati dami zelo všeč. Da bi ga čim večkrat videla, ga je prosila, naj postane njen knjižničar.

Ko je Gautier izvedel za to povabilo, je vprašal svojega znanca Edmonda de Goncourta:

»Povejte mi, prosim, ali ima ta dama sploh svojo knjižnico?«

Goncourt mu je pa odgovoril:

»Dragi moj, dam vam prijateljski nasvet. Delajte tako, kakor da knjižnice sploh ne bi bilo.«

Posledica premiere

Slavni italijanski pevec Caruso se je nekoč prehladil in ni mogel nastopiti. Kajpak je bil ravnatelj zelo nasrjen: »Kaj naj storim?« je kričal, »nikakor ne razumem, kako ste se mogli prehladiti?«

»To so posledice premiere,« je mirno odgovoril Caruso.

»Posledice premiere? Kako naj vas razumem?« se je začudil ravnatelj.

»To vse je čisto preprosto: Na odru so me zagrnili valovi navdušenja, nato sem zašel v vihar oboževalk, prišel sem ves razgret domov, tam me je pa polila mrzla prha kritik. No, povejte, ali ni naravno, če se človek v takšnih okoliščinah prehladi?«

Slikarjevo področje

Francoski slikar Gavarni Paolo (1804. do 1866.) je zmerom študiral modele za svoje slike na cesti. Kadar je odšel od doma, je navadno dejal:

»Grem v knjižnico.«

Knjižnica je zanj seveda pomenila cesto.

Napoleon in ženska duhovitost

Napoleon je srečal na neki zabavi francosko pisateljico Zofijo Gayovo in ji na njen pozdrav takole odgovoril:

»Ali veste, da mi duhovite ženske ne ugajajo?«

Zofija mu odgovora ni ostala dolžna. Dejala je:

»To so mi že drugi povedali, pa nisem verjela.«

Napoleon je hotel imeti zadnjo besedo in je spet dejal:

»No, gospa pisateljica, pa mi povejte, kaj ste dali svetu že dobrega?«

»Tri sinove,« je brez pomišljanja odgovorila pisateljica.

Napoleon je moral kapitulirati.

Pametna žena

Angleški kralj Jurij I. (1660.—1727.) je bil na svojo ženo zelo ljubosumen. Nekoč je v svoji ljubosumnosti dal usmrtiti enega izmed dvorjanov, ker je sumil, da je kraljičin ljubimec, kraljico samo je pa dal zapreti v neki stolp. Nekaj tednov je imel ženo zaprto, potem ji je pa poslal pismo, v katerem ji je javil, naj ga prosi odpuščanja, pa ji bo odpustil.

Toda žena mu je odgovrila: »Še na misel mi ne pride, da bi se z vami pobotala. Če sem kriva, potem vas nisem vredna, če sem pa nedolžna, vi niste mene vredni.«

Nov v poklicu

Neki cesar je zapovedal vsem zdravnikom svojega cesarstva, naj na njegov rojstni dan prižgo toliko sveč na svojih oknih, kolikor pacientov jim je tisto leto prakse umrlo. Na dan praznovanja cesarjevega rojstnega dne je bilo mesto bajno razsvetljeno. Na vseh oknih mestnih zdravnikov so gorele sveče.

Cesar se je peljal skozi mesto in si ogledoval okna. Nekje v predmestju je pa le zagledal okno, ki je na njem gorela ena sama, samcata svečica.

Cesar je kajpak takoj stopil iz kočije in se napotil k zdravniku:

»Ti boš moj osebni zdravnik,« mu je dejal, »toda povej mi poprej, kako da je od tvojih bolnikov samo eden umrl?«

»O, gospod,« je odgovoril zdravnik, »šele od jutra prakticiram.«

Italijanščina za Slovence v besedi in sliki

La Calabria e i Calabresi

Il nome stesso non suscita nei più che un vago ricordo di fatti brigantesci, di sanguinose vendette. Ma questa non è la Calabria vera, è una Calabria fantastica, foggiata di vecchi errori e di esagerate leggende.

Coloro che, con la testa piena di codeste ubbie, càpitano per la prima volta in quell'estremo lembo nostra penisola, restano meravigliati di trovarvi tanta benignità di cielo, vaghezza di paesaggio e terre ubertosissime.

E più delle bellezze naturali li colpisce l'aspetto dignitoso, l'ingegno vivace, il carattere aperto e leale degli abitanti, nei quali, sotto i modi talvolta ruvidi e bonari, si celano, cole melle roccie quarzose, auree vene di alte idealità e di sentimenti generosi. Costanti nelle amicizie, i calabresi sentono il dovere dell'ospitalità.

Si trova in tutte le antologie, tradotto dal francese, il fatto capitato a Courier nella Sila. Ospitato, insieme con un giovane suo compagno di viaggi, in un capanna di carbonai, credette di essere capitato fra i briganti, sebbene accolti con gioia e trattati con distinzione. Non chiusero entrambi occhio la notte, e, venuta l'alba, intesero prima dei passi, poi delle voci... Una di esse diceva:

— Ne uccido uno o tutti e due?

Courier e il suo compagno, tremanti, videro innanzi la morte; ma, invece, si trattava di sgozzare uno o due galli, per apprestare la colazione ai due ospiti.

Bruno Chimirri.

Razlaga besed

Calábria f Kalabrija (južnoitalijanska pokrajina).
suscitare zbuditi, zbujati.
nei più pri večini.
vago nedoločen.
brigantesco roparski, razbojniški.
sanguinoso krvav.
vendetta f maščevanje.
foggiare (fôggio) oblikovati.
esagerato pretiran, napihnjen.
coloro oni; one.
codesto tisti.
ubbia f predsodek, vraža.
càpitano pridejo *(capitare, cápito)*.
lembo m rob.
penisola f polotok.
benignità f dobrota, dobrotljivost.
vaghezza f ljubkost.
paesaggio (pa-ezaddžo) m pokrajina.
ubertoso rodoviten, ploden; *ubertosissimo* zelo radoviten.
colpire zadeti; udariti; raniti; pozornost zbuditi.
aspêtto m pogled, videz.
dignitoso dostojanstven.
ingegno m duh, razum; nadarjenost; bistrost.
leale pošten, vrl; lojalen.
môdo m način; vedenje.
rúvido raskav, robat.
bonário dobrodušen.
celare (cêlo) skri(va)ti.
róccia f skala.
quarzoso kremenast.
áureo zlat.
vena f žila.
amicízia f prijateljstvo.
ospitalità f gostoljubnost.
capitare (cápito) priti; pripetiti se.
Courier francoski pisatelj (1772 do 1825).
Sila f gozdna pokrajina v Kalabriji.
ospitare (ôspito) pogostiti, prenočiti.
capanna f koča, koliba.
carbonáio m oglar.
brigante m ropar, razbojnik.
sebbêne čeprav.
accôlto sprejet, zbran *(accôgliere,* nepr. glag.).
trattare obravnavati; občevati; ravnati [s kom].
distinzione f odlikovanje.
entrambi oba.
alba f jutrnja zora.
intésero so slišali, sta slišala *(intendere,* nepr. glag.).
uccidere (nepr. glag.) ubiti.
innanzi pred seboj.
sgozzare (zgoccare) zaklati.
gallo m petelin.
apprestare (apprêsto) pripraviti.
colazione f zajtrk.

Il fazzoletto

Il fazzoletto, la »pezzuola da naso«, ha origini abbastanza recenti: rimonta ,su per giù, al sedicesimo secolo, e, dapprincipio, fu soltanto un oggetto d'ornamento, ricamato, da metere in bella mostra; sarebbe stata sconvenienza imperdonabile avvicinarlo al naso.

Il primo paese d'Europa, dove fu usato il fazzoletto come ornamento, fu Venezia. Di lì passò in Francia, e sotto Enrico II portare il fazzoletto era cosa riservata ai nobili ed all'alta borghesia, vietata al popolo. Quest'alta considerazione durò a lungo in Europa e fuori, tantochè il califfo Solimano II assegnava agli alti dignitari, come onorificenza, il fazzoletto.

Ma, come accade di tante usanze, che — per avere qualcosa di pratico — entrano nell'uso comune, il fazzoletto fu adottato da ricchi e da plebei, prima per tergere qualche lacrima, poi per l'uso più prosaico a pro del naso. E l'uso parve così necessario, che le dimensioni crebbero a dismisura: tutti ricordiamo ancora l'ampio fazzoletto multicolore dei nonni, che riempiva la tasca e serviva alle antiche massaie per contenere le spese del mercato. Sovratutto i preti andavano celebri per i loro fazzolettoni cinerognoli o rossicci.

Oggi il fazzoletto è divenuto più pratico per le sue dimensioni: se anche di tessuto fino e ricamato, serve per ornamento e per l'uso. È un oggeto indispensabile.

Ma, domanderà il lettore, come facevano gli antichi... senza fazzoletto da naso?

Semplicissimo. I ricchi si servivano del proprio mantello, e le nobildonne ricorrevano senz'altro alla gonna. I plebei dicevano che le dita servono a parecchi usi.

Razlaga besed

fazzoletto m robec, rutica.
pezzuôla f robec, rutica.
recênte nov, svež.
rimontare gor iti; nazaj segati.
su per giù nekako.
dapprincípio od kraja, spočetka.
ricamare vesti (vezem).
méttere (nepr. glag.) *in bêlla mostra* pokazati se, postaviti se.
sconveniênza f neskladnost, nespodobnost.
imperdonábile neodpustljiv.
Enrico II (enriko sekondo) Henrik II. (1519—1559).
alta borghesia f visoko meščanstvo.
vietare (viêto) prepovedati.
considerazione f ugled.
tantochè (tantoké) tako da.
Solimano II (sekondo) Sulejman II. (turški sultan, 1496—1566).
assegnare nakazati, podeliti.
dignitário m dostojanstvenik.
onorificênza f češčenje, odlikovanje.
accadere (nepr. glag.) pripetiti se.
adottare (adôtto) vzeti za svojega (adoptirati), posinoviti, pohčeriti; *il fazzoletto fu adottato da ricchi* robec so začeli rabiti bogatini.
plebêo plebejski, *p.* m plebejec.
têrgere (nepr. glag.) (o)brisati, otirati.
a pro za.
crébbero so zrasli *(créscere,* nepr. glag.; *passato remoto* [pretekli čas]: *crebbi, crescesti, crebbe, crescemmo, cresceste, crébbero).*
a dismisura (addizmizura) čez mero.
ámpio prostran, (ob)širen.
nônno m ded, stari oče.
riempire napolniti.
tasca f žep (prim. nem. Tasche).
massáia f gospodinja.
contenere (nepr. glag.) vsebovati, obsegati.
spesa f izdatek; *spese* stroški (prim. nem. Spesen).
mercato m sejem, semanji dan; trg.
sovratutto = *sopratutto* predvsem.
prête m duhovnik.
andávano so bili (dobesedno: so šli).
cinerógnolo pepelnat(o siv).
rossiccio rdečkast.
tessuto m tkanina.
indispensábile nepogrešljiv, potreben.
nobildônna f plemkinja.
ricórrere (nepr. glag.) spet teči; vrniti se; zateči se.
senz'altro (dobesedno: brez drugega) nedvomno, gotovo; meni nič, tebi nič; kratko in malo.
gonna f žensko krilo.
dito (množ. *le dita*) m prst (na roki, nogi) (prim. lat. digitus, franc. doigt).

Morale

Il maestro racconta ai suoi scolaretti la favola dell'agnello disubbidiente, che fu mangiato dal lupo.

— Vedete, dice l'insegnante; se l'agnello avesse ubbidito e fose rimasto nell'ovile, non sarebbe stato mangiato dal lupo; non è vero?

— Sì, è vero, risponde uno degli scolaretti; ma sarebbe stato mangiato da noi!

Razlaga besed

morale nraven; *morale* f morala, nravnost.
scolaretto m učenček.
fávola f basen.
agnêllo m jagnje.
disubbidiênte neposlušen.
lupo m volk.
insegnante m učitelj.
se avesse ubbidito če bi bil ubogal *(ubbidire).*
se fosse rimasto če bi bil ostal *(rimanere,* nepr. glag.).
ovile m (ovčja) staja.
sarêbbe stato mangiato dal lupo (v italijanščini trpna, v slovenščini tvorna oblika:) bi ga bil volk požrl.

Nadaljevanje na 12. strani

Ločitveni raj...

KAJ STORE ZAKONCI, ČE SE DRUG DRUGEGA NAVELIČAJO

Povsod ločitve niso težavne

*

Če vprašaš deset ljudi o glavnem središču za ločitve v Ameriki, ti jih bo devet od njih odgovorilo: »Reno.« Leta 1940. je bilo v Renu 2.400 ločitev, toda to še ni tako visoka številka. V Miamiju, novem ločitvenem raju, so jo potegnili na 4.000. Če se hočeš ločiti, moraš v Miamiju živeti vsaj devetdeset dni ali tri polne mesece. Trije meseci so že lep počitek, in menda ni samo slučaj, da traja zimska sezona v Miamiju okrog tri mesece. Če imaš čas, denar in veselje, se odvetniki, oddajalci sob in natakarji tako sukajo okrog tebe, da ti mine čas kakor lepe sanje. Tik preden odpotuješ, se zglasiš še na sodišču zaradi ,tiste zadeve', zaradi ločitve.

V Renu moraš bivati samo dva in štirideset dni, toda strokovnjaki pravijo, da je podnebje v Miamiju tako ugodno, da odtehta čas.

Tudi v Miamiju poznajo devet vzrokov za ločitev, med njimi nezvestobo, nagnjenje k pijančevanju, ,izredno surovost', nenadno zapustitev enega izmed zakonskih partnerjev. Posebno pogosti vzrok je ,izredna surovost', v katero lahko vštejemo: če žena pred zajtrkom kadi v postelji cigareto; če mož zapove ženi shujševalno dieto, po kateri mora s 60 kil shujšati na 54 kil; če ješ v postelji pecivo; če prične mož žvečiti tobak, itd.

Bil sem slučajno pri takšnem ločitvenem procesu. Nikjer sodnika, nikjer sodne dvorane. Ločitev se je odigrala kar v pisarni nekega odvetnika, ki je bil v tem primeru ,posebni poverjenik'. Ti posebni poverjeniki so res nekaj posebnega. Šest sodnikov je v Miamiju, toda ti gospodje ne utegnejo prebrati vseh izpovedi v vseh ločitvenih tožbah. Sodnik imenuje svojega poverjenika, da zasliši izpovedi; poverjenik pove pozneje sodniku svoje strokovno mnenje o tem, ali naj ločitev potrdi ali ne.

Pri zaslišavanju, ki sem se ga slučajno tudi jaz udeležil, se je zdel zakonski mož precej petičen in prav židane volje. Dvignil je desnico in prisegel, da bo govoril resnico, samo čisto resnico, itd. Zaslišavanje se je začelo.

Posebni poverjenik je vprašal: »Najprej, gospod K., povejte, ali ste živeli devetdeset dni v državi, in ali nameravate za stalno tu živeti?«

»Da,« je pritrdil K. ne da bi trenil. (Pozneje sem izvedel, da K. sploh ne živi v Floridi, zakaj kot newyorški trgovec ima svojo trgovino in stanovanje v Newyorku. Kakor hitro je dosegel ločitev, se je odpeljal domov.)

Da bi se prepričal o nadvse važnem ,stanovanju' gospoda K.-ja, je posebni poverjenik nekaj minut nato telefonično vprašal lastnika enega najrazkošnejših obrežnih hotelov v Miamiju, ali gospod K. res že tri mesece stanuje tamkaj. Ko je dobil pritrdilen odgovor, so se vsi oddahnili. Zdaj ni bilo nobenih ovir več, da se ne bi zaslišavanje pričelo. K. je nato povedal, kdaj se je bil poročil, da nima otrok, itd.

»Vidim, da očitate svoji ženi, da vas je svojevoljno zapustila,« je naposled dejal posebni poverjenik. »Ali ne veste, kje zdaj živi.«

»Tako je. Zapustila me je pred dvema letoma in ne vidim možnosti, da bi ugotovil, kje je zdaj.«

To je utegnilo držati, pa tudi ne. Vsekako je pa pomenilo, da gospa K.jeva ni vedela, da je vložil mož proti njej ločitveno tožbo. Ko je bil mož že takoj ob vložitvi svoje tožbe omenil, da ne ve, kje zdaj žena živi, je moral dati sicer oglas v časopise, da jo išče, toda to je bil lokalni časopis, ki ga bero samo miamski odvetniki. Gospa K.-jeva gotovo ni imela priložnosti, da bi ga kdaj dobila v roke.

K. je pripomnil še tole: žena mu je kratko in malo zbežala. Prej je pa še dvignila precejšno vsoto s skupnega bančnega računa, zato ima gotovo še zdaj dovolj denarja. Ker nima nobenih sorodnikov, je pa ne more najti, niti ugotoviti, kje naj bi zdaj živela.

Meni je zadeva nekoliko smrdela, ker pa ni nihče ugovarjal, so K.-jevo izpoved odobrili. To je bilo torej zaslišavanje in je trajalo natanko devet minut. Drugo jutro je posebni poverjenik predal šest strani, na katerih je bilo zaslišanje zapisano črno na belem, svojemu sodniku; ta jih je površno preletel, ugotovil, da je vse v redu in pristal na ločitev, s tem, da je podpisal svoje ime pod razsodbo. Tako je bil K. spet svoboden.

Mogoče je bilo vse v redu, prav tako mogoče pa tudi ne. Trik vseh teh ločitvenih zadev, tako v Renu kakor v Miamiju, tiči v ,bona-fide-bivališču'. Po drugi strani je pa zakonodajna skupščina tiste države izdala poseben ,turistovski zakon', samo da bi ljudi, ki se hočejo ločiti, privabila v Florido. Čudno je pa, da so sodišča mnenja, da človek, ki pride v državo samo začasno, z namenom ločiti se in brez trdnega namena, da bi tamkaj ostal, zagreši prevaro, ki se po zakonu kaznuje.

Štirje znani odvetniki so zagovarjali to stališče. Eden med njimi mi je dejal:

»Prepričan sem, da bi bilo 80% vseh ločitev tistih tujcev, ki ne žive v Floridi, neveljavnih, če bi si jih ogledali nekoliko pobliže pod povečevalno lečo, in sicer predvsem zato, ker tožitelj laže, ko priseže, da bo odslej stalno živel v državi Floridi.«

V večini primerov pa ni nevarnosti, da bi lažnjivcem prišli na sled, zakaj nikogar ni, ki bi se upiral razsodbi, zato ločitev obvelja. Lepega dne se pa utegne zgoditi, da se ljudje, ki so dosegli v Renu ali Miamiju ločitev po tako lahki poti, nenadno zbude, kakor po prekrokani noči, posebno če so premožni in če si niso premoženja spretno zavarovali.

»Celo, kadar sta se oba, oče in mati, zedinila za ločitev,« mi je nekdo dejal, »lahko otroci iz prvega zakona po dolgih letih proglase ločitev za neveljavno, če morejo dokazati, da je bila vmes kakšna prevara. Poznejši zakoni postanejo neveljavni in otroci, rojeni iz teh zakonov, so nezakonski. Zgodi se, da obtožijo takšne starše celo mnogoženstva, prelomitve zakonske zvestobe, nepoznavanja zakonov in krive prisege. Že v več ločitvenih tožbah iz Rena se je tako zgodilo.«

Kljub temu tvega takšno ločitev še zmerom presenetljivo število ljudi. Mnogi izmed njih krivo prisežejo, posebno, kadar trdijo, da imajo namen, za stalno se naseliti v Floridi. Nekateri gredo celo dalje. Za tiste, ki so tako nestrpni, da ne morejo počakati niti tri mesece, da bi se odkrižali svojega zakonskega druga, uspeva kajpak tudi ,črna borza', kjer lahko kupiš priče, kakor kupiš krompir na trgu. Če pričo dobro plačaš, ti pred sodiščem izpove vse, kar zahtevaš od nje. Oddajalci stanovanj pogosto prisežejo, da je človek, ki se namerava ločiti, živel tri mesece pri njih, čeprav se je pripeljal komaj pred nekaj tedni. Kajpak je to kriva prisega, toda če si nihče ne prizadeva, da bi jo razkril, ostane veljavna za vse večne čase.

Slišal sem o primeru, ko je neki sodnik izvedel, da človek, ki je pri njem vložil tožbo za ločitev zakona in tudi prisegel, da je že tri mesece živel v Floridi in da se namerava tamkaj stalno naseliti, še nikoli ni videl stanovanja, v katerem je ,stanoval'. Kratko in malo je ponudil lastniku nekega hotela ček s plačilom trimesečnega penziona in nepošteni lastnik je takoj pristal na to, da bo prisegel, da je gost res pri njem tri mesece stanoval.

Nekaj ločitev so razveljavili, ker so sodniki prišli na sled prevari. V enem takšnih primerov je razjarjeni sodnik krivca celo obsodil na leto dni ječe, toda krivcu se je posrečilo zbežati čez mejo, še preden so ga mogli vtakniti pod ključ.

Kajpak je postal Miami zatočišče tujih in domačih odvetnikov, ki si obetajo od kupčij mastne denarje. Danes je malo ameriških mest, kjer bi prišlo toliko odvetnikov na število prebivalstva. Konkurenca je zelo ostra, saj se mora za zaslužek boriti nič več in nič manj ko 900 odvetnikov.

Odvetnik, ki si še ni naredil prakse, zaračuna za vso ločitveno tožbo z vsemi stroški vred komaj 50 dolarjev. Največja vsota, ki jo je kdaj kdo plačal za dosego ločitve je bila 10 tisoč dolarjev; odštel jo je neki milijonar za svojo hčer, hoteč jo izmotati iz neljubega zakona. Povprečna cena za ločitev znaša 150 dolarjev, če ne vračunamo postranskih podkupnin, ki jih mora odšteti človek, če si hoče priboriti v Miamiju ,bona-fide-bivališče'.

Prebivalci Miamija niso posebno zadovoljni, da uživa njihovo mesto sloves ,ločitvenega raja'. Čudno se sliši, toda resnično je, da spoštujejo zakon in ne marajo za ločitev. Neki tamošnji odvetnik je izrekel resne besede, ki jih odobravajo gotovo vsi njegovi someščani:

»Vsi smo proti temu ločitvenemu vrvežu, toda pohlep po denarju prehitro uspava naš odpor.«

(*Auslese*, **Berlin**, decembra 1941)

Kaj pravijo o ,sedmem zakramentu' modre glave

Če bi si znali ljudje izbrati pravega zakonskega druga, ne bi bilo toliko ločitev

Pred dobrimi petdesetimi leti je priobčil ,Splošni svetovalec za mlado in staro' nekaj nasvetov za ljudi, ki hočejo skočiti v zakonski jarem. Takole se glase:

Ne poroči se z moškim, ki...

...pride na sestanek pol ure pozneje, kakor sta se bila dogovorila;
...zmerom išče družbe, da se zabava;
...nima veselja do narave in do živali;
...obleče umazan ovratnik;
...se ponaša z debelo zlato verižico pri uri in ogromnim pečatnim prstanom;
...ne more živeti s svojimi dohodki, in kljub temu, da sam zasluži, prejema od doma rento;
...ti ne gleda naravnost v oči in ne stisne prisrčno roke;
...se norčuje iz svojih bližnjih;
...se preveč vneto zanima za premoženjske razmere tvojega očeta;
...pije.

Ne poroči se z žensko, ki..

...prihaja na sestanek s teboj brez vednosti svojih staršev;
...rajši pleše, kakor da bi se sprehajala v naravi;
...rajši opravlja, kakor posluša resne razgovore;
...nima nikoli urejene pričeske in s tem izdaja svojo površnost;
...priložnostni denar, ki ga dobi od staršev, porabi za sladkarije, nove klobuke in obleke;
...si želi cvetlic in nepotrebnih daril, namesto, da bi bila skromna in varčna;
...dvakrat toliko pojé kakor ti;
...je nikoli ne vidiš pri kakšnem ročnem delu;
...se da streči svoji materi;
...ne mara otrok.

Dovolili bi si tele pripombe glede zahtev današnjega časa.

Ne poroči se z moškim, ki...

...ni zdrav in trden ko dren;
...ne mara od tebe otroka;
...ti duševno ni vsaj enakovreden, če te ne prekaša;
...se ti zdi brez napake;
...postane čemeren, kakor hitro v družbi odpreš usta;
...hoče vselej, da obvelja njegova;
...pravi, da so lepe ženske grde in neumne;
...ga imaš samo še zato, ker si ga pozabila zapustiti;
...ne mara govoriti o denarnih zadevah;
...se ne more od srca nasmejati, tudi brez pravega, oprijemljivega vzroka.

Ne poroči se z žensko, ki..

...ni zdrava in trdna ko dren;
...ne mara otroka od tebe;
...povsod vodi s seboj svojo mater;
...je bolj pametna ali izobražena od tebe;
...je tvoj drugi ,jaz';
...o sebi govori, namesto o drugih;
...te nikoli ne pusti povedati misli do kraja;
...te pred prijatelji ošteva in kritizira;
...ne prihaja na sestanek, ker ji starši branijo;
...je ne moreta do solz ganiti ne pesem, ne godba.

KRIŽANKA

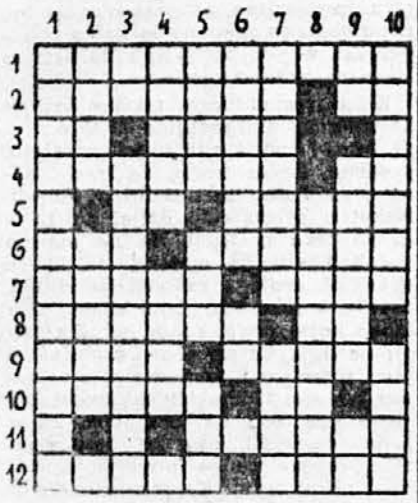

Vodoravno: 1. Zadolžnica, obveznica (tujka). 2. Imajo tri zobe, tri roglje; predlog. 3. Predlog; onó, zelenilo, novinec na univerzi. 4. Tam se trguje z vrednostnimi papirji in z blagom; visoka karta. 5. Dva ista soglasnika; s strunami in glasovi se to dela. 6. Čutilo; priimek prvega katoliškega misionarja v Indiji in na Kitajskem. 7. Bor Sredozemlja; glasbeni interval. 8. Kemična spojina, ki nastane iz kislin z izločitvijo vode. 9. Osebni zaimek; svečano oblačilo. 10. Pripadnik neredne vojske; osebni zaimek. 11. Igralec žaloiger. 12. Snažna; ječa.

Navpično: 1. Naš velik pesnik (roj. 1878). 2. Hribi; kraj blizu Žužemberka. 3. Členica ali kemični znak; učeno ime za vnetje predušnikov. 4. Najboljše odbrano; osebni zaimek. 5. Vzpetina (a = r); posoda; srbhrv. vprašalnica. 6. Zloraba, kriva raba (tujka); grška črka. 7. Mladi junak pesnika pod 1. navpično; barva. 8. Dvoje zvezanih moških imen. 9. Osebni zaimek; zakupna pogodba (tujka); predlog. 10. Dvoje ženskih imen; kazalni zaimek.

*

STOPNICE

1. D O — — — — — — 1. Najljubša dežela.
2. — D O — — — — — 2. Stanje brez soproga.
3. — — D O — — — — 3. Nečistovanje proti človeški naravi.
4. — — — D O — — — 4. Spričevalo, dokazilo.
5. — — — — D O — — 5. Zgodbica, često komična.
6. — — — — — D O — 6. Slovenskih fantov grob.
7. — — — — — — D O 7. Več velikih amerikanskih rek tega imena.

*

ČAROBEN LIK

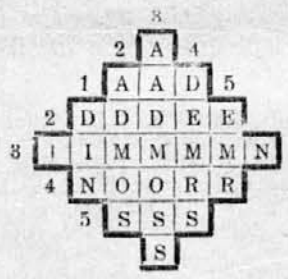

1. Mednarodni klic na pomoč.
2. Vrstilni števnik.
3. Umetniška struja novejšega časa.
4. Neprijetno za nos.
5. Azijski veletok.

*

POSETNICA

Jan L. Kačur
Vič

Poklic tega gospoda nas zanima.

•

IZLOČILNICA

Posrednik, večnost, obnova, poletje, gostota.

Še vedno primerno voščilo izluščiš, če vzameš iz prvih štirih besed po tri, iz zadnje besede pa dve zaporedni črki.

•

ZNANSTVENIKI V ZADREGI

Na neki astronomski ekspediciji je ob prehodu preko neke reke po nesreči padel v vodo zvezek z važnimi računi. Zvezek so sicer rešili, pisavo na prvi strani pa je voda popolnoma sprala. Samo tole se je še dalo razbrati:

— — — — — — — — : ? = — — 8 — —
— —
— — —
0

Znanstveniki so najprej menili, da bo nemogoče obnoviti važni račun. Po daljšem premisleku so končno vendarle sestavili ves račun. Kako se glasi? Čeprav niste znanstveniki — in to še imenitni znanstveniki — bo s pametnim sklepanjem kar šlo. Le korajžno na delo!

*

ZAKAJ?

Dve o vremenu.

Zakaj se ravno ob nastopajočem dežju in odjugi tako rada naredi po ulicah poledica?

Zakaj je v mrazu nastopajoča megla znanilka bližnje odjuge?

Rešitev ugank iz prejšnje številke

Križanka: vodoravno po vrsti: 2. Erna + ljuto, s. 3. dva, Eva, il. 4. ja, osa, era. 5. a, star + slab. 6. naklo, Ivane. 7. krvavica, g. 8. ona, aga, ua. 9. ro, jnr, eks. 10. z, vaja + topot. — Kdor hoče kaj slabega storiti, vedno vzrok najde.

Zlogovnica: 1. kašča. 2. denar. 3. orodje. 4. ropot. 5. zloba. 6. Lovrenc. 7. istina. 8. marmor. 9. opuščanje. 10. dlaka. 11. pokop. 12. urad. 13. škripec. — Kdor zlim odpušča, dobrim škodi.

Enačba: Ga-zala, li-vada, le-vica, ogled, Al-žir, Ilo-na- El-ger — Galileo Galilei.

IZVIRNA ISTRSKA PRAVLJICA * BESEDILO JE NAPISAL IN RISBE NARISAL STRIC MIŠKO

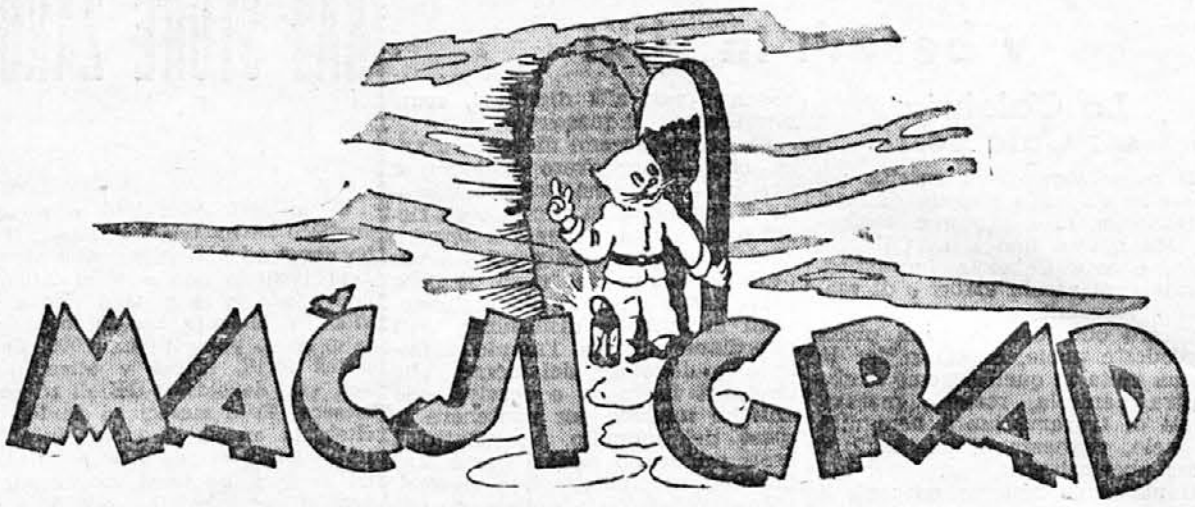

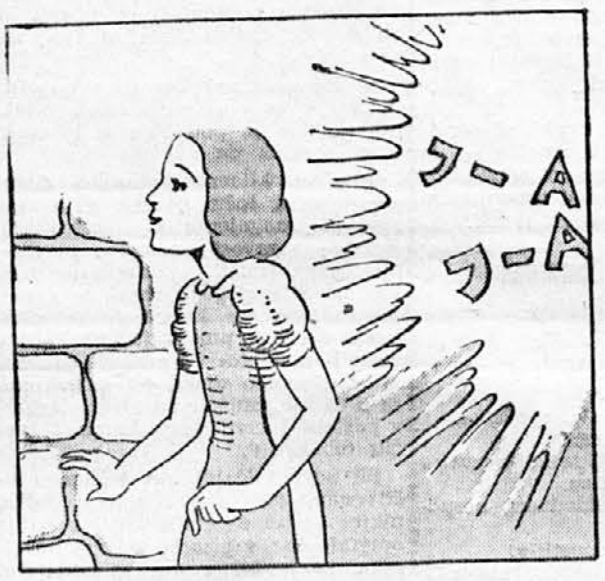

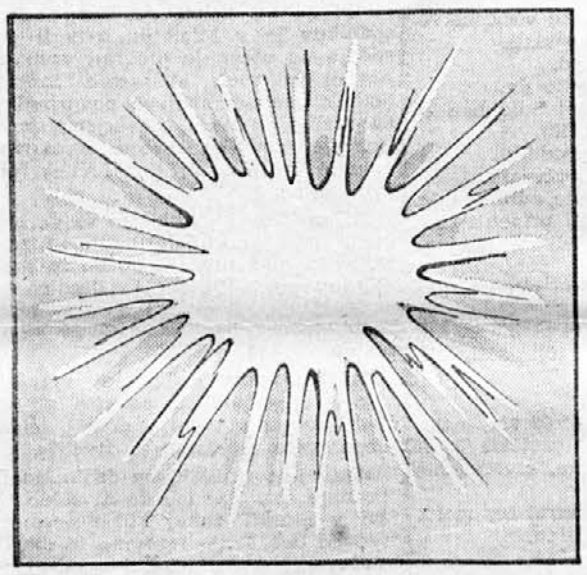

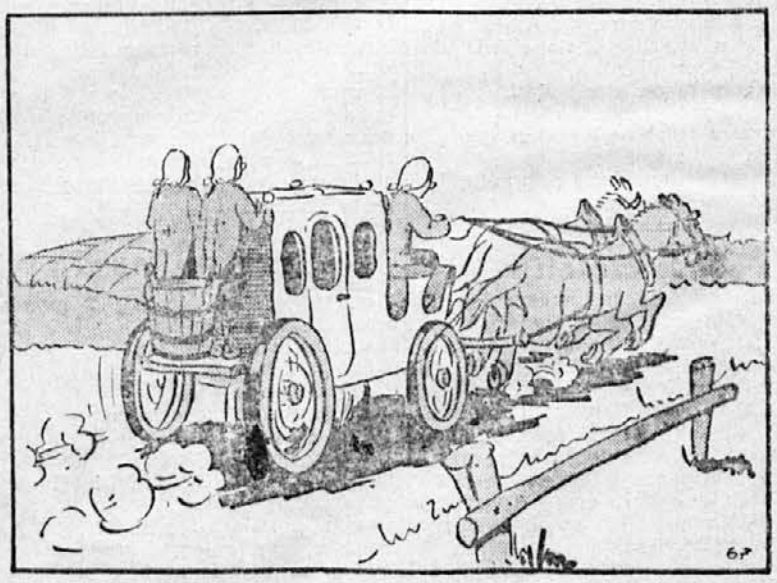

DALJE PRIHODNJIČ

Adelaida vztraja do konca

SKRIVNOST HOTELA RICHELIEUJA

Čeprav prideš do teh stopnic samo s hodnika, lahko z zadnjega okna svoje spalnice dosežem železne držaje. Ko sem spuščala oknice, sem se spomnila, da sem bila zjutraj obesila svojo oprano nočno srajco na držaj. Sklonila sem se ven, da bi jo pobrala; prav tisti trenutek sem zagledala Annie, novo natakarico, odhajajočo skozi zadnja vrata iz hotela. Ko sem gledala za njo, se mi je iz neznanega vzroka skrčilo srce. Dekletce je na pogled tako osamljeno in zapuščeno!

Vprašala sem se, zakaj očitno nobena natakarica nima družine. Vsaj pri nas uslužbena dekleta so bila bržčas vsa čisto sama na svetu.

»Zdaj razumem, zakaj neprestano letajo noter in spet ven, kakor majski hrošči,« mi je šinilo v glavo.

Takrat sem opazila, da neki moški, ki se je iznenada prikazal, kakor bi bil iz tal zrastel, neopazno sledi dekletu. Bil je oni neznatni možic v sivi obleki, Mrs. James Reid iz New-Orleansa.

»Zdaj razumem, zakaj ga je mala Adairova tako divje pogledala v dvigalu, kakor da bi ga hotela ubiti,« sem si rekla. »Dedec je očitno prav nevaren ženskar! Kdo bi si bil to mislil?« Ponosna sem na svoje poznavanje ljudi, a nikoli mi ne bi bilo šinilo v glavo, da bi Mr. Reid utegnil nadlegovati mlada dekleta.

»Upam, da je mala dovolj pametna, da se bo znala grdega pritlikavca otepsti,« sem jezno mrmrala predse. Na srečo se je pa dekletu že na prvem vogalu pridružil mlad, nekoliko šepajoč moški, ki je imel na sebi — kakor sem celo iz takšne daljave mogla videti — ponošeno višnjevo delavsko obleko in ponošen klobuk. Prijela ga je pod roko.

»Vendar ima nekoga,« sem si mislila, »čeprav se zdi, da se siromaku ne godi ravno najbolje.«

V tem razburjenju mi je kos perila, ki je visel na držaju požarne stopnice, ušel iz roke. Rahlo napihnjen od vetra je kljubovalno zaplaval po zraku, takoj nato pa pristal na nekem oknu eno nadstropje niže. V moje neprijetno presenečenje je segla po njem neka moška roka v belem srajčnem rokavu.

»Ali je tale ljubka spalna srajčka vaša, Miss Adelaida?« je hotel vedeti podsmehljiv glas.

Osuplo sem zastrmela navzdol, naravnost v predrzne sive oči Mr. Stephena Lansinga.

Zarežal se mi je.

»Kajpak bi bilo galantnejše, če bi si ohranil ta nežni kos za spomin na damo svojega srca,« je rekel, »a kako naj bi pojasnil ljudem njegovo navzočnost v svoji deviški samski sobi?«

»Jaz... jaz...« Zaman sem iskala besedi. »Kakšna predrznost!«

Zasmejal se je, zvil srajco in zaklical:

»Pozor, ujemite jo!«

Nedvomno je bil smešen prizor, ko sem visela skozi okno in prestrezala zavoj, ki mi ga je vrgel gor, na svoje obilne prsi. Čutila sem, da mi je bil obraz živo zardel.

»Mladi mož,« sem ga nadrla, »zares ste preveč predrzni!«

»Oh, nikar ne recite tega, Adelaida,« je zagostolel Mr. Stephen Lansing od spodaj gor, položil roko na srce in se dvorljivo priklonil, medtem sem pa s takšno silo zaloputnila okno, da bi se bilo skoraj razletelo.

4. poglavje

Tisto popoldne nisem imela sreče pri igri. Ella Trotterjeva je neprestano dobivala, a znala je prav tako malo dobivati kakor izgubljati. Več ko enkrat sem med igro mislila, da se bom razpočila od jeze.

Ko je bila igra končana, je bilo seveda težko, še dalje se jeziti na Ello. Njena svakinja, debelušna ženska, ki upa, da bo po njej podedovala, naju je že čakala, ko sva odšli po partiji v Ellino sobo v tretjem nadstropju. Ella je dala svoji nesrečni sorodnici celo kopico svojih raztrganih nogavic za krpanje in še moje povrhu.

Lou je že več let poskušala, da bi se prikupila svoji svakinji, čeprav sem bila osebno prepričana, da bo Ella preživela vse svoje sorodnike, že zato, da jih bo jezila.

»Kvačkano torbico imam,« sem rekla. »Na eni strani je nekaj petelj popustilo. Tega mi pač ne morete popraviti na svojem stroju?«

»Seveda, Lou to lahko stori,« mi je Ella segla v besedo. »Kar ponjo pojdi, Adelaida.«

Tako sem se z dvigalom peljala gor. Ko sem se spet hotela vrniti, sta čakali pred vrati dvigala Kathleen Adairova in njena mati.

»Kakšna lepa torbica!« je vzkliknila Mrs. Adairova. »Navdušena sem za barve.« Skoraj nežno je pogladila rdeče cvetlice, ki so se na torbici učinkovito odražale od sinje podlage.

Kathleen se je nasmehnila.

»Mislim, da je morala biti mamica v prejšnjem življenju ciganka.«

Medtem časom se je dvigalo ustavilo. Kathleen Adairova se je umaknila, da sem lahko vstopila. Opazila sem, da je med vožnjo nizdol stopila med svojo mater in mene. Dekle ima fiks- idejo, sem si mislila. Zdelo se je, da misli, da mora pred vsakomer varovati to drobceno osebico. Očitno je Kathleen Adairova že več let stala med svojo materjo in realnim življenjem.

V tretjem nadstropju sem izstopila. Elline sobe leže prav tako kakor moje čisto na koncu hodnika. Nehote sem se zdrznila, ko sem ravno pred Ellinimi vrati zagledala Mr. Jamesa Reida iz New-Orleansa.

Bežno, čudno me je ošinil in tudi jaz sem ga morala prav nezaupno pogledati, ker je zardel. Kaj neki možak išče tu, mi je šinilo v glavo. Njegova soba je ležala v petem nadstropju.

»Pravkar... pravkar sem vas iskal, Miss Adamsova,« je rekel, nekam hripavo, kakor se mi je zdelo.

»Mene?« sem ga začudeno vprašala.

»Mislim, da je tole vaše.«

Segel je v žep in potegnil iz njega — še prej se je pa hitro ozrl okrog sebe — moj zeleni tok za naočnike.

»Ni mogoče!« Od presenečenja sem bila vsa iz sebe. »Že spet?«

Prikimal je.

»Našel sem ga.«

Nasršila sem obrvi, nato sem se pa takoj spomnila.

»Pri vratih dvigala v četrtem nadstropju?«

Spet je prikimal.

»Bržčas vam je padel na tla.«

»Drži,« sem rekla. »Pred vrati Mrs Lawsonove mi je moja torbica padla iz rok.«

»Da, tam sem ga našel,« je hlastno dodal.

Spravila sem svoj zeleni tok v torbico. Resnici na ljubo moram priznati, da sem bila že nekoliko živčna zaradi skrivnostnega izginjenja in zopetnega pojavljenja tega preklicanega toka.

Mrs. James Reid se je med tem časom že za nekaj korakov oddaljil od mene.

»Hvala!« sem zaklicala za njim. Samo prikimal je, v naslednji sekundi je pa že izginil za vogalom. Ta človek je kakor jegulja, se mi je zazdelo. Ko sem šla dalje, sem iznenada zagledala Lottie Mosbyjevo, kako oprezuje skozi priprta vrata. Ko me je zagledala, je hitro zaprla vrata. To me ni začudilo. Mosbyjeva sta z menoj vred stanovala v četrtem nadstropju. Torej nikakor ni imela česa iskati v tej sobi. Torej je bilo le res, kar so ljudje šušljali o njej! Mala Mosbyjeva je bila več ko lahkomiselna!

Šla sem v Ellino sobo in sem dala njeni svakinji svojo torbico v popravilo. Medtem je prišel čas, ko se je bilo treba preobleči za večerjo. To je bila že od nekdaj moja navada, čeprav nimam nikoli več ko dve večerni obleki: črn baršun za zimo, črne čipke za poletje. Nekoč sem se odločila, da bom nosila obleke vseh mavričnih barv, kadar bom svobodna. Ko mi je pa po dolgoletni bolezni umrl oče, je bilo zame že prepozno za takšne norčije...

Sedela sem v kopalni kadi, ko se se spet spomnila zelenega toka za naočnike. Nejasno sem se spominjala, da sem ga v trenutni raztresenosti vrgla v pleteno torbico, ki sem jo bila dala Lou Trotterjevi s seboj v popravilo.

»To je pa že preneumno,« sem zagodrnjala; »vsega je kriv samo ta nemogoči Mr. Reid. Že ves dan mi neprestano križa pot.«

To pot sem mu bila sicer krivico storila, zakaj ko sem pogledala v svojo črno torbico, je bil tok v njej.

»Moj spomin je očitno začel pešati,« sem zamrmrala in položila tok v predalček svoje ročne omarice, kamor je spadal.

»Tako, zdaj pa vendar že tu ostani!« sem jezno vzkliknila.

Ko sem prišla v vežo, je Mary Lawsonova strmela skozi okno na cesto. Bila sem prepričana, da me je videla v okenskem steklu, a se ni obrnila. Živčno je bobnala s prsti po stolovem naslanjalu in iznenada sem se zavedela, kaj je bilo zbudilo mojo pozornost na njeni vitki beli roki.

Mary ni imela več smaragdnega prstana!

Pri kakšni drugi ženski me to bržčas ne bi bilo presenetilo. Mary pa sploh nisem poznala brez velikega zelenega dragulja v starinskem zlatem okovju. To je bil njen zaročni prstan in Mary je še zmerom enako ljubila svojega moža kakor pred tremi leti, ko ji je umrl.

Tudi jaz sem imela rada Johna Lawsona. Bil je čudovit človek, gentleman od nog do glave. Bila je res velika nesreča, da je že v mladih letih prišel ob življenje pri neki avtomobilski nesreči. Nekaj časa sem mislila, da se Mary ne bo od tega udarca nikoli opomogla.

»Ali ste dali smaragdni prstan v popravilo, Mary?« sem jo vprašala.

Ne da bi se bila obrnila, je tiho odgovorila:

»Da... da.«

Nikoli si ne bi mislila, da bi mogla Mary lagati, a zdaj je lagala, to sem čutila. Razumela seveda nisem, zakaj John Lawson je bil svojo vdovo dobro preskrbel. Vedela sem, da je Mary dosti razdala siromakom, če je hotela sploh porabiti svoj letni dohodek. Zdelo se mi je nemogoče, da bi mogla imeti denarne težave.

Razumljivo mi je pa bilo, da utegne imeti druge skrbi. Zakaj ravno tisti trenutek se je Polly pripeljala z Mr. Stephenom Lansingom pred hotel. Mladi mož je pomagal dekletu iz avtomobila in je pridržal njeno roko v svoji dalje, kakor je bilo potrebno. Polly je čisto očarana zrla v prikupni, samozavestni obraz Mr. Lansinga. Čez cesto je pa prav takrat prihajal Howard Warren proti hotelu. Polly ga je prav gotovo videla. Zdelo se mi je, da je ravno zato tako zapeljivo gledala Stephena Lansinga:

»Dragec,« mu je zaklicala, »lepa hvala za prijetno vožnjo.«

Te mlade stvarce rečejo dandanašnji vsakomur »dragec«. Očitno tudi v tem primeru ni kazalo ogovora dobesedno razumeti, a je bilo Howardu kljub temu dovolj. Za trenutek je zastrmel v Polly, kakor da bi ji najrajši pripeljal zaušnico. Nato je pa njegov pogled ošinil Mr. Stephena Lansinga, ki se je samo porogljivo nasmihal.

Mary je stopila k vrtljivim vratom.

»Čakam te, Polly,« je rekla z ostrim poudarkom, »čez pet minut bodo pogrnili za večerjo.«

»Že prav!« je vnemarno rekla Polly. »Čez pol sekunde bom nared.«

Bila je rdeča v obraz. Slutila sem, da je bila spet preveč v kozarec pogledala, in sem zmajala z glavo. Howard je čakal na dvigalo, a ko se mu je Polly približala, se je sunkovito obrnil in krenil po stopnicah navzgor.

Tisti trenutek je Ciril Fancher odprl vrata jedilnice in počasi so jeli gostje prihajati v sobo k večerji. Takrat pač nihče ni slutil, da bo to poslednja mirna in neskrbna večerja za celo vrsto dni. Za trenutek sem še postala pri sprejemnem pultu Pinkyja Dodgea. Sicer je imel službo nastopiti šele ob sedmih, a tudi sicer je zvečine stal tam nekje. Kam naj bi bil sicer tudi šel, siromak?

»Ali je konj Neilson zmagal pri sedmem kolu v Latoniji, Pinky?« sem ga vprašala.

Presenečeno me je pogledal, nato je pa odgovoril:

»Neilson niti na dirko ni prišel.«

Nisem se torej čudila, da je bila Lottie Mosbyjeva, ki je s svojim možem prihajala po stopnicah navzdol, vsa objokana. Njen mož je stopal z nasršenim obrazom poleg nje, ne da bi bil le besedico zinil. Tudi med večerjo nista govorila. Polly Lawsonova, ki je seveda prepozno prišla, je spustila pravcato ploho besed na svojo teto, ki se je — zelo izmučena na pogled — živčno igrala z vilicami. Howard sploh ni prišel dol k večerji; bržčas se je izogibal Polly.

Takrat je prišumela Hilda Anthonyjeva v zelo drzni, na hrbtu do pasu izrezani večerni obleki iz škrlatnordečega tafta. Imela je svoje nove umetne trepalnice, a pošteno moram priznati, da so se ji prav dobro podale. Mr. Stephen Lansing je prišel takoj za njo in je obstal pri njeni mizi. Odkimala je, ko je hotel prisesti k njej, in pogledala v vežo. Tam je stal mišjesivi Mr. James Reid iz New-Orleansa in nesramno strmel vanjo.

»Obžalujem,« je zamrmrala Anthonyjeva. Če sem prav slišala, je pristavila: »Pozneje.« S svojim običajnim ljubeznivim smehljajem je Mr. Stephen Lansing sédel za drugo mizo.

Pogledala sem v vežo. Mali mož v sivem je bil z običajno nenadnostjo izginil. Nikogar ni bilo v veži razen Pinkyja Dodgea za njegovim pultom.

»Vrag naj vzame tega Mr. Reida,« sem zamrmrala predse. »Zdi se, da se je zmožen meni nič tebi nič narediti nevidnega.«

Med sedmo in osmo je v veži zmerom najživahneje in če je vreme vsaj približno lepo, so zasedeni tudi vsi udobni stoli zunaj pred hotelom. Takrat je bil čudovit večer. Zaradi protina sicer nisem prijateljica večernega hlada, a da bi se vendar okoristila z njim, sem si izbrala prostor blizu vrat, tako da sem lahko vdihavala sveži zrak. Vonj cvetočih dreves mi je prijetno silil v nos. Večer za zaljubljence, sem si mislila, čeprav nisem prav nič sentimentalna.

Kathleen Adairova je peljala mater k eni izmed zof.

»Bržčas... bržčas se pač preslabo počutiš za kratek večerni izprehod, mamica?« je rekla in hrepeneče pristavila: »Tako lep večer je!«

»Na mojo bronhitido pozabljaš, otrok moj,« je očitajoče pripomnila bolnica.

Videla sem, kako je dekle stisnilo v grlu.

»Ah, da, oprosti, mama,« je zašepetala Kathleen s pridušenim glasom.

Vitki, trepetajoči dekletov vrat me je nekako spominjal na majhnega, divje otepajočega ptička, ki sem ga nekoč držala v roki. Svoboda — sem začutila — je pač najdragocenejši človeški zaklad. Mislila sem na to, kako svobodno sem se sama počutila, ko sem razklenila prste in je ptiček odletel proč, in kako hrepeneče sem upala, da bom prav tako lahko odprla kletko, ki sem bila v njej zaprta. Tako si pač lahko razlagate moje skoraj nežno sočutje z malo Kathleeno.

Bila sem tako zatopljena v svoje spomine, da sem šele takrat opazila prihod Stephena Lansinga, ko je rekel Kathleeni:

»Ali je tale robček vaš, Miss Adairova?«

Držal je v roki čipkasti robček, bil je zelo rdeč in o njegovi običajni samozavesti ni bilo sledu.

»Mislim, da ste ga poprej izgubili v jedilnici,« je skoraj boječe dodal.

»Hvala,« je rekla Kathleen hladno.

Mr. Lansing je okleval.

»Večer je zares prelep, da bi ga tu notri prežalovali,« je v zadregi zamrmral.

Kathleen ga je jezno pogledala.

»Vi ga pač ne boste prežalovali.«

Še bolj je zardel.

»Če bi se hoteli vi in vaša gospa mama nekoliko z menoj ven popeljati...«

Njene oči so se zaiskrile.

»Z vami!!«

Priklonil se je. A njegov poskus, da bi se zdel na pogled neskrben in predrzen kakor običajno, se mu ni prav posrečil.

»Zastran mene lahko vsem drugim ženskam mešate glave, mene pa pustite v miru!« ga je nadrla.

Zdrznil se je.

»Oprostite,« je zajecljal in hitro odšel k vratom.

Pozabila sem, da mi ni stvar prav za prav nič mar.

»Bravo, dekletce,« sem veselo vzkliknila. »Če je bil kdaj kakšen dedec potreben košarice, je to prav gotovo on.«

V moje presenečenje se je pa Kathleenina jeza obrnila proti meni:

»Saj ni sam kriv, da ženske dirjajo za njim.«

Prekinila sem razgovor in odšla. Razumela sem: dekle je kljub vsemu do ušes zaljubljeno v Mr. Lansinga.

Deset minut pozneje je Lansing zapustil hotel v družbi Polly Lawsonove. Lottie Mosbyjeva, ki se je očitno samo zaradi njega še zmerom potikala po veži, je čisto pobledela in se je ugriznila v ustnico, ko je šel Stephen Lansing mimo nje, ne da bi ji privoščil en sam pogled. Zdaj je hitro stopila k dvigalu in nestrpno pritisnila na gumb. Njen mož je sedel zraven telefonske celice. Dosdevno je bil zatopljen v branje, toda izza časopisa je skrivaj opazoval svojo ženo.

Nadaljevanje na 12. strani.

Naše zdravje

Za. Ko. Vič, Ljubljana. Svoje težave opisujete kot dolgotrajen glavobol. Že dalj časa vas muči ta nadloga. Včasih se glavobol izraža v obliki napada. Takrat so bolečine v glavi nevzdržne — samo to ste povedali o svojih težavah. Ničesar niste povedali o vaši celotni zdravstveni sliki.

Takile glavoboli, ki jim pravimo navadno migrena, imajo različen vzrok. Te vzroke je treba najprej določiti, če hočemo nadlogo uspešno vzročno zdraviti. Glavobolom so lahko vzrok bolezni v nosu ali njegovih stranskih duplinah, dalje dolgotrajno zaprtje, slabokrvnost itd. Če je temu tako, se moramo v prvi vrsti boriti proti temu prvotnemu stanju, ki povzroča med ostalimi bolezenskimi znaki tudi glavobol.

Kaj je pri vas vzrok glavobolu, iz vašega skromnega dopisa ne morem slutiti. Napade si boste pa predvsem in najbolj zanesljivo pregnali s kofeinom. Posebno praški, v katerih je kofein združen z različnimi drugimi protinevralgičnimi sredstvi (na primer piramidonu), so v tem primeru posebno priporočljivi. Podobnega sestava je tudi mnogo specialitet, ki jih dobite v lekarnah brez recepta. Najbolje je, da imate ta zdravila vedno pri roki, kajti najbolje učinkujejo v začetku napada glavobola.

Velikokrat povzroči migreno nenadno zožanje možganskega ožilja. V takih primerih se moramo poslužiti sredstev, ki razširjajo krvne žile. Tako sredstvo je na primer nitroglicerin.

Pogosto je potrebno, da pravo uspešno sredstvo doženemo šele po daljšem preiskušanju.

D. Fr. Devica Marija v Polju. Pri opravljanju velike potrebe občutite neznosne pekoče bolečine ob koncu debelega čreves. Bolečine izžarevajo v križ, krvi na blatu niste nikdar opazili. Dalj časa ste bili močno zaprti, omenjene bolečine postajajo čedalje hujše in trajajo še dalj času po opravljeni potrebi.

Te bolečine zanesljivo povzroča mala ranica v črevesni sluznici ob njegovem izhodu. Ta ranica je včasih tako majhna, da jo odkrije le vestna zdravnikova preiskava. Taka ranica rada nastane zaradi hude zapeke, vnetnih procesov na sluznici, zaradi hemoroidov itd. Zadeva je zelo nadležna, ker povzroča hude bolečine, pospešuje zaprtje in živčno ublja in utruja.

Prvo in najvažnejše, kar je potrebno, je skrb, da boste imeli vedno redno odvajanje. Blato naj bo mehko, da ne bi s svojo trdoto dražilo ranjenega mesta. Kako boste to dosegli, smo že velikokrat pisali v našem kotičku. Drugič je prav tako važno, da skrbite z vso doslednostjo za čistočo omenjenega mesta, kar boste z rednim umivanjem prav lahko dosegli. S tem boste preprečili, da ne bi prišlo do okuženja ranice, da se rana ne bi še bolj razširila. Samo to dvoje velikokrat v kratkem pripelje do popolnega zaceljenja. Če se pa to v doglednem času pri vas ne bo zgodilo, je najbolje, da se čim prej odločite za operacijo, ki je malenkostna in zanesljivo privede do popolnega uspeha.

K. S. Ljubljana. Kožo na rokah imate marogasto. Med prsti je koža čisto bela. Bela mesta so ostro omejena s predeli kože, ki so nasprotno bolj obarvani kot normalna koža. Spominjate se, da ste imeli prvotno le mala okrogla mesta neobarvane kože, ki se je pozneje zlila v večje površine.

Vzročnost te spremembe na koži prav za prav ni točno znana. No, to tudi ni toliko važno, ker nevšečnost ne dela nobenih znatnejših težav. Le v kozmetičnem smislu je zadeva neljuba. V medicini ji pravijo vitiligo. Zdravljenje nima upanja na uspeh. Lahko pa poskusimo razbarvati temnejša mesta okolice in s tem zmanjšati očitne barvne razlike z obkladki iz vodikovega dvokisa ali s kakšno bizmutovo mastjo.

D. N. Stari trg. Pred dnevi ste ponovno začutili hude bolečine v predelu mehurja. Podobne bolečine ste že imeli. Zdaj so se vam ponovile že četrtič. Bolečine so žgoče, pekoče, posebno hude pri uriniranju. Na vodo morate pogosteje. Voda je bolj kalna in umazana.

Težave vam dela kronično vnetje mehurja, ki od časa do časa na novo vzplamti in povzroča hude bolečine v napadih. Omenjeni napadi so verjetno v zvezi s prehladom, ki vsakemu kroničnemu vnetju daje kdaj pa kdaj akutnejšo obliko. Kaj vam je ukreniti v takšnih primerih?

V vsakem takšnem primeru morate ostati v postelji. Bolečine blažite s toploto, kolikor vam je le mogoče. V hrani se izogibajte vseh močnih in ostrih začimb, dalje mesa ter pikantnih pijač in jedil, opustite kajenje. Jejte predvsem mlečno hrano. Pijte pa mnogo [illegible] čaja, dobro je jemati v večjih dozah urotropin (to vam bo še točno predpisal zdravnik). Če bodo bolečine zelo hude, seveda lahko vzamete kakšno blažilno sredstvo. Ne zapuščajte prezgodaj postelje, da se vam stvar ne ponovi.

V splošnem naj pa velja za pravilo, da se zmerom čim bolj izogibajte in bojite mraza. Pravočasno začnite no- [illegible] pa po nepotrebnem prehladu. Saj je očitno, da vam tak napad izzove le prehlad, ker jih imate le vsako jesen in zimo. Tudi v jedi se držite zmerom danih smernic. Če se boste ravnali tako, se vam bo nadloga zanesljivo bolj redko ponavljala ali pa čisto izostala.

Dr. M.

DO »ZADNJE STOPNICE«

NAPISAL T. SICKENS

*

Liza je bila svoje službe do grla sita. Upanje, da bo enkrat vendar že lahko slekla svojo službeno obleko in vrgla kinoprograme na tla, potem pa stekla proti domu, kjer bi jo čakalo kaj boljšega, se ni hotelo uresničiti.

Liza je bila biljeterka v kinu in je morala ves dan tekati. Kadar se je utrudila, se je nekoliko naslonila na zid, sesti pod nobenim pogojem ni smela. Saj bi jo drugače šef nemilo ozmerjal. Biljeterka je morala biti urna, mlada, zmerom vesela in prijazna. Zato jo je plačal. Tako je Liza dan za dnem tekala, prodajala programe in kazala prostore, dokler ni potekla njena služba in je bila prosta.

Lizi ni manjkalo oboževalcev. V samem kinu, kjer je bila v službi, so ji dvorili štirje, pa tudi izven kina je imela prijatelje. Žal pa nikomur izmed njih ni dajala prednosti. Zdelo se je, kakor da bi imel vsak izmed njih svojo »stopnico«, na kateri je stal in s katere ni mogel dalje in vselej, kadar so jo vsi štirje spremljali po štiri in šestdesetih stopnicah, ki so vodile iz kinodvorane na balkon, se je Lizi zdelo, da nihče izmed njih ne more priti do zgornje stopnice. Zdelo se ji je, da mora to zgornjo stopnico prihraniti za nekoga, ki ga še ne pozna, ki bo pa zanesljivo še stopil v njeno življenje.

Potem se je po enajstih mesecih, odkar je bila v tej službi, nekoč zgodilo, da jo je šef zagledal, ko je sedela na tapeciranem stolu z lagodno stegnjenimi nogami na drugem stolu. Šefu je bilo dovolj. Glasno je kričal nanjo, da se je razlegalo po kinu. Tedaj je Liza slekla službeno obleko, vrgla programe na tla in odšla.

Doma se je vrgla na posteljo in nekaj časa neutolažljivo jokala. Potem se je zravnala, si počesala lase in se pomirila. Zdaj je bila vsaj rešena tega večnega tekanja! Če je zdaj pomislila na teh enajst mesecev, se je morala zgroziti.

Življenje je vendar še ležalo pred njo. Z delom si bo še zmerom lahko prislužila denar. Vendar za nobeno ceno več ne bi hotela biti biljeterka.

V teh enajstih mesecih si je prihranila nekaj denarja. To ji je bilo v pobudo. Pustila je otožne misli, oboževalce in spomine in odšla v drugo mesto, kjer je upala dobiti boljšo službo.

Potem je sprejela službo statistke v gledališču, kmalu nato je službo pustila, postala je natakarica v nekem velikem hotelu, potem plesalka v varieteju in naposled celo pomivalka v neki menzi. Ker boljšega ni mogla dobiti, ji je zdaj vsako delo prav prišlo. Kar se ljubezni tiče, je postala še bolj izbirčna. Imela je sicer še oboževalce, vendar nobeden izmed njih niti tako daleč ni mogel priti, kakor najslabši izmed biljeterjev v njeni prvi službi.

V teku dveh mesecev je Liza izgubila vse svoje službe. Tudi denar je z dneva v dan bolj kopnel. Tedaj je spoznala, da ni rojena pod srečno zvezdo. Sprejela je službo v neki likalnici in se preselila v najskromnejšo sobo, kar jih je mogla dobiti. Potem je čez mesec dni izgubila tudi to službo. Tedaj je z dneva v dan hodila v mesto in od jutra do večera iskala službo.

Zdaj skoraj ni imela nobenih zahtev več. Nekaj dni je živela samo ob kavi in kruhu. V teh dneh je zelo oslabela. Večkrat je morala na poti po mestu sesti na kakšno klop, da si je odpočila.

Potem je lepega dne srečala Toma. Spoznala je, da je ta visoki, črnolasi mož tisti, za katerega je še kot biljeterka v kinu hranila »zadnjo stopnico«. Bil je vratar v nekem velikem kinu. Lizo je večkrat prijateljsko tolažil, sicer bi gotovo že obupala.

Naposled se je tudi Lizi obrnilo na bolje. Prav tedaj, ko je porabila svoj zadnji denar in bi se morala preseliti iz svoje skromne sobice na plano, se je obrnilo. Ko je utrujeno stopala proti domu, ji je prišel nasproti Tom. Žalostno ga je pogledala in ni mogla razumeti, zakaj se smehlja. Molčala je in štela njegove stopinje poleg sebe. Hotela je prišteti do štiri in šestdeset, kolikor je bilo stopnic iz kina na balkon, kjer je kot biljeterka imela svojo prvo službo.

Ko je pa ravno prištela do štiri in šestdeset in se je sama sebi nasmehnila, je Tom odprl usta. Prijel je Lizo za roko in dejal: »Službo imam zate.«

Liza se je naslonila ob zid in zaprla oči. Potem je odprla oči in vprašala Toma, kakšno službo ji je preskrbel.

»Službo biljeterke v kinu, kjer sem jaz vratar,« je dejal Tom.

Liza je molčala. Tisoč misli ji je šinilo skozi glavo. Misel, da bo morala začeti spet s službo, ki jo je pred nekaj leti tako samozavestno zapustila, jo je težila, vendar ne za dolgo. Zakaj zdaj je bil Tom poleg nje, ki ji bo s svojo ljubeznijo pomagal in korakal z njo vred do »zadnje stopnice«.

Poučni in zabavni pomenki

ŽIVALI PRED 80 MILIJONI LET IN DANES

Pomen znanstvenega dela. — Bogastvo živalskih vrtov so redke živali

Sherlock Holmes je na sledi skrivnostnega zločina iskal s povečevalnim steklom odtise nog, ki jih je zločinec pustil za seboj. Sherlock Holmes je bil človek današnjih dni, z vsemi malenkostnimi in tesnimi merili. Člani odprave Sinclairjevega muzeja pa niso potrebovali povečevala za odtise nog, ki so jih zasledili v širnih pustinjah Arizone in Colorada. Ti sledovi so merili nič manj ko osemdeset centimetrov v dolžino in koraki tega skrivnostnega bitja, ki je pustilo te sledove, so bili po pet metrov dolgi. To so bili koraki velikana med velikani, največjega giganta, kar jih je kdaj hodilo po naši zemlji.

Cela vrsta ameriških učenjakov z različnih vseučilišč, Smithovega instituta in Geološkega zavoda je Sinclairjev muzej poslal po svetu, da bi iskali ostanke izumrlih praživali. Z rahlim zamahom repa bi takšno bitje iz pradavnine podrlo 44 metrov visoki Vendômski steber v Parizu. Žival je tehtala toliko kakor železniška lokomotiva; če bi se vzpela na zadnje noge, bi lahko pogledala čez naše šestnadstropnice.

Celo vrsto takšnih velikanskih pravljičnih živali poznamo iz različnih muzejev Starega in Novega sveta. Na primer diplodoka, čigar oklep meri 24 m, ali pa brontozaura, ki je bil samo malo manjši in je tehtal 25 ton. To so bile miroljubne živali, ki so okorno in počasi stopale ob rečnih in jezerskih bregovih, da nabero nekaj sto kil zelenja, kolikor so ga potrebovale za svoj vsakdanji obrok; drugega jim ni bilo mar. Možgani teh velikanov so bili v primeri z njihovo velikostjo presenetljivo majhni — komaj za pest veliki. V tem pogledu ni bil nič na boljšem brahiozavrus, kljub temu, da je bil dolg 30 metrov.

Te šibke in neoborožene živali so bile pod oblastjo krvoločnih diktatorjev. Najbolj divji med njimi je bil tiranozavrus. Na pogled je bil baje podoben strahotni pošasti. Bil je pet metrov visok in je hodil samo po zadnjih nogah, njegov gobec je bil pa oborožen z dolgimi ostrimi zobovi in je odprt meril nič manj ko osemdeset centimetrov. Hranil se je s svojimi sovrstniki, pri čemer se je kdaj pa kdaj zgodilo, da je namesto krotkega brontozavra napadel nevarnejšega nasprotnika, na primer triceratopsa. Ta žival je bila šest metrov dolga in deset ton težka, na hrbtu je imela pa oklep, trši od jekla; oborožena je bila še s tremi strašnimi rogovi. Stegozavra je narava obdarila poleg miniaturnih možganov še z drugimi možgani na nasprotnem koncu hrbtnega mozga, 20krat večjimi od prvih. Služili so mu — kakor je ugotovil profesor Marsh — za obvladovanje hrbtnega trakta in za hojo nazaj.

Raziskovanja ameriških učenjakov so na novo razsvetlila življenje teh pošastnih bitij, živečih pred 80 milijoni let. Dr. Charles W. Gilmore je izkopal ostanke dinozavra, največjega doslej znanega eksemplarja. Žal ga niso mogli sestaviti, zato so se morali zadovoljiti z domnevami. Sodijo, da je bila ta žival 22—30 m dolga in je tehtala 45.000 kg. Predvsem se je pa Sinclairjevi odpravi posrečilo najti sledove in kosti ene izmed največjih živali. Po njih so sklepali, da je bila žival deset metrov visoka in da je tehtala 50.000 kg. Kosi peščenca, v katerem so našli te sledove, so imeli tudi odtise palm, vrb in topolov. Tako si lahko pričaramo sliko pokrajine, v kateri so živele te živali.

Občudovanja vredno delo, ki se imamo zanj zahvaliti znanosti in tehniki, je v mnogih primerih podobno igri neznanskega potrpljenja. Samo zaradi prizadevanja znanstvenikov si danes lahko predstavljamo presenetljivo živalstvo pradavnine, sredi bujnega rastlinstva iglavcev in praproti. Tako pripoveduje prof. Andrew, da je okostje baluhiterija, ki ga je našel v puščavi Gobi, sestajalo iz 600 kosti, ki jih je moral sestavljati kos za kosom. Pogosto se morajo pa strokovnjaki zadovoljiti samo z nekaj zobmi in kostmi ali pa z odtisi nog — kakor na primer v Belgiji, ko so našli dvonožce igvanodonta.

Včasih si učenjak pričara pred oči pravcato romantiko ali pa idilo preteklega življenja. Tako popisuje profesor Andrew najdbo majhnega dinozavra, ki ga je presenetil peščen vihar, ko je kradel jajca iz gnezda svojega soseda.

•

Odprave drugačne vrste, katerih se udeležujejo učenjaki, še pogosteje pa ljudje, ki jih mikajo nevarnosti in pustolovščine, so si zadale za nalogo, loviti redke ali celo neznane še živeče živali, ki jih živalski vrtovi in cirkusi drago plačujejo.

»Kolikor vem,« je pripovedoval tajnik londonskega živalskega vrta v intervjuvu nekemu časnikarju, »se je doslej okrog tri sto mož odločilo, pridobiti si nagrado, ki smo jo razpisali za neko posebno vrsto antilope. Čudno je pa, da se doslej še nikomur ni posrečilo, ujeti takšno žival, čeprav so posamezne antilope te vrste zelo živahnih barv in so jih domačini pa tudi belci že pogosto opazovali.

»Londonski živalski vrt je razpisal za takšno žival okrog 45.000 lir nagrade. Kdor bi pa prinesel pritlikavo antilopo z Nove Gvineje, bi dobil celo 170.000 lir. Ta žival naše učenjake še v sanjah preganja: predstavljajte si antilopo, progasto kakor cebro in nič večjo od zajca. Cene rastejo in padajo kakor na borzi.

»Pred nekaj leti so nam sporočili o novi vrsti opice z višnjevim obrazom in živordečo dlako. Živi v tibetskih gozdovih, ki so šest mesecev v letu zasneženi. Mislili smo torej, da takšno opico ne bo težko ujeti, in smo razpisali nagrado 6.000 lir, ki se nam je zdela čisto primerna. A vsi poskusi lovcev so ostali zaman. Nagrada je od leta do leta rasla in da ne bi ponudili manj kakor newyorški živalski vrt, bi danes plačali za takšno opico 70.000 lir.

»Pred nekaj leti je v živalskem vrtu v Anversu v Belgiji poginil edini primerek okapija, nenavadne mešanice antilope, cebre in žirafe. Danes je ta žival vredna okrog 230.000 lir. Velikanski uaran, zadnji primer legendarnih zmajev, ki so ga bili pred nekaj leti odkrili, je stal okrog 170.000 lir. Tako je neki Američan, ki je ujel osem teh živali, zaslužil okroglo vsotico poldrugega milijona lir.

»Najvišje cene pa nima živeča žival, temveč okostje nekega predzgodovinskega ptiča. Mnogoštevilne odprave so že greble po pesku Nove Zelandije, a eni sami se je posrečilo, izkopati nekaj kosti, tako da so vsaj delno sestavili okostje tega ptiča, imenovanega moa. Samo za to nepopolno najdbo je srečni najditelj dobil okrog 2,300.000 lir!«

Adelaida vztraja do konca

Nadaljevanje z 11. strani

Dvigalo je obstalo — kakor sem videla na stikalni deščici — v nadstropju, v katerem je tudi moje stanovanje. Nato je spet priropotalo navzdol. V svoje presenečenje je stopil iz njega Howard. Njegova soba leži v tretjem nadstropju. Vprašala sem se, ali ni bil morda v četrtem nadstropju, da bi govoril z Mary Lawsonovo. Zdelo se mi je, da je bil precej zasopljen, ko je stopil k meni.

»Kako bi bilo, če bi šla v kino, Miss Adelaida?« me je vprašal. »V Palaceu je na sporedu zelo zanimiv film.«

Strmo sem ga pogledala. Odkar stanujem v Richelieuju, me Howard še nikoli ni povabil, da bi šla z njim ven. Na pogled je bil zelo mlad, zelo nesrečen in zelo razočaran. V takšnem duševnem stanju so ljudje že pogosto zagrešili nepremišljena dejanja. Zdelo se mi je dolžnost, obvarovati ga pred neumnostmi, tembolj, ker sem bila sama v nekem podobnem položaju nekoč storila nekaj takšnega, da ni bilo mogoče več popraviti.

»Prav, Howard,« sem rekla. »Torej v Palace! Samo po svoj plašč še stopim!«

Howard me je prijel za laket. »Saj ni hladno zunaj, razen tega imam avto.«

Pinky Dodge mi je že uslužno molil ključ. Howard ga je jezno ošinil z očmi.

»Tukaj vse vprek prisluškujejo,« je siknil.

»Jaz... jaz... oprostite,« je zajecljal Pinky. »Mislil sem samo, da Miss Adamsova pač potrebuje svoj ključ, če gre po plašč.«

Howard je skomignil z rameni in pritisnil na gumb pri dvigalu. Mimogrede sem pogledala proti telefonski celici. Mosby je bil izginil. Bilo je pet minut pred osmo in razen nas ni bilo nikogar v veži.

»Še zmerom sem prepričan, da ne potrebujete plašča,« je trdovratno vztrajal Howard.

Sprijaznila sem se bila s tem, da bom morala gledati aboten film, nepotrebnega napada protina pa le nisem marala tvegati.

»To sama pač lahko bolje presodim, mladi mož,« sem zagodla.

Zofija se je peljala z menoj v dvigalu navzgor.

»Ali ste videli gospoda, Clarence?« je vprašala starega strežaja.

Dalje prihodnjič

Za zdravljenje seksualne
impotence
za spolno slabost in ojačitev funkcije spolnih žlez poskusite orig. neškodljive
„Fortisex" pilule
Dobe se v vseh lekarnah: 30 pilul L. 32·—, 100 pilul L. 83·—. Po pošti pošilja glavna zaloga:
Lekarna Mr. Bahovec, Ljubljana,
Kongresn trg Reg., 28-856-37

FR. P. ZAJEC
IZPRAŠAN OPTIK IN URAR
LJUBLJANA, sedaj Stritarjeva ul. 6
pri frančiškanskem mostu
Vsakovrstna očala, daljnogledi, toplomeri, barometri, hygrometri, itd. Velika izbira ur. Zlatnina in srebrnina. Samo kvalitetna optika Cenik brezplačno

MALI OGLASI

CVETLIČNI MED in la medico dobite najceneje v Mecarni, Ljubljana, Židovska ul. 6

FILATELISTI POZOR! Najugodnejše kupite in vnovčite znamke vseh kontinentov do poslednjih okupacijskih znamk — v knjigarni Janez Dolžan, Ljubljana, Stritarjeva 6.

Kako smo dobili ‚silvestrovo'

Papež Silvester I. je vladal od leta 314. do leta 335. po Kr. Po njegovi smrti so ga proglasili za svetnika; kajpak je moral dobiti svoj rojstni dan; podelili so mu ga prav na 31. december.

Iz tega, prvotno čisto cerkvenega praznika, je nastal splošni praznik; pogosto pa ljudje ‚silvestrujejo' tako, da bi papež Silvester najbrže z glavo majal, če bi bil še živ.

Zlata knjiga

Kadar pride kakšen visok gost v mesto, kjer še nikoli ni bil, se vpiše v ‚zlato knjigo', ki je po navadi v rotovžu. Tudi razne družbe in razni klubi imajo takšne knjige, in celo ravnateljstva velikih hotelov.

Kdo je imel pa prvo ‚zlato knjigo'? Prvo zlato knjigo so imeli v Benetkah. V njej so bila zapisana imena vseh tistih častivrednih meščanov, ki so že sedeli v velikem svetu in ki lahko njih potomci uživajo iste časti. Ko so pa revolucijske čete 4. junija leta 1797. vdrle v mesto, so to zlato knjigo sežgali.

Žalostna obletnica

Pred 60 leti, natanko 8. decembra, je pogorela velika opera na dunajskem Ringu. To je bil požar, kakršnih je tudi v kroniki velikih katastrof in nesreč le malo. Pripravljali so opero ‚Hoffmannove pripovedke'. Velika dvorana z 2000 sedeži je bila zasedena do poslednjega kotička. Znani dirigent Hellmesberger je še stal na odru in se razgovarjal z glavnim igralcem, kar je zagledal, kako je švignil izza neke kulise plamen. Kaj se je zgodilo?

Zaradi prepiha je neka tenčica padla na goreči plamen plina in se vnela. Ta na videz neznatni vzrok je imel nedogledne posledice. Na Dunaju so tisti teden in še dolgo potlej žalovali za 896 žrtvami, ki so zgorele v plamenih velike opere.

Nevarno maščevanje

Gospa Geoffrinova je bila zelo pametna, vendar tudi zelo grda. Nekoč je obrekovala Greuze Battista, francoskega slikarja (1725.—1805.). Ko je to prišlo Greuzeju na uho, je dejal:

»Povejte gospe Geoffrinovi, naj me pusti pri miru, ker jo bom sicer iz maščevanja naslikal.«

Italijanščina za Slovence

Nadaljevanje z 9. strani

I dieci Comandamenti di Dio

1. Non avrai altro Dio avanti di me.
2. Non nominare il nome di Dio invano.
3. Ricordati di santificare le Feste.
4. Onora il padre e la madre.
5. Non ammazzare.
6. Non fornicare.
7. Non rubare.
8. Non dire il falso testimonio.
9. Non desiderare la donna d'altri.
10. Non desiderare la roba d'altri.

Razlaga besed

avrai imel boš; *non avrai* ne boš imel (t. j. ne imej).
avanti pred; *avanti di me* pred menoj.
nominare imenovati; *non n.* ne imenuj (non z nedoločniško obliko glagola se sloveni z nikalnim velelnikom, t. j. prepovedjo).
invano po nepotrebnem.
ricôrdati spominjaj se.
santificare posvečevati.
fêsta f praznik, god.
onorare častiti, spoštovati.
ammazzare ubi(ja)ti.
fornicare prešuštvovati.
rubare krasti ropati.
falso napačen, kriv, lažnjiv.
testimônio m pričevanje; *falso t.* krivo pričanje; *dire il falso t.* po krivem pričati.
altro drug; bližnji.
rôba f blago.

Quante Specie di animali e di piante esistono sulla terra?

Nell'anno 1836 si conoscevano soltanto 272 mila specie di animali. Di esse, 209.400 eranno rappresentate da animali articolati; 24.700 da vertebrati; 21.300 da molluschi, mentre tutti gli altri invertebrati non erano rappresentati che da 16.600.

Nonostante le continue ricerche, l'aumento delle specie riguarda quasi esclusivamente gli articolati, e fra questi principalmente gli insetti.

Secondo il professor J. Wolff, il numero delle specie di animali oggi conosciute può essere fissato a 465 mila. Per immaginare a qual punto di differenziazione si sia pervenuto, basta sapere che, fra le sole formiche, si distinguono nientemente che 6250 specie, sottospecie e varietà.

Se dal mondo animale passiamo al mondo vegetale troviamo 150.000 specie di piante superiori, 50 mila funghi e 20 mila fra alghe, muschi e felci: in totale 220 mila specie, cioè la metà di quelle animali.

Razlaga besed

specie (spêče; množina neizpremenjena: *specie*) f vrsta, pleme, rod.
articolato artikuliran, členovit, členkovit.
vertebrato vretenčast; *v.* m vretenčar.
mollusco mehak; *m.* m mehkužec.
invertebrato brez vretenc.
nonostante vseeno, kljub temu.
ricerca f iskanje, raziskovanje.
aumento m naraščanje.
riguardare spet (po)gledati; tikati se (česa).
esclusivo izključujoč, sam zase; *esclusivamente* izključno.
insêtto m žuželka (insekt).
fissare ustaliti, določiti.
differenziazione f diferenciacija.
pervenire (nepr. glag.) dospeti.
formica f mravlja
nientemeno che nič manj kakor.
sottospêcie (množina neizpremenjena) f podrod, razvrst.
varietà f različnost; zvrst.
fungo m goba, gliva.
alga f alga.
musco m mah.
felce f praprot.

Po trudapolnem delu — zabava in razvedrilo v »Družinskem tedniku«!

Da bo vsa družina vesela, je treba samo kupiti »Družinski tednik«!

Izdaja K. Bratuša, novinar; odgovarja H. Kern, novinar; tiska tiskarna Merkur d. d. v Ljubljani; za tiskarno odgovarja O. Mihalek — vsi v Ljubljani.